

Επανεξέταση της Ενεργειακής Ζήτησης

Συγγραφείς:

Jonathan Essex

Peter Sims

Nadine Storey

GEF

GREEN EUROPEAN FOUNDATION

GREENHOUSE
THINK TANK

Οκτώβριος 2022

Πράσινο Ευρωπαϊκό Ίδρυμα
Rue du Fossé – 1536 Λουξεμβούργο
Γραφείο Βρυξελλών: Mundo Madou
Avenue des Arts 7-8, 1210 Βρυξέλλες
Τηλ.: +32 2 329 00 50
info@gef.eu
www.gef.eu

Green House Think Tank
Wood House, Hallbankgate,
Brampton, Αγγλία, CA8 2NJ
info@greenhousethinktank.org
www.greenhousethinktank.org

Το **Πράσινο Ευρωπαϊκό Ίδρυμα (GEF)** είναι ένα πολιτικό ίδρυμα σε ευρωπαϊκό επίπεδο, αποστολή του οποίου είναι να συμβάλει σε μια ζωντανή ευρωπαϊκή σφαίρα συζητήσεων και να ενθαρρύνει τη μεγαλύτερη συμμετοχή των πολιτών στην ευρωπαϊκή πολιτική. Το GEF προσπαθεί να ενσωματώσει τις συζητήσεις για τις ευρωπαϊκές πολιτικές και πολιτικές τόσο εντός όσο και πέρα από την πολιτική οικογένεια των Πρασίνων. Το ίδρυμα λειτουργεί ως εργαστήριο νέων ιδεών, προσφέρει διασυννοιακή πολιτική εκπαίδευση και πλατφόρμα συνεργασίας και ανταλλαγής σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Πράσινο Ευρωπαϊκό Ίδρυμα
Rue du Fossé – 1536 Λουξεμβούργο
Γραφείο Βρυξελλών: Mundo Madou
– Avenue des Arts 7-8,
1210 Βρυξέλλες – Βέλγιο
Τηλέφωνο: +32 2 329 00 50
Email: info@gef.eu
Ιστότοπος: gef.eu

Μπορείτε να παραγγείλετε δωρεάν αντίγραφα αυτής της έκδοσης στέλνοντας ένα αίτημα μέσω email στο info@gef.eu

Το **Green House** είναι μια δεξαμενή σκέψης που ιδρύθηκε το 2011. Στόχος του είναι να ηγηθεί της ανάπτυξης της πράσινης σκέψης στο Ηνωμένο Βασίλειο. Το Green House παράγει εκθέσεις και ενημερώσεις για διαφορετικά θέματα. Δεν έχουμε κομματική γραμμή, αλλά μάλλον στοχεύουμε να τονώσουμε τη συζήτηση και τη συζήτηση. Η πολιτική, λένε, είναι η τέχνη του εφικτού. Αλλά το δυνατό δεν διορθώνεται. Αυτό που πιστεύουμε ότι είναι δυνατό εξαρτάται από τις γνώσεις και τις πεποιθήσεις μας για τον κόσμο. Οι ιδέες μπορούν να αλλάξουν τον κόσμο και το Green House αφορά την αμφισβήτηση των ιδεών που δημιούργησαν τον κόσμο στον οποίο ζούμε τώρα, και την προσφορά θετικών εναλλακτικών.

Η Green House Think Tank είναι μια εταιρεία περιορισμένης ευθύνης με εγγύηση, με αριθμό εταιρείας 9657878.

Email: info@greenhousethinktank.org

Μπορείτε να κατεβάσετε αυτήν την έκδοση από:
greenhousethinktank.org/report/oct-2022/

Εκδόθηκε από το Πράσινο Ευρωπαϊκό Ίδρυμα με την υποστήριξη του Green House Think Tank.

Συντονίστρια προγράμματος GEF: Sien Hasker, Πράσινο Ευρωπαϊκό Ίδρυμα.

Η έκδοση αυτή πραγματοποιήθηκε με την οικονομική υποστήριξη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Το Φιλανθρωπικό Ίδρυμα Polden-Puckham έχει συμβάλει στην αναφορά κόστους σχεδιασμού. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δεν είναι υπεύθυνο για το περιεχόμενο αυτού του έργου.

Πνευματικά δικαιώματα Green House 2022 Με την επιφύλαξη ορισμένων δικαιωμάτων.
Wood House, Hallbankgate, Brampton, Αγγλία, CA8 2NJ
ISBN 978-1-913908-14-0

Ελληνική μετάφραση: Ιάσων Πασχαλίδης-Γεροστεργίου

Η ελληνική μετάφραση του έργου αυτού διοργανώθηκε από το Πράσινο Ευρωπαϊκό Ίδρυμα με την υποστήριξη των Νέων Πρασίνων Ελλάδας και την οικονομική υποστήριξη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου προς το Πράσινο Ευρωπαϊκό Ίδρυμα.

Ανοιχτή πρόσβαση. Με την επιφύλαξη ορισμένων δικαιωμάτων.

Οποιοσδήποτε μπορεί να κατεβάσει, να αποθηκεύσει, να εκτελέσει ή να διανείμει αυτό το έργο σε οποιαδήποτε μορφή, συμπεριλαμβανομένης της μετάφρασης, χωρίς γραπτή άδεια. Αυτό υπόκειται στις προϋποθέσεις:

- 1 Το έργο δεν μεταπωλείται
- 2 Το κείμενο δεν έχει αλλοιωθεί και χρησιμοποιείται πλήρως
- 3 Το Green House, η δικτυακή μας διεύθυνση (greenhousethinktank.org) και οι συγγραφείς αποδίδονται
- 4 Αντίγραφο του έργου ή σύνδεσμος με τη χρήση του στο Διαδίκτυο αποστέλλεται στο Green House.

Το Green House αναγνωρίζει το έργο της Creative Commons στην προσέγγισή μας στα πνευματικά δικαιώματα – βλ. creativecommons.org

Επανεξέταση της Ενεργειακής Ζήτησης

Συγγραφείς:

Jonathan Essex

Peter Sims

Nadine Storey

Σχετικά με τους Συγγραφείς

O Jonathan Essex είναι μέλος της δεξαμενής σκέψης Green House, ναυλωμένος μηχανικός και περιβαλλοντολόγος. Έχει ερευνήσει τις δυνατότητες πράσινων θέσεων εργασίας για μια κλιματική έκτακτη ανάγκη, καθώς και τον αντίκτυπο του άνθρακα του διεθνούς εμπορίου και των επενδύσεων σε υποδομές του Ηνωμένου Βασιλείου και της ΕΕ μαζί με τον Peter Sims. Αυτό ακολουθεί την ανάλυση του τρόπου με τον οποίο η κλιματική έκτακτη ανάγκη εφαρμόζεται στην αστικοποίηση παγκοσμίως και στον κατασκευαστικό και βιομηχανικό τομέα του Ηνωμένου Βασιλείου. Ο Jonathan είναι σύμβουλος στο Surrey του Ηνωμένου Βασιλείου από το 2010.

O Peter Sims είναι πρόεδρος της δεξαμενής σκέψης Green House. Η δουλειά του με το Green House ξεκίνησε με τη συμμετοχή του στο πρόγραμμα Climate Jobs Modeling και πιο πρόσφατα συντονίζει το Climate Emergency Economy Project. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα είναι η επικάλυψη και οι διεπαφές μεταξύ ανθρώπινων και μη ανθρώπινων συστημάτων, συμπεριλαμβανομένης της σχέσης μεταξύ των συστημάτων ενέργειας ή μεταφορών και της ανθρώπινης συμπεριφοράς στο πλαίσιο της κλιματικής αλλαγής. Είναι μέλος του Core Group από το Φθινόπωρο του 2018 και έχει Μεταπτυχιακό Δίπλωμα στην Ηλεκτρονική Μηχανική.

Η Nadine Storey σπουδάζει Regenerative Economics στο Schumacher College, έχοντας σπουδάσει την ενότητα Ecological Economics του Tim Jackson στο Πανεπιστήμιο του Surrey. Το υπόβαθρό της είναι στις πωλήσεις και το μάρκετινγκ, με πιο πρόσφατα τα vegan τρόφιμα. Η Nadine έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον να διερευνήσει πώς η γλώσσα και η αφήγηση μπορούν να βοηθήσουν στην οικοδόμηση υποστήριξης για τις κοινωνικές αλλαγές που απαιτούνται για την αντιμετώπιση της κλιματικής έκτακτης ανάγκης.

Ευχαριστίες

Ως μέρος του έργου που οδήγησε σε αυτήν την έκθεση, έχουν πραγματοποιηθεί μια σειρά από συνεντεύξεις και στρογγυλά τραπέζια. Μεγάλο μέρος αυτής της έκθεσης προέρχεται άμεσα από τις γνώσεις και τον προβληματισμό που μοιράζονται ως μέρος αυτών. Ως εκ τούτου, οι συντάκτες αυτής της έκθεσης επιθυμούν να αναγνωρίσουν τη συνεισφορά των ακόλουθων ανθρώπων σε αυτό το έργο:

Andrew Jackson (Ερευνητής στο Κέντρο για την Κατανόηση της Βιώσιμης Ευημερίας, Πανεπιστήμιο του Surrey, HB), **Anthony Slaughter** (Εκπρόσωπος Ουαλίας, Πράσινο Κόμμα Αγγλίας και Ουαλίας), **Benedetta Scuderi** (Ομοσπονδία Νέων Ευρωπαίων Πρασίνων, Ιταλία), **Carla Denyer** (Συν-Αρχηγός, Πράσινο Κόμμα Αγγλίας και Ουαλίας), **Χρήστος Βρεττός** (Electra Energy Cooperative, Αθήνα, Ελλάδα), **Claude Weinber** (Πρώην διευθυντής του γραφείου του Ιδρύματος Heinrich Böll στην ΕΕ και του Πράσινου Ευρωπαϊκού Ιδρύματος), **Dagmar Tutschek** (Συμπρόεδρος του Πράσινου Ευρωπαϊκού Ιδρύματος, Αυστρία), **Dana AbiGhanem** (Ερευνητής στη Σχολή Κοινωνικών Επιστημών, Ανθρωπιστικών και Νομικών στο Πανεπιστήμιο Teesside, HB), **Donnacha Geoghegan** (Συμπρόεδρος των Νέων Πρασίνων Ιρλανδίας, Ιρλανδία), **Καθηγήτρια Elizabeth Shove** (Καθηγήτρια Κοινωνιολογίας, Πανεπιστήμιο του Lancaster), **Florent Marcellesi** (Ομοσπονδιακός Συν-Εκπρόσωπος του Equo), **Καθηγητής Greg Marsden** (Καθηγητής Διακυβέρνησης Μεταφορών, Ινστιτούτο Σπουδών Μεταφορών, Πανεπιστήμιο του Leeds), **Jenneth Parker** (Διευθυντής Έρευνας, Ινστιτούτο Schumacher), **Jennifer Wilkins** (ανεξάρτητη ερευνητής, Νέα Ζηλανδία), **Jenny Jones** (Μέλος της Βουλής των Λόρδων, Πράσινο Κόμμα Αγγλίας και Ουαλίας), **John Barry** (Καθηγητής Πράσινων Πολιτικής Οικονομίας, Queens University Belfast, Βόρεια Ιρλανδία), **Jonathan Wise** (Συνιδρυτής, Purpose Disrupters, HB), **Julian Dean** (Υπεύθυνος Κλιματικής Δράσης, Πράσινο Κόμμα Αγγλίας και Ουαλίας), **Lydia Korinek** (Υπεύθυνη Πολιτικής, Ινστιτούτο Zoe, Γερμανία), **Luc Semal** (Συγγραφέας στο Institut Momentum και Centre d'Écologie et des Sciences de la Conservation, Γαλλία), **Marc Collado** (Νέοι Πράσινοι Καταλονίας, Ισπανία), **Mathilde Szuba** (Συγγραφέας στο Institut Momentum and Sciences Po Lille, Γαλλία), **Patrick Harvie** (Συναρχηγός, Πράσινο Κόμμα Σκωτίας), **Peter Newell** (Καθηγητής Διεθνών Σχέσεων, Πανεπιστήμιο του Sussex, HB), **Peter Victor** (Ομότιμος Καθηγητής Περιβαλλοντικών Σπουδών, Πανεπιστήμιο York, Καναδάς), **Samuel Stephenson** (Ερευνητής Πολιτικής για το κλίμα στην ομάδα UK FIRES στο Πανεπιστήμιο του Cambridge), **Tim Jackson** (Καθηγητής Βιώσιμης Ανάπτυξης και Διευθυντής του CUSP, Πανεπιστήμιο του Surrey, HB), **Tim Parrique** (Ερευνητής στη Σχολή Οικονομικών και Διοίκησης, Πανεπιστήμιο Lund, Σουηδία), **Victoria Haines** (Καθηγήτρια User Centered Design, Πανεπιστήμιο του Loughborough, HB), **Yamina Saheb** (Ανώτερη Αναλυτής Ενεργειακής Πολιτικής στο OpenEXP, Γαλλία και επικεφαλής συγγραφέας της IPCC).

Το Πράσινο Ευρωπαϊκό Ίδρυμα και το Green House θα ήθελαν επίσης να ευχαριστήσουν τους εταίρους του έργου μας Etopia (Βέλγιο) και Πράσινο Ίδρυμα Ιρλανδίας για τη συμβολή τους σε αυτό το έργο. Θα θέλαμε να αναγνωρίσουμε τη συμβολή της Megan Herbert για εικονογραφήσεις στην έκθεση, καθώς και των Andrew Mearman, Ben Dare και Simon Emery για τη συμβολή στη δημοσίευση αυτής της έκθεσης. Αυτή η έκθεση δημοσιεύεται με την οικονομική υποστήριξη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου προς το Πράσινο Ευρωπαϊκό Ίδρυμα. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο δεν είναι υπεύθυνο για το περιεχόμενο αυτής της δημοσίευσης.

Πρόλογος του Philippe Lamberts

Οι άνθρωποι αντιμετωπίζουν πρωτόγνωρες οικολογικές προκλήσεις. Η κλιματική αλλαγή παίρνει μια ολοένα και πιο βίαιη τροπή, τα ζωντανά είδη υφίστανται την έκρηξη

μαζική εξαφάνιση και οι πόροι του πλανήτη είναι ολοένα και πιο σπάνιοι, κυρίως λόγω της ρύπανσης. Όλα αυτά είναι το αποτέλεσμα ενός ανθρωπογενούς οικονομικού συστήματος που βασίζεται στην ατελείωτη ληλασία. Σαφώς, για να έχουμε πιθανότητες διατήρησης ενός βιώσιμου πλανήτη που θα τον αποκαλεί η ανθρωπότητα, χρειάζονται θεμελιώδεις αλλαγές, ιδίως στο οικονομικό μας σύστημα, ώστε οι κοινωνίες μας να ζουν εντός των πλανητικών ορίων. Ενώ πρέπει να δοθεί προσοχή στον τρόπο με τον οποίο καλύπτουμε τις ανάγκες μας για ενέργεια, στέγη, μεταφορές και τροφή, οι μειώσεις στη ζήτηση μας για αυτά τα πράγματα είναι εξίσου επείγουσες εάν θέλουμε να λύσουμε την εξίσωση της ζωής στη Γη. Στο επίκεντρο όλων αυτών βρίσκεται η χρήση της ενέργειας.

Ενώ σε αφύλακτες ή πολιτικά κατάλληλες στιγμές οι ηγέτες μιλούν για αλλαγή συστήματος, οι κυρίαρχες αφηγήσεις γύρω από τη ζήτηση είναι περιθωριακές, ανεπαρκείς και μεταθέτουν την κύρια ευθύνη στο άτομο. Οι άνθρωποι παροτρύνονται – συχνά με τις λεγόμενες «ωθήσεις» που έχουν σχεδιαστεί για να τους μετατοπίσουν απαλά σε νέα πρότυπα κατανάλωσης – να κάνουν καλύτερες επιλογές. Πράγματι, είναι δική τους ευθύνη και στην εξουσία τους να το κάνουν. Ως εκ τούτου, οι άνθρωποι καλούνται να είναι υπεύθυνοι πολίτες και να χαμηλώνουν τους θερμοστάτες, να φορούν πιο ζεστά ρούχα και να κάνουν πιο σύντομα ντους. Επιπλέον, η επικρατούσα αφήγηση της κυριαρχίας των καταναλωτών δηλώνει ότι ενεργώντας διαφορετικά, τα άτομα στέλνουν μηνύματα στους παραγωγούς μέσω αγορών που μεταφράζουν γρήγορα τις μυριάδες αποφάσεις τους σε μια συλλογική κρίση που είναι αποτελεσματική και δημοκρατική.

Αυτές οι αφηγήσεις ατομικής αλλαγής έχουν έναν εγγενή στόχο: να αφήσουν ανέπαφο το DNA του παραγωγικού μας συστήματος και τα ενοίκια των δικαιούχων του. Είναι αλήθεια ότι για να λειτουργήσει ένα γενικό σχέδιο ή πολιτική, απαιτείται δράση από τα κάτω προς τα πάνω από τα άτομα. Αλλά αυτό δεν θα είναι ποτέ αρκετό για να επιτρέψει την αλλαγή συστήματος. Τα άτομα ενεργούν εντός των περιορισμών που αντιμετωπίζουν και τους οποίους έχουν περιορισμένη μόνο ικανότητα να αλλάξουν. Ο ελεύθερος καταναλωτής είναι ένας μύθος: στην πραγματικότητα, οι καταναλωτές κυβερνώνται, κατά κάποιο τρόπο επίσημα μέσω νόμων, αλλά πιο συχνά μέσω άτυπων μηχανισμών. Αυτά περιλαμβάνουν τα αγαθά και τις υπηρεσίες που προσφέρονται από τους παραγωγούς και τα μηνύματα μέσω των οποίων αυτοί οι παραγωγοί δελεάζουν τους καταναλωτές, συχνά συνδέοντας ένα προϊόν με ανάγκες ή αξίες υψηλότερου επιπέδου, όπως η ελευθερία ή η αυτονομία. Τα άτομα ενεργούν επίσης μέσα σε δίκτυα κοινωνικών κανόνων και συμβάσεων, πολλά από τα οποία ενισχύονται από μηνύματα από ισχυρά κεκτημένα συμφέροντα.

Έτσι, σε αντίθεση με τον τρόπο με τον οποίο οι περισσότεροι πολιτικοί αντιλαμβάνονται τη μείωση της ζήτησης ενέργειας, αυτή η έκθεση υποστηρίζει ότι οι επείγουσες ανάγκες της έκτακτης ανάγκης απαιτούν θεμελιώδεις αλλαγές στην οργάνωση της οικονομίας και της κοινωνίας μας, με κατευθυντήριες αρχές τη δικαιοσύνη και την αναδιανομή. Και αυτές οι αλλαγές πρέπει να θεσπιστούν από τους δημοκρατικούς μας θεσμούς. Για πρώτη φορά, ο επιθετικός πόλεμος του Πούτιν στην Ουκρανία έχει πυροδοτήσει μια δημόσια συζήτηση στην Ευρώπη σχετικά με τη μείωση της ζήτησης ενέργειας. Τώρα που αυτή η πόρτα άνοιξε, πρέπει να ακολουθήσει δράση. Και μάλλον νωρίτερα παρά αργότερα: η έκθεση της Λέσχης της Ρώμης «Τα όρια στην ανάπτυξη» είναι πλέον 50 ετών! Την έχουμε αγνοήσει για πάρα πολύ καιρό.

Philippe Lamberts

Μέλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου,
Συμπρόεδρος της ομάδας των Greens/EFA στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Επισκόπηση Έκθεσης

Καλώς ήρθατε στην πραγματικότητα

1.1 Η μείωση της ζήτησης ενέργειας είναι απαραίτητη για τον περιορισμό της επικίνδυνης κλιματικής αλλαγής

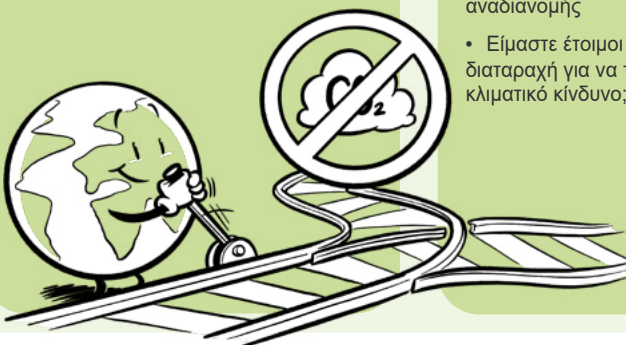
1

- Περιορισμένη ποσότητα ανανεώσιμης ενέργειας διαθέσιμη στο εγγύς μέλλον
- Η διαθεσιμότητα ενέργειας θα διαμορφώνει πάντα τη ζήτηση ενέργειας
- Οι βελτιώσεις αποτελεσματικότητας από μόνες τους ανεπαρκείς – εφέ επαναφοράς
- Η προληπτική προσέγγιση είναι να επιλέξουμε να ξανασκεφτούμε τη ζήτηση αντί να στοιχηματίζουμε σε μελλοντικές τεχνολογίες
- Η επανεξέταση της ζήτησης παρουσιάζει πολλές πιθανότητες να μειωθεί το βάρος της απαλλαγής από τον άνθρακα και να αυξηθεί η ταχύτητα

1.2 Η μείωση της ζήτησης ενέργειας θα διαταράξει το status quo

2

- Η μείωση των εκπομπών κατά 17–27% ετησίως με ενεργειακή ζήτηση περίπου στο μισό την επόμενη δεκαετία θα είναι αποτρεπτική
- Αυτό δεν συμβαίνει και δεν έχει προηγούμενο εκτός έκτακτης ανάγκης

1.3 Ποιες επιλογές θα κάνουν οι κοινωνίες μας;

3

- Οι κοινωνίες μας αντιμετωπίζουν μια επιλογή – να επανεξετάσουν τη ζήτηση για ενέργεια ή να υπερβούν σημαντικά τον προϋπολογισμό μας για άνθρακα
- Η επιλογή της μείωσης της ζήτησης ενέργειας απαιτεί την επιλογή αναδιανομής
- Είμαστε έτοιμοι να επιλέξουμε τη διαταραχή για να περιορίσουμε τον κλιματικό κίνδυνο;

Διακυβέρνηση για Επανεξέταση της Ζήτησης

2.1 Καταπάτηση συστημάτων διακυβέρνησης

4

- Τα κεκτημένα συμφέροντα είναι ενσωματωμένα στα πολιτικά μας συστήματα
- Γιατί μπορεί τα κατοχυρωμένα συμφέροντα να εμποδίσουν την επανεξέταση της ζήτησης;
- Η τρέχουσα δομή διακυβέρνησης είναι ανεπαρκής για να επανεξετάσει τη ζήτηση

2.2 Διακυβέρνηση έκτακτης ανάγκης

5

Οραματισμός κλιματικής διακυβέρνησης έκτακτης ανάγκης

2.3 Κερδίζοντας επαρκή υποστήριξη για επαρκή δράση

6

2.4 Εφιστώντας την προσοχή στις επιπτώσεις της αναστάτωσης

7

2.5 Αγκαλιάζοντας τα μετα-αναπτυξιακά οικονομικά

8

2.6 Επαναπροσδιορισμός του στόχου

9

2.7 Μεταρρύθμιση των συστημάτων διακυβέρνησης

10

- Μεγιστοποίηση της διαφάνειας και της υπευθυνότητας
- Συμμετοχή και τοπικοποίηση
- Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των πολιτικών

Ο ρόλος των νομικών προκλήσεων στη μετατόπιση της διακυβέρνησης και των πολιτικών

- Επανεξέταση της επένδυσης
- Αλλαγή εταιρικών και διεθνών συστημάτων διακυβέρνησης

Πολιτικές για Επανεξέταση της Ζήτησης

3.1 Δίνοντας προτεραιότητα στην επάρκεια

11

Πλαίσιο Αποφυγή-Μετατόπιση- Βελτίωση

3.2 Συνεκτικές πολιτικές

12

- Κατανόηση της ζήτησης μέσω της «θεωρίας της πρακτικής» και των «συστημάτων παροχής»
- Αλλαγή των πολιτικών αόρατης ενέργειας
- Παραδείγματα παρεμβάσεων για αλλαγή κοινωνικών και επιχειρηματικών πρακτικών

3.3 Αποτελεσματικές παρεμβάσεις

13

- Σχήμα 2: Τα πιθανά κίνητρα (καρότα) και οι κανονισμοί (μπαστούνια) κυμαίνονται από ώθηση έως απαγόρευση – οι πιο τολμηρές παρεμβάσεις απαιτούν μεγαλύτερη θητεία
- Σχήμα 3: Διαφορετικοί τύποι συμμετοχής
- Συμπεριφορά και κουλτούρα - δεν αρκεί η ώθηση
- Η εκπαίδευση και η συμμετοχή στο σχεδιασμό βοηθούν στην αποδοχή και τη συμμόρφωση

Αναδιάρθρωση τιμολόγησης ενέργειας και ενεργειακών υπηρεσιών

Πόσο πρέπει να
περιοριστεί η διαφήμιση;

3.4 Αναδιανομή

14

Αναδιανομή ως μέρος των προγραμμάτων μείωσης της ζήτησης ενέργειας:

- Κοινωνικά ταμεία • Ποσοτώσεις
- Καθολικές βασικές υπηρεσίες
- Στόχευση ακραίας κατανάλωσης
- Μετασχηματισμοί που καθοδηγούνται και χρηματοδοτούνται από το δημόσιο
- Κρατική χρηματοδότηση για προκαταβολικές οδοι

Αναδιανομή πλούτου και εισοδήματος:

- Ένα αναδιανεμητικό φορολογικό σύστημα
- Εξασφάλιση ότι τα στοχευμένα μέτρα είναι δίκαια
- Καθολικό Βασικό Εισόδημα

Ανακατανομή εργασίας και βιοπορισμού:

- Δίκαιη μετάβαση μέσω πράσινων σχεδίων εργασίας
- Κοινή ιδιοκτησία της παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές

3.5 Ανθεκτικότητα

15

Αφηγήσεις για Επανεξέταση της Ζήτησης

Η πραγματικότητα που εκτίθεται στην αρχή αυτής της έκθεσης δεν είναι ούτε εύκολο να ειπωθεί ούτε να ακουστεί

- Πιθανότητα ότι η κατανόηση και η εκτίμηση που χρειάζονται για να επανεξεταστεί η ζήτηση μπορεί να συμβεί μόνο μέσω αμφίδρομης επικοινωνίας
- Η συμμετοχή και η συλλογική συζήτηση ίσως είναι τουλάχιστον εξίσου σημαντική με τα μηνύματα και τις αφηγήσεις

4.1 Δημιουργία συνεπών αφηγήσεων για επανεξέταση της ζήτησης

16

- Η ανάγκη επανεξέτασης της ζήτησης
- Πλαισιώνοντας τον στόχο
- Συλλογική επιλογή
- Η συλλογική διαβούλευση είναι το κλειδί
- Η θέση της ανθρωπότητας στον κόσμο

Βασικά σημεία στο σχεδιασμό αφήγησης:

- Ταυτότητα
- Αντιπροσώπηση και νόημα
- Μιλώντας με όρους χρημάτων
- Αύξηση της ειλικρίνειας στην πολιτική
- Ενισχυτικές αξίες

4.2 Διαφοροποίηση αφηγήσεων για επανεξέταση της ζήτησης

17

- Χρήση αξιών για την προσέλκυση διαφορετικού κοινού
- Μεταβολή της πλαισίωσης συγκεκριμένων παρεμβάσεων
- Πολλαπλά οράματα για τα ταξίδια και τους προορισμούς

4.3 Τολμηρές, ευαίσθητες και εξελισσόμενες αφηγήσεις

18

- Εκμεταλλευόμενοι τις κρίσεις
- Διασφάλιση ότι οι αφηγήσεις είναι ευαίσθητες στην ανθρώπινη ψυχολογία
- Βελτίωση μέσω επανάληψης

Συμπεράσματα

19

Η τρέχουσα εστίαση στις τεχνολογίες, την αποτελεσματικότητα και την αλλαγή συμπεριφοράς δεν θα αποδώσει την απαιτούμενη κλίμακα αλλαγής

- Αυτό δεν μπορεί να γίνει με τα σημερινά συστήματα διακυβέρνησής μας
- Δημόσια υπεύθυνα συστήματα διακυβέρνησης και αξιολόγησης του τι λειτουργεί πρέπει να αντικαταστήσει την επιρροή των ιδιωτικών συμφερόντων
- Η αμφίδρομη επικοινωνία και η ευρύτερη συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων είναι ζωτικής σημασίας για να κερδίσουμε την υποστήριξη και την αποδοχή της κλίμακας των αλλαγών που απαιτούνται

Οι κοινωνίες μας αντιμετωπίζουν μια σκληρή επιλογή

- Ο περιορισμός της επικίνδυνης κλιματικής αλλαγής απαιτεί ταχεία και ουσιαστική μείωση της ζήτησης ενέργειας και ριζικές κοινωνικές πολιτικές για να διασφαλιστεί ότι αυτό είναι αναδιανεμητικό - βελτιώνοντας την ευημερία για όλους
- Η αποφυγή της ανάγκης για ενεργειακή ζήτηση μπορεί να μειώσει τις εκπομπές άνθρακα έως και 70% μέσω μιας κοινής προσέγγισης που:

- αλλάζει τις κοινωνικές και επιχειρηματικές πρακτικές
- μετασκευές υποδομών
- αντικαθιστά τις αόρατες ενεργειακές πολιτικές που αυξάνουν τη ζήτηση ενέργειας

Εισαγωγή

Αυτή η έκθεση διερευνά την ανάγκη επανεξέτασης της ζήτησης ενέργειας από πλευράς πολιτικών, πολιτικών και οικονομικών. Βασίζεται σε συνεντεύξεις και συζητήσεις στρογγυλής τραπέζης με ακαδημαϊκούς που ερευνούν τη μείωση και την επάρκεια ενέργειας και τη μετα-ανάπτυξη και τη μακροοικονομία, και με πράσινους πολιτικούς (βλ.

Ευχαριστίες). Τα αδιάθετα αποσπάσματα σε όλη την έκθεση προέρχονται από αυτές τις συνεντεύξεις και τα στρογγυλά τραπέζια. Διερευνήθηκαν οι πιο σημαντικοί τομείς για τη μείωση της ζήτησης ενέργειας – όπως τα αεροπορικά ταξίδια και τα αυτοκίνητα, η διατροφή και η θέρμανση του σπιτιού, όπως προσδιορίστηκαν από τις Επιτροπές Αειφορίας του Κέμπριτζ.¹ Η έκθεση εστιάζει στα εμπόδια, τις ευκαιρίες και τα σημεία όπου θα μπορούσαν να ξεκλειδωθούν επαρκείς αλλαγές μέσω νέας διακυβέρνησης, πολιτικών και επικοινωνίας, παρά σε συγκεκριμένες πολιτικές για συγκεκριμένους τομείς.

Η απαίτηση των κοινωνιών μας για ολοένα μεγαλύτερη χρήση νερού, ορυκτών και ανανεώσιμων πόρων, συμπεριλαμβανομένης της ξυλείας, και ο αντίκτυπος που έχει στη χρήση γης σε όλο τον κόσμο, μας επιταχύνουν προς την πλανητική κατάρρευση. Η ζήτηση ενέργειας είναι απλώς ένα υποσύνολο του τρόπου με τον οποίο η ανθρωπότητα υπερβαίνει τα πλανητικά όρια. Ενώ αυτή η έκθεση εστιάζει συγκεκριμένα στη μείωση της άμεσης

ζήτησης ενέργειας,² πολλά από τα ευρήματα της έκθεσης θα μπορούσαν να εφαρμοστούν σε πολύ ευρύτερες προκλήσεις, συμπεριλαμβανομένης της έμμεσης ενέργειας που ενσωματώνεται στις αλυσίδες εφοδιασμού, η οποία πρέπει επίσης να μειωθεί εάν θέλουμε να αντιμετωπίσουμε τις αλληλένδετες κλιματικές και οικολογικές κρίσεις.

Η έκθεση συντάχθηκε για να ενημερώσει και να παρέχει μια πηγή για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, τους πολιτικούς, τους αγωνιστές για το κλίμα και το ευρύ κοινό που έχουν κίνητρα να ανταποκριθούν στην απειλή της κλιματικής αλλαγής. Μπορεί επίσης να βοηθήσει στην ενημέρωση του πολιτικού πλαισίου της ακαδημαϊκής εργασίας γύρω από τη μείωση της ζήτησης.

Η **Ενότητα 1** αυτής της έκθεσης θέτει το πλαίσιο για αυτήν την εργασία. Τα στοιχεία δείχνουν ότι η συνολική ποσότητα ενέργειας που χρησιμοποιείται στην Ευρώπη πρέπει να μειωθεί προκειμένου να απελευθερωθεί ο άνθρακας, τουλάχιστον σύμφωνα με τις αξιολογήσεις της Διακυβερνητικής Επιτροπής για την Κλιματική Αλλαγή, και ότι αυτό θα απαιτήσει σημαντική επανεξέταση της ζήτησης ενέργειας. Η **Ενότητα 2** εξετάζει τις επιπτώσεις που μπορεί να έχει αυτό στη διακυβέρνηση, είτε πολιτικές, οικονομικές είτε ως απάντηση σε ευρύτερες επιπτώσεις, προτού η **Ενότητα 3** διερευνήσει τι απαιτείται για τη μείωση της ζήτησης ενέργειας. Τέλος, η **Ενότητα 4** εξετάζει τον τρόπο με τον οποίο μπορεί να πλαισιωθεί η επικοινωνία της επανεξέτασης της ζήτησης.

1 Newell, P, et al. (2021) 'Changing our Ways? Behaviour Change and the Climate Crisis'. The Cambridge Sustainability Commission on Scaling Behaviour Change, σελ.67.

2 Η ζήτηση ενέργειας πρέπει επίσης να μειωθεί έμμεσα κατά την παραγωγή προϊόντων και κατά μήκος της αλυσίδας εφοδιασμού, γεγονός που συνδέεται με τη μείωση της παγκόσμιας διακίνησης υλικών. Αυτό ξεφεύγει από το πεδίο εφαρμογής αυτής της έκθεσης.

Ενότητα 1 – Καλώς ήρθατε στην πραγματικότητα

1.1 Η Μείωση της Ζήτησης Ενέργειας είναι Απαραίτητη για τον Περιορισμό Επικίνδυνων Κλιματικών Αλλαγών

Ενώ υπάρχει ευρεία αποδοχή ότι οι εκπομπές αερίων θερμοκηπίου από τις οικονομίες της Ευρώπης αλλάζουν σημαντικά το παγκόσμιο κλίμα, η ανάγκη μείωσης της ενεργειακής ζήτησης για να αντιμετωπιστεί αυτό είναι πολύ λιγότερο κατανοητή ή αποδεκτή ως πολιτικός στόχος. Αυτό σημαίνει ότι το επίκεντρο της απαλλαγής από τις ανθρακούχες εκπομπές πρέπει να επικεντρωθεί στη μείωση της ζήτησης ενέργειας, όχι απλώς στην «ενεργειακή απόδοση» και στην «εξάπλωση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας», όπως συχνά επικεντρώνεται στην τρέχουσα πολιτική.

Εάν οι κοινωνίες μας δεχτούν ότι υπάρχει μόνο μια πεπερασμένη ποσότητα ενέργειας που είναι ασφαλής για το κλίμα και ότι η Ευρώπη που ζει με το δίκαιο μερίδιό της σε έναν συρρικνούμενο παγκόσμιο προϋπολογισμό για το κλίμα (συμβατός με τον περιορισμό της παγκόσμιας θέρμανσης στους 1,5°C) απαιτεί πολύ ταχύτερη απαλλαγή από τις ανθρακούχες εκπομπές, τότε οι ευρωπαϊκές κοινωνίες πρέπει μειώνουν γρήγορα τη ζήτηση ενέργειας.³

Έχει υπολογιστεί ότι το Ηνωμένο Βασίλειο πρέπει να μειώσει τη χρήση ενέργειας κατά 60% για να φτάσει στο μηδέν άνθρακα έως το 2050.⁴ Αυτές οι εκτιμήσεις αναγνωρίζουν τα όρια στο πόσο γρήγορα μπορεί να αναπτυχθεί η ανανεώσιμη ενέργεια.⁵ Τέτοιες μειώσεις ενέργειας υπερβαίνουν κατά πολύ αυτό που μπορεί να επιτευχθεί μόνο μέσω βελτιώσεων «ενεργειακής απόδοσης». Χωρίς κάποιους περιορισμούς στη ζήτηση, οι κοινωνίες μας θα βρίσκουν πάντα περισσότερους τρόπους χρήσης της ενέργειας από την προσφορά διαθέσιμης ανανεώσιμης ενέργειας. Με τον ίδιο τρόπο, τα μέτρα ενεργειακής απόδοσης συχνά οδηγούν σε μεγαλύτερη ζήτηση για ενέργεια και όχι λιγότερο. Αυτό το φαινόμενο ανάκαμψης είναι καλά τεκμηριωμένο.⁶

Η λήψη μιας προληπτικής προσέγγισης⁷ απαιτεί ότι, εάν υπάρχει ισχυρή υποψία ότι μια δραστηριότητα μπορεί να έχει επιβλαβείς συνέπειες, είναι καλύτερο να αποφύγετε και να ελέγξετε αυτήν τη δραστηριότητα τώρα. Μια τέτοια αρχή σημαίνει επίσης ότι βασίζεστε μόνο

σε αποδεδειγμένες τεχνολογίες και πρακτικές για να το κάνετε.⁸ Αυτό συνεπάγεται ότι οι ουσιαστικές ενέργειες για την απαλλαγή από τις ανθρακούχες εκπομπές τώρα πρέπει να περιλαμβάνουν τη μείωση της ζήτησης ενέργειας, αντί να ελπίζουμε ότι οι τεχνολογίες που δεν έχουν ακόμη αποδειχθεί σε κλίμακα θα μπορούσαν να επιφέρουν απαλλαγή από τον άνθρακα χωρίς να μειώσουν τη ζήτηση ενέργειας στο μέλλον.

Ωστόσο, σχεδόν όλα τα μονοπάτια μοντελοποιημένα από την IPCC για ένα μέλλον 1,5°C βασίζονται σε τεχνολογίες για τη σκόπιμη απομάκρυνση του CO₂ από την ατμόσφαιρα.⁹ Μια πιο συνετή προσέγγιση θα ήταν να τα αντιμετωπίσουμε ως μπόνους, χωρίς να στοιχηματίζουμε το συλλογικό μας μέλλον σε αυτά. Υπάρχει τεράστια αβεβαιότητα σχετικά με το πόσο γρήγορα θα μπορούσαν να αναπτυχθούν τέτοιες τεχνολογίες σε κλίμακα.¹⁰ Η στήριξη σε τέτοιες αναδυόμενες και μη αποδεδειγμένες τεχνολογίες είναι πολύ μεγάλος κίνδυνος και ενισχύει τον εθισμό της ανθρωπότητας στον άνθρακα.^{11,12,13}

Μπροστά σε αυτές τις εναλλακτικές λύσεις υψηλού κινδύνου για τη μείωση της ζήτησης ενέργειας, απομένει ένα ολοένα μικρότερο παράθυρο για την πλήρη απαλλαγή από τις ανθρακούχες ευρωπαϊκές χώρες ώστε να παραμείνουν εντός του δικαιώματος που τους αναλογεί στον υπόλοιπο παγκόσμιο προϋπολογισμό άνθρακα.¹⁴ Η IPCC εξέτασε τον τρόπο με τον οποίο η μείωση της ζήτησης ενέργειας θα μπορούσε να συμβάλει στη μείωση των εκπομπών άνθρακα, πέρα από αυτό που μπορεί να επιτευχθεί μέσω μέτρων ενεργειακής απόδοσης. Κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η απαλλαγή κατά 5% είναι δυνατή μέσω αλλαγών ατομικής συμπεριφοράς σε σύγκριση με μείωση 70% μέσω συνολικής μείωσης της ζήτησης σε επίπεδο οικονομίας, συνδυάζοντας αλλαγές στις υποδομές και τον τρόπο χρήσης της ενέργειας.¹⁵

3 Jackson, T (2021) 'Zero Carbon Sooner—Revised Case for an Early Zero Carbon Target for the UK'. CUSP.

4 Allwood, JM, et al. (2019) 'Absolute Zero'. UK FIRES. Παρόμοια επίπεδα μείωσης της ζήτησης υπονοούνται σε σενάρια από την négaWatt για τη Γαλλία: négaWatt (2021) 'The Energy Transition at the Heart of a Societal Transition'.

5 Για παράδειγμα, περιορισμένη διαθεσιμότητα βιομάζας λόγω της ανάγκης για καλλιέργεια τροφίμων και γεωγραφικοί περιορισμοί ως προς το πού μπορούν να τοποθετηθούν οι υποδομές ανανεώσιμων πηγών ενέργειας.

6 Εάν η διαθεσιμότητα περισσότερης ενέργειας ή η βελτιωμένη ενεργειακή απόδοση μειώνουν το κόστος της ζήτησης, τότε η ζήτηση αυξάνεται. Sorrell, S (2009). 'The Rebound Effect: Definition and Estimation', in Evans, J, and Hunt, L, *International handbook on the Economics of Energy*. Edward Elgar Publishing.

7 Η Αρχή της Προφύλαξης υιοθετήθηκε επίσημα από την ΕΕ μέσω της Συνθήκης του Μάαστριχτ το 1992 και παραμένει επίσης μέρος του βρετανικού δικαίου. Βλ.: SfEP (2017) 'Future Brief: The Precautionary Principle: Decision-making under Uncertainty'.

8 Turner, A (2020) 'Techno-optimism, Behaviour Change and Planetary Boundaries'. Keele World Affairs Lectures on Sustainability. Keele World Affairs.

9 Beck, S, and Oomen, J. (2021). 'Imagining the Corridor of Climate Mitigation—What is at Stake in IPCC's Politics of Anticipation?'. *Environmental Science & Policy* 123, σελ. 169–178.

10 Larkin, A, et al. (2017) 'What if Negative Emission Technologies Fail at Scale? Implications of the Paris Agreement for Big Emitting Nations'.

11 Allwood, JM, et al. (2019) 'Absolute Zero'. UK FIRES.

12 Stephenson, S, et al. (2021) 'Minus 45: Delivering the UK Government's Pledge to COP26: Cutting UK Emissions by 45% from 2018 to 2030'.

13 Anderson, K, and Peters, G (2016) 'The Trouble with Negative Emissions'. *Science* 354(6309), σελ. 182–183.

14 Για παράδειγμα, για να παραμείνει το Ηνωμένο Βασίλειο εντός του δικαιώματος του μεριδίου του στον υπόλοιπο παγκόσμιο προϋπολογισμό άνθρακα για να παραμείνει εντός της θερμοκρασίας 1,5°C, θα απαιτούσε την επίτευξη μηδενικών εκπομπών άνθρακα έως το 2030.

15 Creutzig, F, and Roy, J (2022) 'IPCC Sixth Assessment Report: Chapter 5, Demand, Services and Social Aspects of Mitigation'. IPCC.

1.2 Η Μείωση της Ζήτησης Ενέργειας Θα Διαταράξει το Status Quo

Η αναζήτηση μηδενικού άνθρακα και η αποδοχή ότι η ανανεώσιμη ενέργεια πρέπει να καλύπτει όλες τις ενεργειακές μας ανάγκες θα οδηγήσει σε χαμηλότερη χρήση ενέργειας, τουλάχιστον βραχυπρόθεσμα. Η πραγματοποίηση αυτού θα διαταράξει τις επιχειρηματικές και κοινωνικές πρακτικές τώρα (βλ. Πλαίσιο 1).

Μια εκτίμηση για το πόσο γρήγορα θα χρειάζονταν οι βιομηχανικές ευρωπαϊκές χώρες να μειώσουν τις εκπομπές άνθρακα κυμαίνεται από 17% έως 27% ετησίως.¹⁷ Το εύρος εξαρτάται κυρίως από τον τρόπο με τον οποίο ο υπολειπόμενος προϋπολογισμός άνθρακα μοιράζεται μεταξύ χωρών με υψηλές και χαμηλές ιστορικές εκπομπές και από τον βαθμό στον οποίο οι χώρες εξαγουν ή εισάγουν προϊόντα. Είναι πιθανό ότι πάνω από το ήμισυ αυτής της μείωσης θα πρέπει να επιτευχθεί μέσω της μείωσης της ζήτησης ενέργειας. Αυτό θα αντιπροσωπεύει μια άνευ προηγουμένου κλίμακα αλλαγής – μεγαλύτερη από ό,τι κατά τη διάρκεια του lockdown του Covid-19 και συνεχιζόταν χρόνο με το χρόνο.¹⁸ Αυτό υπογραμμίζει την έκταση του μετασχηματισμού που απαιτείται και το χάσμα μεταξύ αυτού και των σημερινών σχεδίων για το κλίμα.

Αυτή η μείωση της ενεργειακής ζήτησης θα απαιτούσε να εγκαταλείψουμε την ιδέα ότι είναι δυνατή η επαρκής απαλλαγή από τις εκπομπές άνθρακα παράλληλα με τον συνεχή πολιτισμικό εθισμό μας στον καταναλωτισμό. Ωστόσο, δεν είναι μεμονωμένες επιλογές που θα ξεκλειδώσουν τις αλλαγές που απαιτούνται, αλλά η αναστάτωση στην τρέχουσα καταναλωτική οικονομία και πολιτική μας που παισιώνουν

Πλαίσιο 1. Πώς μπορεί να είναι η διαταραχή της επιλογής για έναν κόσμο 1,5°C;

Η μετάβαση σε ένα βιώσιμο μέλλον θα συνεπάγεται διαφορετικούς τρόπους ζωής. Αυτό είναι πιθανό να σημαίνει πολύ λιγότερη οδηγηση και πτήση, χαμηλότερη κατανάλωση κρέατος και γαλακτοκομικών προϊόντων, περισσότερο περπάτημα και ποδήλατο, περισσότερη χρήση των μέσων μαζικής μεταφοράς, εκδημοκρατική και τοπική παροχή τροφής και ενέργειας και σχετικά ζεστά σπίτια. Ο συμβατός τρόπος ζωής με 1,5°C θα σήμαινε καλύτερη ποιότητα ζωής για τους περισσότερους ανθρώπους.¹⁶

«Πρέπει να αφήσουμε τον τρέχοντα εθισμό μας στον καταναλωτισμό. Πρέπει να αναγνωρίσουμε την κοινωνική και θεσμική φύση του λουκέτου που υπάρχει και το γεγονός ότι ενσωματώνεται συστηματικά στους τρόπους με τους οποίους οι άνθρωποι κάνουν επιλογές στη ζωή τους».

τις καθημερινές πρακτικές που συνθέτουν τον τρόπο ζωής μας.¹⁹ Αυτό είναι αντίθετο με τις υπάρχουσες επικρατούσες αφηγήσεις.

Ωστόσο, τέτοιες οικονομικές αλλαγές και η σχετική μείωση της ενέργειας που απαιτείται παραμένουν σε μεγάλο βαθμό παραβλέπονται από τις περισσότερες τρέχουσες ενεργειακές πολιτικές.^{20,21} Για παράδειγμα, η συνολική χρήση ενέργειας στην Ευρώπη μειώθηκε μόνο κατά 1% ετησίως την τελευταία δεκαετία.²² Είναι σαφές ότι απαιτείται πολύ μεγαλύτερη επανεξέταση της ενεργειακής ζήτησης.

1.3 Ποιες Επιλογές Θα Κάνουν οι Κοινωνίες μας;

Ο αντίκτυπος του κλίματος στις κοινωνίες κατανέμεται άδικα, όχι μόνο μέσω κλιματικών καταστροφών, αλλά και, πολύ σημαντικό, ως αποτέλεσμα των οικονομικών επιπτώσεων της μείωσης της ζήτησης ενέργειας. Η μειωμένη χρήση ενέργειας είναι πιθανό να επιβραδύνει την οικονομική ανάπτυξη.²³ Αυτό ενισχύει τις εκκλήσεις για αναδιανομή πλούτου ή/και επανεκκίνηση της ανάπτυξης για να διασφαλιστεί ότι θα ικανοποιηθούν οι ανάγκες όλων. Εάν δεν αντιμετωπιστεί η αυξανόμενη ανισότητα, υπάρχει κίνδυνος κοινωνικής αναταραχής και, τελικά, κοινωνικής κατάρρευσης. Επομένως, εάν υπάρχει λιγότερη διαθέσιμη ενέργεια για να κυκλοφορήσει, τότε η επιλογή μείωσης της

«Αν δεν έχετε ίδια κεφάλαια, δεν μπορείτε να απελευθερώσετε τις ανθρακούχες εκπομπές – αντίθετα, θα έχετε το κίνημα των κίτρινων γιλέκων, όπως αυτό που συνέβη στη Γαλλία».

16 HutorCool, '1.5-Degree Lifestyles'. Είναι δυνατό να μειωθεί κατά το ήμισυ η ζήτηση ενέργειας χωρίς να επηρεαστεί αρνητικά η ποιότητα ζωής των πολιτών: Barrett, J., et al. (2022) 'Energy Demand Reduction Options for Meeting National Zero-emission Targets in the United Kingdom'. *Nature Energy* 7, σελ.1–10.

17 Απαράτητη μέση ετήσια μείωση των εκπομπών στο Ηνωμένο Βασίλειο – βλ. Jackson, T (2021) 'Zero Carbon Sooner—Revised Case for an Early Zero Carbon Target for the UK'. *CUSP*.

18 Η συνολική διαθέσιμη ενέργεια για τελική κατανάλωση στην ΕΕ27 μειώθηκε περίπου 6% μεταξύ 2019 και 2020 – eurostat, 'Simplified Energy Balances' (nrg_bal_s).

19 Foster, J (2022) 'Rethinking Consumerism'. *Green House Think Tank*.

20 Ούτε το ευρωπαϊκό 'Fit for 55' πακέτο πολιτικής ούτε η Βρετανική Στρατηγική Ενεργειακής Ασφάλειας εστιάζουν στον ενεργειακό εφοδιασμό. Η Οδηγία της ΕΕ για την Ενεργειακή Απόδοση στα Κτίρια περιορίζει την τελική χρήση ενέργειας ανά m² αλλά όχι τον αριθμό και το μέγεθος των κτιρίων, ενώ η Οδηγία της ΕΕ για τον Οικολογικό Σχεδιασμό δεν εμποδίζει ακόμη περισσότερα προϊόντα να συνεχίζουν να παράγονται και να καταναλώνονται. Σημειώνεται στην 'EU "Save Energy"' ανακοίνωση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Μάιο του 2022.

22 Βλ. eurostat, 'Simplified Energy Balances'.

23 Jackson, T (2019) 'The Post Growth Challenge: Secular Stagnation, Inequality and the Limits to Growth'. *CUSP*. *Ecological Economics* 156.

ζήτησης ενέργειας θα πρέπει να οδηγήσει σε μια επιλογή μείωσης της ανισότητας ταυτόχρονα.

Η ευθύνη για την πρόκληση της κλιματικής αλλαγής είναι επίσης άνιση. Σε παγκόσμιο επίπεδο, περίπου το 10% των πιο πλούσιων συνεχίζει να προκαλεί περίπου το 50% των εκπομπών.²⁴ Στην Ευρώπη, το πλουσιότερο 10% αντιπροσωπεύει το 36% των εκπομπών.^{25,26} Είναι σημαντικό αυτό να αναγνωρίζεται και να λαμβάνεται υπόψη.

Η επιλογή μιας αναδιανεμητικής προσέγγισης για τη μείωση της ενέργειας θα αντιμετώπιζε την ακραία κατανάλωση, ενώ θα διασφάλιζε ότι η ενέργεια χρησιμοποιείται για να καλύψει πρώτα τις βασικές ανάγκες όλων: άνετα σπίτια, οικονομικά προσιτές τοπικές μεταφορές και καλό φαγητό για όλους. Αυτό απαιτεί να επιλέξουμε

μεταξύ της συνεχιζόμενης επιζήμιας οικονομικής ανάπτυξης και της σημαντικής ανακατανομής πλούτου και πόρων.²⁷ Είναι σαφές λοιπόν ότι τα ζητήματα της ισότητας, της δικαιοσύνης και της δικαιοσύνης είναι απολύτως κεντρικά για την επανεξέταση της ζήτησης.

Έτσι, οι κοινωνίες μας αντιμετωπίζουν μια σκληρή επιλογή. Είτε θα ξανασκεφτούμε και θα μειώσουμε γρήγορα τη ζήτηση ενέργειας με δίκαιο τρόπο, είτε θα υπερβούμε τον 1,5°C της υπερθέρμανσης του πλανήτη και θα εκθέσουμε την ανθρωπότητα σε πολύ μεγαλύτερους κινδύνους και ταλαιπωρία.²⁸

Αυτή η επιλογή αντικατοπτρίζεται στις εκκλήσεις προς τις κυβερνήσεις όλων των επιπέδων να κηρύξουν κατάσταση έκτακτης ανάγκης για το κλίμα.

24 Gore, T (2020) 'Confronting Carbon Inequality: Putting Climate Justice at the Heart of the COVID-19 Recovery'. Oxfam International. Επίσης Oxfam (2015) 'Extreme Carbon Inequality'.

25 «Υπάρχει ένα θεμελιώδες πρόβλημα στη σύγχρονη συζήτηση για την κλιματική πολιτική: σπάνια αναγνωρίζει την ανισότητα» – Chancel, L (2021, 7 Δεκεμβρίου) 'The Richest 10% Produce About Half of Greenhouse Gas Emissions. They Should Pay to Fix the Climate'. *The Guardian*. Αυτό διευρενύται σε Chancel, L (2020) *Unsustainable Inequalities: Social Justice and the Environment*. Harvard University Press.

26 *World Inequality Database*.

27 Wilkinson, R, and Pickett, K (2009) *The Spirit Level: Why More Equal Societies Almost Always Do Better*.

28 Οι προϋπολογισμοί εκπομπών και οι κλιματικοί στόχοι είναι κοινωνικά όρια που συμφωνούνται από τις κοινωνίες και ενδεχομένως από την ανθρωπότητα παγκοσμίως. Δεν είναι βιοφυσικά όρια που επιβάλλονται εξωτερικά. Βλ. Kallis, G (2019) *Limits: Why Malthus was Wrong and Why Environmentalists Should Care*. Stanford UP.

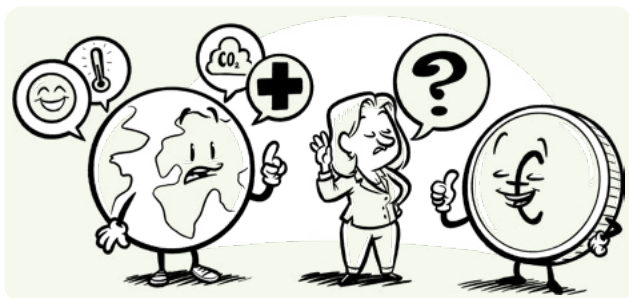
Ενότητα 2 – Διακυβέρνηση για Επανεξέταση της Ζήτησης

Αναφορικά με τη διακυβέρνηση, αυτή η έκθεση εστιάζει κυρίως στις επίσημες δομές, ενώ αγγίζει επίσης τις άτυπες μορφές ελέγχου, όπως οι ρόλοι που διαδραματίζουν τα μέσα ενημέρωσης και η διαφήμιση.²⁹

Η αλλαγή των τρόπων διαβίωσης, η κατεύθυνση των οικονομιών μας, τα επενδυτικά πρότυπα και οι κοινωνικοί κανόνες απαιτούν όχι μόνο νέες πολιτικές, αλλά γενικές αλλαγές στα συστήματα διακυβέρνησης και στη φύση της δημοκρατικής συμμετοχής. Αυτό ανοίγει ερωτήματα δημοκρατικής νομιμότητας όπως, «Ποιος έχει την υπηρεσία;» «Ποιος έχει την εξουσία να καθορίσει πόση ενέργεια χρησιμοποιείται;» και «Ποιος συμμετέχει στη λήψη αποφάσεων σχετικά με το πώς συμβαίνουν τέτοιες αλλαγές;»

Ένα σημαντικό εμπόδιο στην επανεξέταση της ζήτησης για ενέργεια είναι η αποτυχία των κυβερνήσεων καθώς και της ευρύτερης πολιτικής και οικονομίας. Απαιτείται αναμόρφωση της διακυβέρνησης για να ληφθούν οι απαραίτητες αποφάσεις με την ταχύτητα και την κλίμακα που απαιτείται. Αυτό πρέπει να αντιμετωπίσει σταθερές πολιτικές νοοτροπίες και την επιρροή των ιδιωτικών συμφερόντων και τη διαφθορά, που υπονομεύουν τη λογοδοσία της διακυβέρνησης.

Αυτή η ενότητα διερευνά γιατί τα τρέχοντα συστήματα διακυβέρνησης φαίνεται να μην μπορούν να επανεξετάσουν τη ζήτηση για ενέργεια (Ενότητα 2.1), τι μπορεί να συνεπάγεται η εφαρμογή της διακυβέρνησης έκτακτης ανάγκης για το κλίμα (Ενότητα 2.2) και τους τρόπους με τους οποίους μπορεί να κερδηθεί επαρκής υποστήριξη και να αποκατασταθεί η υπηρεσία των πολιτών (Ενότητα 2.3). Αυτό οδηγεί στην εξέταση του τρόπου με τον οποίο τα συστήματα διακυβέρνησης θα μπορούσαν να υποστηρίξουν την κοινωνία μέσω μιας αποδιοργανωτικής αλλαγής (Ενότητα 2.4) που αγκαλιάζει τα μετα-αναπτυξιακά οικονομικά (Ενότητα 2.5) και επαναπροσδιορίζει τον συνολικό στόχο της οικονομίας (Ενότητα 2.6). Στη συνέχεια, ερευνά κρίσιμα τις δομές και τις διαδικασίες που θα μπορούσαν να ανακατευθύνουν τις επενδύσεις διευρύνοντας παράλληλα τη συμμετοχή και τη λογοδοσία, μειώνοντας τη ζήτηση για ενέργεια με τρόπους που επιφέρουν ευημερία για όλους (Ενότητα 2.7).

2.1 Πειρατεία των Συστημάτων Διακυβέρνησης

«Εφόσον αποτυγχάνουμε να εντοπίσουμε τα συμφέροντα που επηρεάζουν τις πολιτικές διαδικασίες, τότε θα παραμείνουν στη σκιά.» «[Τα κεκτημένα συμφέροντα είναι] λίγο πολύ αυτοί που νομίζετε ότι [είναι], κάνουν σχεδόν αυτό που νομίζετε ότι κάνουν».³⁰

Τα κεκτημένα συμφέροντα είναι ενσωματωμένα στα πολιτικά μας συστήματα. Υπάρχουν ιδιωτικά συμφέροντα που οδηγούν περαιτέρω τη ζήτηση για ενέργεια. Αυτές περιλαμβάνουν εταιρείες ορυκτών καυσίμων (εξόρυξη οδήγησης) και τη διαφημιστική βιομηχανία, την αυτοκινητοβιομηχανία, τις κατασκευές, την ακίνητη περιουσία και τους κατασκευαστές σπιτιών, την άμυνα και το παγκόσμιο εμπόριο (κατανάλωση οδήγησης). Αυτά ενισχύουν το μακροχρόνιο εκμεταλλευτικό όραμα για μια ποτέ πιο βιομηχανοποιημένη και ατομικιστική κοινωνία.³¹ Αυτό οδηγεί σε συνεχή αύξηση των μη βιώσιμων προτύπων παραγωγής και κατανάλωσης, ενσωματώνοντας περαιτέρω τρόπους ζωής υψηλής περιεκτικότητας σε άνθρακα και ενέργειας. Και η επιρροή αυτών των κατοχυρωμένων συμφερόντων εμποδίζει τις προσπάθειες υλοποίησης μιας κατάστασης έκτακτης ανάγκης για το κλίμα.

Υπάρχει μια τεράστια αρμοδιότητα ορυκτών καυσίμων κλειδωμένη στα συστήματα διακυβέρνησής μας. Αυτή η επιρροή ασκείται μέσω της άσκησης πίεσης,

Πλαίσιο 2. Αδικαιολόγητη επιρροή των πολιτικών και των πολιτικών κομμάτων

Ο Βρετανός πολιτικός Nadhim Zahawi πληρώθηκε 1 εκατομμύριο λίρες για να συμβουλευτεί εταιρείες πετρελαίου – περισσότερο από δώδεκα φορές τον βασικό μισθό του ως πολιτικός.³² Η κυβέρνηση των Συντηρητικών του Ηνωμένου Βασιλείου έλαβε 130 εκατομμύρια λίρες, το 80% της χρηματοδότησής της για τις γενικές εκλογές μέσω μιας ελίτ λέσχης εστίασης, συμπεριλαμβανομένων των δωρητών ορυκτών καυσίμων.

29 Αυτό διερευνάται στην έννοια της κυβερνητικότητας του Foucault – Puett, T (2014) 'The Political Discourse of Religious Pluralism: World Religions Textbooks, Liberalism, and Civic Identities'. PhD Thesis, University of Waterloo, σελ.35–39.

30 Ο Ian Hislop αναφέρθηκε κατά τη διάρκεια της ακρόασης της επιτροπής για τα κοινοβουλευτικά πρότυπα του Ηνωμένου Βασιλείου, 25 Ιανουαρίου 2022 – 'Ian Hislop embarrasses MPs in Their Own Select Committee on Lobbying and Transparency'. PoliticsJOE. YouTube, 21:20.

31 Για παράδειγμα, η ατομική ιδιοκτησία αυτοκινήτων στην Ευρώπη αυξήθηκε από το 2005 έως το 2017 – 'Passenger Car Ownership in Europe'. EEA.

της απασχόλησης εκλεγμένων πολιτικών και της χρηματοδότησης πολιτικών κομμάτων (βλ. **Πλαίσιο 2**).

Η βιομηχανία ορυκτών καυσίμων και οι κατασκευαστές αυτοκινήτων έχουν μακρά ιστορία στη διαμόρφωση της κυβερνητικής πολιτικής σύμφωνα με τα συμφέροντά τους, κάτι που αντανάκλαται στον τρόπο με τον οποίο τα σημερινά αστικά τοπία κλειδώνουν τρόπους ζωής υψηλής περιεκτικότητας σε άνθρακα και ενέργειας.³³ Ομοίως, η εμβέλεια των κατοχυρωμένων συμφερόντων αντανάκλαται στις επιλογές της κυβέρνησης να επενδύσει σε επικίνδυνες τεχνολογίες έναντι αποτελεσματικότερων τρόπων απαλλαγής από τον άνθρακα και μείωσης της ζήτησης ενέργειας.³⁴ Αυτό είναι εν μέρει συνέπεια της ακούσιας «ομαδικής σκέψης» ως αποτέλεσμα της έλλειψης διαφορετικότητας στο υπόβαθρο, τις αξίες και την εμπειρία ζωής των όσων βρίσκονται στην εξουσία. Επιδεινώνεται από τις «περιστρεφόμενες πόρτες» μεταξύ εταιρειών και κυβερνήσεων. Πολύ συχνά οι πολιτικοί ανακοινώνουν τολμηρές δημόσιες δεσμεύσεις χωρίς επαρκείς πολιτικές ή χρηματοδότηση για να τις επιτύχουν. Αυτό υπονομεύει την εμπιστοσύνη του κοινού, όπως τονίζεται στο **Πλαίσιο 3**.

Ο περιορισμός της επιρροής των ιδιωτικών συμφερόντων και της χρηματοδότησης από τη λήψη πολιτικών αποφάσεων είναι απολύτως κρίσιμος για να καταστεί δυνατή η στροφή σε τρόπους διαβίωσης με χαμηλότερη κατανάλωση ενέργειας.

Η απώρριψη αυτών των υποθέσεων καθαρά ως θεμιτού λόμπι, καθώς η έλλειψη διαφάνειας ή η αποτυχία δημόσιας λογοδοσίας δεν αρκεί. Αυτό εκτείνεται πέρα από τα ψέματα, το πράσινο πλύσιμο και την παρέλαση μισοψημένων ή και ψευδών λύσεων. Ο αντίκτυπος αυτού στην πολιτική θα μπορούσε να περιγραφεί ως χρήση «λέξεων ή εκφράσεων που άλλαξαν από την αρχική τους κατάσταση σε μια που θεωρείται λανθασμένη ή εξευτελισμένη» που συχνά επηρεάζεται από «ανέντιμη ή δόλια συμπεριφορά, που συνήθως περιλαμβάνει δωροδοκία». Αυτοί είναι ορισμοί του λεξικού για τη «διαφθορά». Κρύβοντας την πραγματικότητα του τι απαιτείται για τον περιορισμό της κλιματικής αλλαγής, αυτές οι κρυφές επιρροές καταπνίγουν τη δημόσια συζήτηση και υπονομεύουν τη δημοκρατία μας. Η επιλογή της επανεξέτασης της ζήτησης απαιτεί την ανάκτηση των δομών διακυβέρνησής μας.

Γιατί Μπορεί τα Κεκτημένα Συμφέροντα να Συγκρατούν την Επανεξέταση της Ζήτησης;

Η επανεξέταση της ζήτησης απαιτεί σημαντική ανατροπή των υφιστάμενων αγορών και επιχειρηματικών μοντέλων. Αυτό θα κλείσει ορισμένες (επικερδείς) επιχειρηματικές ευκαιρίες, όπως η εξόρυξη ορυκτών καυσίμων και η κερδοσκοπία ακινήτων, ενώ παράλληλα θα ανοίξει νέες ευκαιρίες και θα οδηγήσει σε κοινωνική και τεχνική καινοτομία.

Πλαίσιο 3. Υπονόμευση της Εμπιστοσύνης του Κοινού

Οι πρόσφατες δηλώσεις της γαλλικής κυβέρνησης για τον τερματισμό της προγραμματισμένης απαξίωσης και της διαφήμισης που σχετίζεται με τα ορυκτά καύσιμα οδήγησαν σε πολύ περιορισμένες μόνο αλλαγές.³⁵ Ομοίως, η ετήσια έκθεση για το κλίμα της κυβέρνησης του Ηνωμένου Βασιλείου για το 2021 αναφέρει την ανάγκη μείωσης της ζήτησης για μεταφορές με υψηλή περιεκτικότητα σε άνθρακα,³⁶ αλλά η μείωση της ζήτησης παραλείφθηκε εντελώς από τη νέα στρατηγική αεροπορίας «jet zero».³⁷ Είναι σύμπτωση ότι ο τομέας των αερομεταφορών έδωσε το 13% όλων των δωρεών στο κυβερνών Συντηρητικό Κόμμα τους τρεις μήνες πριν από τη δημοσίευση της στρατηγικής;³⁸

Μια τέτοια οικονομική μετατόπιση θα έφερνε σε μειονεκτική θέση άτομα και εταιρείες που έχουν δημιουργήσει επιχειρήσεις, υποδομές και πλούτο κερδίζοντας (ή εκμεταλλευόμενοι) πτυχές της τρέχουσας οικονομίας μας. Αυτή η ομάδα ιδιωτικών συμφερόντων περιλαμβάνει μερικούς από τους πιο πλούσιους και ισχυρούς που επιθυμούν λογικά να διατηρήσουν και να προστατεύσουν αυτά τα επιχειρηματικά μοντέλα και τις θέσεις κυριαρχίας στην αγορά. Ωστόσο, κάτι τέτοιο προστατεύει το business as usual και εμποδίζει την επαρκή επανεξέταση της ζήτησης και, επομένως, την απαλλαγή από τις ανθρακούχες εκπομπές της οικονομίας. Υπάρχουν ενδείξεις ότι αυτό μπορεί ήδη να οδηγήσει σε οικονομική στασιμότητα, τουλάχιστον σε μέρη των οικονομιών μας (βλ. **Ενότητα 2.5**). Η επιλογή της επανεξέτασης της ζήτησης ενέργειας θα επηρεάσει τη βεβαιότητα/συνέχεια για ορισμένες επιχειρήσεις και τομείς της οικονομίας.

Ωστόσο, η στροφή θα απελευθερώσει επίσης πιθανές οικονομικές ευκαιρίες σε άλλους τομείς για διαφορετικούς επιχειρηματίες και επιχειρήσεις. Οι οικονομικοί παράγοντες που επωφελούνται από αυτά είναι απίθανο να είναι τόσο ισχυροί, πλούσιοι και καλά συνδεδεμένοι όσο οι κατεστημένες βιομηχανίες. Αυτή η ανισορροπία εξουσίας παραμορφώνει τα οικονομικά συμφέροντα συνολικά σε μια πολιτική επιρροή για τη διατήρηση του status quo.

Σε μια αληθινή δημοκρατία, οι πολίτες θα πρέπει να μπορούν να αποφασίζουν συλλογικά ότι η δράση για την κλιματική έκτακτη ανάγκη και η επανεξέταση της ζήτησης είναι κορυφαία προτεραιότητα, και να δίνουν δημόσια εντολή για τη δημιουργία μιας διαφορετικής και δυναμικής οικονομίας για να επιτευχθεί αυτό τώρα.

32 Ο Nadhim Zahawi δήλωσε ότι έλαβε περισσότερα από £ 1 εκατομμύριο από εταιρείες ορυκτών καυσίμων, έχει μετοχές στη Genel Energy (εταιρία πετρελαίου και φυσικού αερίου) και έλαβε δωρεά από τον διευθύνοντα σύμβουλο της εταιρείας πετρελαίου EnQuest με έδρα το Ηνωμένο Βασίλειο. Βλ. Watts, J, and Duncan, P (2019) 'MPs and the Oil Industry: Who Gave What to Whom?'. *The Guardian*; and Geoghegan, P, et al. (2019) 'Revealed: The Elite Dining Club Behind £130m+ Donations to the Tories'.

33 *OpenDemocracy*.

34 Mitchell, T (2011) *Carbon Democracy: Political Power in the Age of Oil*. Verso.

Η κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου πιέζει για μαζική θέρμανση με υδρογόνο προτού κλιμακώσει τα σχέδια για τη μόνωση των σπιτιών. UK Government (2021) 'UK Hydrogen Strategy'. Αυτό αμφισβητείται από την ομάδα εκστρατειών *Insulate Britain*.

36 Frost, R (2022) 'France Becomes First European Country to Ban Fossil Fuel Ads - but Does the New Law Go Far Enough?' *euronews*.

«Εφαρμογή μέτρων για την ενθάρρυνση των καταναλωτών να αλλάξουν διαίτα (μείωση κατά 20% στην κατανάλωση κρέατος έως το 2030) [και] μείωση της ζήτησης για ταξίδια υψηλότερου άνθρακα». UK Government (2021) 'Government Response to the Climate Change Committee: Progress in Reducing Emissions – 2021 Report to Parliament'.

37 Τμήμα Μεταφορών (2022) 'Jet Zero Strategy: Delivering Net Zero Aviation by 2050'.

Λήφθηκαν δωρεές £650.000 Απρίλιος-Ιούνιος 2022. Vaughan, A (2022, 16 Σεπτεμβρίου) 'Donations from aviation anger green campaigners'. *The Times*.

Οι εκλεγμένοι πολιτικοί θα μπορούσαν στη συνέχεια, ως απάντηση σε μια τέτοια εντολή, να επιλέξουν να εφαρμόσουν οικονομικές πολιτικές που διαταράσσουν τα επιχειρηματικά μοντέλα που εξαρτώνται από την εξόρυξη ορυκτών καυσίμων, ενώ παράλληλα ενθαρρύνουν εναλλακτικές λύσεις. Αυτό απαιτεί από τους πολιτικούς να δεσμεύονται πρώτα από το δημόσιο καθήκον να εξυπηρετούν τους πολίτες (που τους εκλέγουν), όχι να υποκλίνονται στα επιχειρηματικά συμφέροντα που επιθυμούν να διατηρήσουν το status quo. Επιδεινώνεται περαιτέρω από τα ιδιωτικά μονοπώλια που έχουν αδικαιολόγητο έλεγχο των μέσων ενημέρωσης και επιρροή στον πολιτισμό μέσω της διαφήμισης, η οποία διαμορφώνει την κοινή γνώμη.³⁹ Θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι αυτό υπονομεύει το ανθρωπινό δικαίωμα στην ελευθερία της σκέψης.⁴⁰ Υπό το πρίσμα αυτό, τα ζητήματα σχετικά με την ακεραιότητα, τη λογοδοσία των συστημάτων διακυβέρνησης και την επιρροή των κατοχυρωμένων συμφερόντων είναι πρωταρχικής σημασίας.

Συμπερασματικά, αυτή η πειρατεία των σημερινών πολιτικών μας συστημάτων υπογραμμίζει την ανεπάρκεια των σημερινών συστημάτων διακυβέρνησης στην Ευρώπη να επανεξετάσουν επαρκώς τη ζήτηση ενέργειας.⁴¹ Ωστόσο, το πρόβλημα είναι βαθύτερο από μια αποτυχία λογοδοσίας. Όπως αναφέρθηκε στην **Ενότητα 1**, δεν υπάρχει προηγούμενο για την ταχύτητα και την κλίμακα των αλλαγών που απαιτούνται, επομένως είναι επίσης αμφίβολο εάν οι υπάρχουσες δομές χωρίς τέτοιες επιρροές θα μπορούσαν ακόμη και τότε να προσφέρουν τον απαραίτητο συντονισμό, την ανάθεση και τη δημόσια εντολή.

2.2 Διακυβέρνηση Έκτακτης Ανάγκης Τώρα

Η Ειδική Έκθεση της IPCC σχετικά με τις επιπτώσεις της υπερθέρμανσης του πλανήτη κατά 1,5°C δημοσιεύθηκε τον Οκτώβριο του 2018.⁴² Αργότερα τον ίδιο μήνα η Extinction Rebellion (XR) ιδρύθηκε επίσης.⁴³ Ο στόχος της XR ήταν να μπει στην ημερήσια διάταξη η κλιματική αλλαγή, για να ανταποκριθούν οι πολιτικοί σε πράξεις μη βίαιης πολιτικής

ανυπακοής και σε εκκλήσεις να «ακούσουμε την επιστήμη» και να κηρύξουμε κατάσταση έκτακτης ανάγκης για το κλίμα. Ένα μήνα αργότερα, μια κίνηση της Carla Denyer οδήγησε στην πόλη του Μπρίστολ να γίνει ο πρώτος κυβερνητικός φορέας στην Ευρώπη που κήρυξε κατάσταση έκτακτης ανάγκης για το κλίμα.⁴⁴ Από τον Αύγουστο του 2022, είχε κηρυχθεί κατάσταση έκτακτης ανάγκης για το κλίμα σε 2.268 δικαιοδοσίες και τοπικές κυβερνήσεις.⁴⁵

Η κήρυξη «κατάστασης έκτακτης ανάγκης» επιτρέπει αλλαγές στις δομές διακυβέρνησης και προσωρινές πολιτικές και περιορισμούς. Η κατάσταση έκτακτης ανάγκης και τα μέτρα αντιμετώπισης νομιμοποιούνται από τις (δυναμικές) επιπτώσεις στην κοινωνία εάν δεν ληφθούν άμεσα και δραστηριότητες.⁴⁶ Ωστόσο, καμία ευρωπαϊκή κυβέρνηση μέχρι στιγμής δεν έχει κηρύξει κατάσταση έκτακτης ανάγκης για το κλίμα και έχει θέσει την οικονομία της σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Το 2021, η ΕΕ27 και οι παγκόσμιες εκπομπές CO₂ αυξήθηκαν κατά 6%.⁴⁷

Η κατάλληλη και κατάλληλη ανταπόκριση στην κλιματική έκτακτη ανάγκη απαιτεί διαφορετικές διαδικασίες και δομές διακυβέρνησης. Θα χρειαζόταν νέα προγράμματα εργασίας που περιορίζουν ή μεριμνούν για υπάρχουσες δραστηριότητες, επιχειρηματική σκέψη και

καινοτομία, νέους στόχους και στόχους που δεν διακυβεύονται (δηλαδή η αποτυχία δεν αποτελεί επιλογή) και η ηγεσία να γίνει ο κανόνας.⁴⁸ Είναι σημαντικό ότι οι αντιδράσεις έκτακτης ανάγκης τείνουν να παρακάμπτουν τους μηχανισμούς της αγοράς και να κάνουν εκτεταμένη χρήση προγραμματισμένων και κεντρικά συντονισμένων μονοπωλίων για την αποτελεσματικότερη παροχή κρίσιμων υπηρεσιών, υποδομών και παρεμβάσεων.

Ορισμένες δηλώσεις έκτακτης ανάγκης για το κλίμα οδήγησαν σε νέα διακυβέρνηση. Για παράδειγμα, το Μπρίστολ δημιουργεί ένα νέο Συμβούλιο Περιβαλλοντικής Αειφορίας του City Office και μια Συμβουλευτική Επιτροπή για την Κλιματική Αλλαγή. Ωστόσο, καμία πόλη, περιφερειακή ή εθνική κυβέρνηση που έχει κηρύξει κατάσταση έκτακτης ανάγκης δεν το έχει μεταφράσει μέχρι

39 Alexander, J, et al. (2011) 'Think of Me as Evil? Opening the Ethical Debates in Advertising'. PIRC and WWF-UK.

40 Sims, P (2021) 'A Proposal for Restricting Manipulative Advertising in Public Spaces'. Green House Think Tank.

41 Rode, P, et al. (2022) 'Democracy and Representation For Emergency Action'. EGI, Policy Brief 6.

42 Bazaz, A, et al. (2018) 'Summary for Urban Policymakers: What the IPCC Special Report on Global Warming of 1.5° C Means for Cities'. IPCC.

43 Βλ. <https://rebellion.global/>, και το άρθρο στη Wikipedia.

44 Green Party of England and Wales (2021) 'Three Years Since Bristol Declared a Climate Emergency – "Not Enough Has Changed"'. Αυτό ακολούθησε μια παρόμοια κίνηση τον Δεκέμβριο του 2016 στην Αυστραλία – City of Darebin, 'Climate emergency declaration'.

45 Πολλές από τις τοπικές δηλώσεις έκτακτης ανάγκης για το κλίμα δεν κήρυξαν «κατάσταση έκτακτης ανάγκης», καθώς αυτή η εξουσία δεν ανατίθεται στις τοπικές κυβερνήσεις σε

46 πολλές χώρες. Rode, P, and Flynn, R (2020) 'Towards a Concept and Framework for Governing Complex Emergencies'. EGI, Policy Brief 2, P.9.

47 Το 2021 οι εκπομπές αυξάνονται περισσότερο από την αντιστάθμιση της μείωσης των εκπομπών το 2020 ως αποτέλεσμα της πανδημίας. IEA (2022) 'Global Energy Review: CO₂ Emissions in 2021'. Eurostat (2022) 'CO₂ emissions from energy use up by more than 6% in 2021', Eurostat News, 24/06/2022.

48 Ορισμός σύνθετων παγκόσμιων καταστάσεων έκτακτης ανάγκης, που περιλαμβάνει την κλιματική έκτακτη ανάγκη – Rode, P, and Flynn, R (2020) 'Towards a Concept and Framework for Governing Complex Emergencies'. EGI, Policy Brief 2.

Πλαίσιο 4. Οραματίζοντας την Κλιματική Διακυβέρνηση Έκτακτης Ανάγκης (προσαρμοσμένο⁵²)

Η εφαρμογή κλίματος έκτακτης ανάγκης:

- **Νέες δομές διακυβέρνησης.**

Αξιόπιστη ηγεσία με στρατηγικούς, τακτικούς και επιχειρησιακούς ρόλους. Συνεργασία με και μέσω υφιστάμενων αξιόπιστων ιδρυμάτων, τα οποία διαθέτουν επαρκείς πόρους.

- **Εξωτερική λογοδοσία σε στοιχεία και ανθρώπους.**

Νέες μορφές δημοκρατικής νομιμότητας και καινοτομίας, όπως μια «συνέλευση έκτακτης ανάγκης» και μια ομάδα επιστημονικών συμβούλων. Ενίσχυση της αιτιολόγησης για την απόκριση έκτακτης ανάγκης («κοινωνική απόδειξη») λέγοντας την αλήθεια και αναγνωρίζοντας την κλιματική πραγματικότητα και την κλίμακα και την πολυπλοκότητα των αλλαγών που απαιτούνται.

- **Συνεργατική προσέγγιση.** Μια προσεκτική προσέγγιση, βασισμένη στη δικαιοσύνη, συνδημιουργώντας λύσεις. Συνδυασμός ιεραρχικής και δικτυακής διακυβέρνησης. Δράση σε πολλαπλά επίπεδα μέσω συστημικής προσέγγισης (όχι σιλό σε οργανισμούς ή τομείς). Σαφής αμφίδρομη επικοινωνία που αποκεντρώνει την εξουσία και εμπλέκει εξωτερικά. Ενσωμάτωση πλαισίου έκτακτης ανάγκης και βασικών δεικτών και διασφάλιση αποδοχής καθεστώτων διακυβέρνησης έκτακτης ανάγκης.

Αυτό απαιτεί τέσσερις βασικές πτυχές που πρέπει να παραδοθούν παράλληλα:

1. **Άμεση σταθεροποίηση συμβάντων.** Σε περίπτωση κλιματικής έκτακτης ανάγκης, αυτή είναι η εξάλειψη όλων των ορυκτών καυσίμων. Αυτό είναι το αντίστροφο από πολλές τρέχουσες εθνικές και εταιρικές δεσμεύσεις που αφήνουν τέτοιες δύσκολες ενέργειες στο 2030, το 2040 ή και αργότερα. Αυτό θα απαιτήσει να αντισταθεί κανείς σε κεκτημένα συμφέροντα και εστιασμένη πολιτική αμέσως.

- **Καμία νέα εξόρυξη ορυκτών καυσίμων.**

- **Τέλος στην επέκταση των υποδομών** που κλειδώνουν τη χρήση ενέργειας (π.χ. επέκταση αεροδρομίου⁵³ και κατασκευή δρόμων⁵⁴), με απλά μεταβατικά σχέδια για όσους χάνουν εργασία.

- **Γρήγορη κατάργηση της καύσης ορυκτών καυσίμων.** Κάτι παρόμοιο με ένα «lockdown» ορυκτών καυσίμων.⁵⁵

- **Στρατηγική εστίαση στη μείωση της ζήτησης ενέργειας.** Η μείωση της ενεργειακής ζήτησης ως μέρος του ανώτατου ορίου στη χρήση ορυκτών καυσίμων θα απαιτούσε μια ολόκληρη δέσμη πολιτικών για τη συνεργασία (βλ. **Ενότητα 3**).

2. **Αντιμετώπιση έμμεσων συνεπειών.** Ανταποκριθείτε σε ευρύτερες επιπτώσεις, διακοπές και, στη συνέχεια, ανάγκη για ανακατανομή (βλ. **Ενότητες 2.4 και 3.5**).

3. **Συζήτηση και διευκόλυνση ευρύτερης ανταπόκρισης.** Δημιουργήστε μια συνέλευση πολιτών έκτακτης ανάγκης για το κλίμα⁵⁶ με υπευθυνότητα στις εξουσίες διακυβέρνησης έκτακτης ανάγκης, η οποία συγκαλείται τακτικά ως όργανο λήψης αποφάσεων από την αρχή. Διευρύνετε τη συμμετοχή στον καθορισμό και την αξιολόγηση σχεδίων και προϋπολογισμών άνθρακα που μεταμορφώνουν επαρκώς ολόκληρη την οικονομία.

4. **Ξεκινήστε τη μακροπρόθεσμη μεταμόρφωση.** Είναι κρίσιμο για να γεφυρωθεί το χάσμα από την απόκριση έκτακτης ανάγκης έως τη σταθερή μακροπρόθεσμη όραση και ένα σχέδιο ζωής χωρίς ορυκτά καύσιμα – είναι πολύ σημαντικό να περιλαμβάνει τη μείωση της ενεργειακής ζήτησης (βλ. **Ενότητες 2.6 και 3**).

στιγμής σε ταχεία και ριζική δράση που θα ήταν αντιληπτή στο κοινό με τον ίδιο τρόπο που είναι συνήθως άλλες αντιδράσεις έκτακτης ανάγκης (π.χ. απαντήσεις στον Covid-19, τρομοκρατία, ή φυσικές καταστροφές).⁴⁹

Οι διαδικασίες διακυβέρνησης έκτακτης ανάγκης για το κλίμα διαφέρουν θεμελιωδώς από την τρέχουσα διακυβέρνηση – η δράση και ο σχεδιασμός πρέπει να πραγματοποιούνται μαζί. Υπάρχει κίνδυνος να βαλτώσετε στον προγραμματισμό πριν, και όχι παράλληλα, από ένα ευρύ φάσμα ενεργειών που μειώνουν τη ζήτηση ενέργειας. Με μια τέτοια προσέγγιση μάθησης με πράξη, η αξιολόγηση είναι το κλειδί για την παροχή παρατηρήσεων και τη συνεχή ενημέρωση των σχεδίων με βάση αυτό που λειτουργεί.

Αυτό θα βοηθήσει στον εντοπισμό κρυφών προκλήσεων. Θα υπάρξει ένταση μεταξύ της διακυβέρνησης που οδηγεί σε άμεση δράση για το κλίμα και των σχεδίων που συνεχώς διακόπτονται και αναδιατυπώνονται για να επιτευχθούν (ή και να υπερβούν) οι στόχοι μείωσης της ενέργειας και των εκπομπών.⁵⁰ Αυτό καθιστά τη διακυβέρνηση έκτακτης ανάγκης για το κλίμα περισσότερο παρόμοια με τη θέση της οικονομίας σε πολεμική βάση ή τις ευκίνητες, προσαρμοστικές και συνεργατικές δομές που απαιτούνται για τις αντιδράσεις έκτακτης ανάγκης μετά την καταστροφή. Ωστόσο, μια κλιματική έκτακτη ανάγκη θα απαιτήσει μια κατάσταση έκτακτης ανάγκης για να συνεχιστεί για χρόνια και ως εκ τούτου προσθέτει την πρόκληση της διατήρησης

49 Ibid., p.7.

50 Essex, J (2020) 'What Would a UK Climate Emergency Plan that Faces Up to Climate Reality Look Like?'. Green House Think Tank.

της περιορισμένης αντοχής των ανθρώπων.⁵¹ Τι μπορεί να συνεπάγεται η διακυβέρνηση έκτακτης ανάγκης σκιαγραφείται στο **Πλαίσιο 4**.

2.3 Κερδίζοντας Επαρκή Υποστήριξη για Επαρκή Δράση

Η υιοθέτηση της διακυβέρνησης έκτακτης ανάγκης για το κλίμα είναι μια συλλογική πολιτική επιλογή. Όπως περιγράφεται στην **Ενότητα 2.1**, θα αντισταθεί από εκείνους που επωφελούνται περισσότερο από το status quo, οι οποίοι είναι επίσης πιθανό να επηρεαστούν λιγότερο από την κλιματική αλλαγή. Επομένως, αυτή είναι μια επιλογή που μπορεί να γίνει μόνο παρά τα κεκτημένα συμφέροντα και όχι με πλήρη συναίνεση.

Επομένως, η δημόσια εντολή, η υπηρεσία και η εξουσία για την επανεξέταση της ζήτησης ενέργειας πρέπει να κερδηθούν, όχι να περιμένουμε.

Η διεύρυνση της συναίνεσης πίσω από την επανεξέταση της ενεργειακής ζήτησης θα μπορούσε να περιλαμβάνει έναν συνδυασμό της νίκης της εκλεγμένης πολιτικής εξουσίας με μια μετατόπιση αυτού που το κοινό θεωρεί πολιτικά αποδεκτό ανά πάσα στιγμή.⁵⁷ Αυτό απαιτεί ένα όραμα για επανεξέταση της ζήτησης στο οποίο οι άνθρωποι πιστεύουν, εμπιστεύονται και υποστηρίζουν. Ωστόσο, οι πολιτικοί από μόνοι τους δεν μπορούν να φέρουν ένα τόσο διαφορετικό μέλλον.

Μια προσέγγιση για την αύξηση της συμμετοχής στη λήψη αποφάσεων είναι μέσω μορφών άμεσης δημοκρατίας.⁵⁸ Αυτό δυνητικά περιπλέκεται από τον πολιτισμικό μας εθισμό στον καταναλωτισμό.⁵⁹ Εάν ένα σημαντικό ποσοστό ανθρώπων βασίζεται στον καταναλωτισμό ως ψευδή ικανοποίηση ως απάντηση σε συναισθηματικές, πνευματικές ή σωματικές ανάγκες που δεν ικανοποιούνται, δεν ενεργούν σύμφωνα με τα συμφέροντά τους. Αν και αυτό αποτελεί πρόκληση για προσεγγίσεις που βασίζονται στην αυξημένη συμμετοχή της πλειοψηφίας, είναι αβέβαιο εάν οι άνθρωποι εξαρτώνται από αυτόν τον πολιτισμικό εθισμό στον καταναλωτισμό σε τέτοιο βαθμό που θα αντιτίθεντο ενεργά στις αλλαγές για την επανεξέταση της ζήτησης ενέργειας.

Όποια και αν είναι η έκταση των περιορισμών της, φαίνεται πιθανό ότι η διεύρυνση της συμμετοχής θα διαδραματίσει βασικό ρόλο. Θα αυξήσει τον τρόπο με τον οποίο οι κοινότητες αναθεωρούν τον χώρο και την πρακτική τους για να μειώσουν τη ζήτηση ενέργειας και να ανταποκριθούν στην κλιματική έκτακτη ανάγκη. Αυτό θα μπορούσε να βοηθήσει να ξεπεραστεί η απώλεια ελέγχου από την αφαίρεση της «επιλογής του καταναλωτή» για χρήση ενέργειας χωρίς όριο, αλλά χρειάζεται εξουσιοδοτημένη πολιτική και κοινοτική ηγεσία για να δηλώσει όχι μόνο ότι ένα πραγματικά θετικό μέλλον είναι ακόμα δυνατό, αλλά ότι χρειάζεται τη βοήθεια όλων για να σχηματίσει το. Τέτοιες ενέργειες ενισχύονται από τη «βαθιά ελπίδα» που αντλείται από την αποδοχή ότι, ενώ το κοινό

μας μέλλον έχει ήδη εγκλωβισμένες κλιματικές καταστροφές και διαταραχές, εξακολουθεί να υπάρχει μια εύθραυστη πιθανότητα να αποφευχθεί μελλοντική καταστροφή.⁶⁰ Αυτό χρειάζεται σαφήνεια σχετικά με τις αλλαγές που απαιτούνται για να επανεξεταστεί η ζήτηση ενέργειας. Οι αντιδράσεις έκτακτης ανάγκης στους περιορισμούς του ενεργειακού εφοδιασμού μετά την εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία παρέχουν μια γεύση του τι είναι δυνατό στον κόσμο μας μετά την εμφάνιση του Covid. Ωστόσο, οι αλλαγές διακυβέρνησης που απαιτούνται για να επιτραπεί η διεύρυνση, η εμβάθυνση και η διατήρηση αυτών των δράσεων δεν έχουν ακόμη αποσταχθεί.

Οι αλλαγές που αναφέρονται παραπάνω θα μπορούσαν να υποστηριχθούν από μια νέα πολιτική διεύρυνση που θα κάνει τη ζωή καλύτερη για την πλειοψηφία.⁶¹ Οι πολιτικοί πρέπει να είναι ξεκάθαροι με το κοινό σχετικά με το τι θα συνεπαγόταν μια κατάσταση έκτακτης ανάγκης και πόση αλλαγή απαιτείται στη ζήτηση ενέργειας. Ένα πλαίσιο πολιτικής για τη μείωση της ζήτησης ενέργειας διερευνάται στην **Ενότητα 3**.

51 Η κλιματική αλλαγή είναι μια περίπλοκη παγκόσμια έκτακτη ανάγκη, που σημαίνει ότι χαρακτηρίζεται ως: «Πέρα από την κοινωνική μνήμη, αβεβαιότητα, άγνωστη ανατροφοδότηση, δύσκολο να προσδιοριστεί. Τέτοιες περίπλοκες καταστάσεις έκτακτης ανάγκης έχουν ουσιαστικά πολιτική φύση και μπορούν να διαβρώσουν την πολιτιστική, πολιτική, πολιτική και οικονομική σταθερότητα των κοινωνιών». Rode, P, and Flynn, R (2020) 'Towards a Concept and Framework for Governing Complex Emergencies'. *EGI*, Policy Brief 2, σελ.4.

52 Προσαρμοσμένο από Rode, P, and Flynn, R (2020) 'Towards a Concept and Framework for Governing Complex Emergencies'. *EGI*, Policy Brief 2.

53 Ωστόσο, κάθε μεγάλο αεροδρόμιο του Ηνωμένου Βασιλείου έχει σχέδια επέκτασης. Essex, J, and Sims, P (2021) 'Transport Investment: The Zero Carbon Challenge'. *Green House Think Tank*, Σχήμα 3.

54 Για παράδειγμα, η αλλαγή των προγραμμάτων του Διευρωπαϊκού Δικτύου Μεταφορών της ΕΕ. Βλ. Ibid., Πίνακας 1.

55 Chapman, A (2021) 'Stopping Fossil Fuel Extraction – a Lockdown Approach'. *Green House Think Tank*.

56 Cowan, D (2019) 'What is a Citizens' Assembly?' *Electoral Reform Society*.

57 Το φάσμα των πολιτικών που θεωρούνται αποδεκτές από το ευρύ κοινό σε μια δεδομένη στιγμή – 'Overton window'. *Wikipedia*.

58 Cowan, D (2019) 'What is a Citizens' Assembly?' *Electoral Reform Society*.

59 Foster, J (2022) 'Rethinking Consumerism'. *Green House Think Tank*.

60 Foster, J (2017) 'Towards Deep Hope: Climate Tragedy, Realism and Policy'. *Green House Think Tank*.

61 Δηλαδή το κοινωνικό συμβόλαιο μεταξύ πληθυσμού και κράτους που τους κυβερνά.

2.4 Παρακολούθηση των Επιπτώσεων της Διαταραχής

Η διαταραχή είναι απαραίτητο μέρος της ταχείας αλλαγής που απαιτείται, καθώς είναι πλέον πολύ αργά για σταδιακή, ομαλή μετάβαση σε μια γενιά (Ενότητα 1.2). Η αύξηση του κόστους προμήθειας ενέργειας από ορυκτά καύσιμα, είτε από κραδασμούς της παγκόσμιας αγοράς είτε από την κλιμάκωση των φόρων άνθρακα, θα διαταράξει τους κοινωνικούς κανόνες και τις επιχειρηματικές πρακτικές. Το υψηλότερο ενεργειακό κόστος είναι σημαντικό για τη λήψη μέτρων μείωσης της ζήτησης παράλληλα με την ενεργειακή απόδοση και τις τεχνολογικές αλλαγές. Ωστόσο, θα μπορούσε να έχει καταστροφικό αντίκτυπο σε πολλά νοικοκυριά και μικρές επιχειρήσεις, εκτός εάν η κυβέρνηση παρέμβει και υποστηρίξει ενεργά τα πιο ευάλωτα άτομα και κοινότητες. Ως εκ τούτου, η διακυβέρνηση έκτακτης ανάγκης πρέπει να παρέχει υποστήριξη καθ' όλη τη διάρκεια της διακοπής για να αποφευχθεί ο κίνδυνος μη συμμόρφωσης και κοινωνικής αναταραχής. Η πολιτική πρέπει να παρέμβει νωρίς για να αποτρέψει τέτοιες κρίσεις προωθώντας τις πιο ριζοσπαστικές κοινωνικές πολιτικές που απαιτούνται. Οι βασικές εκτιμήσεις θα πρέπει να διασφαλίζουν:

- Τα σχέδια μόνο μετάβασης (για τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας μαζί με ευρύτερη υποστήριξη) βρίσκονται στο επίκεντρο της κυβέρνησης (Ενότητα 3.4).⁶²
- Οι βασικές ανάγκες του καθενός καλύπτονται, όπως μέσω ενός Καθολικού Βασικού Εισοδήματος και των Καθολικών Βασικών Υπηρεσιών (Ενότητα 3.4).
- Όλοι συμβάλλουν στις προσπάθειες μείωσης της χρήσης ενέργειας, συμπεριλαμβανομένων των ελίτ και άλλων καταναλωτών υψηλής ενέργειας. Αυτό θα μπορούσε να συγκεντρώσει ευρεία λαϊκή υποστήριξη, συμπεριλαμβανομένων ευρύτερων μέτρων.
- Διατίθεται επαρκής υποστήριξη μέσω των τοπικών κυβερνήσεων για την παροχή πόρων στις κοινότητες για να στηριχθούν σε όλη τη διάρκεια της διακοπής (Ενότητα 2.7).

Παραδείγματα όπου αυτό ήταν επιτυχές στο παρελθόν περιλαμβάνονται στο Πλαίσιο 5. Αντίθετα, η αποτυχία αντιμετώπισης του κοινωνικού αντίκτυπου μιας προτεινόμενης αύξησης της τιμής των καυσίμων στη Γαλλία οδήγησε σε εκτεταμένες κοινωνικές αναταραχές υπό την ηγεσία των *gilets jaunes* (κίνημα των κίτρινων γιλέκων). Η επιλογή της επανεξέτασης της ζήτησης απαιτεί πολιτικές που δεν αφήνουν κανέναν πίσω.

«Θα πρέπει να στοχεύσουμε σε μια ομαλή μετάβαση, αλλά αποδεχόμενοι ότι βρισκόμαστε τώρα στην εποχή της ανατρεπτικής αλλαγής».

Πλαίσιο 5. Μαθαίνοντας από την Ιστορία: Πολιτικές αναδιανομής και πρόνοιας σε μια κρίση

Υπάρχουν ιστορικά παραδείγματα διαταραχής όπου οι κρίσεις οδήγησαν στην αναδιανομή ή στην εφαρμογή πολιτικών πρόνοιας. Για παράδειγμα, η αναδιανομή στήριξε το δελτίο τροφίμων που εισήγαγε η Γαλλία ως απάντηση στις κοινωνικές αναταραχές κατά τη διάρκεια του Α' Παγκοσμίου Πολέμου.⁶³ Η έναρξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου προανήγγειλε τη δημιουργία ενός δικτύου Γραφείων Συμβουλών Πολιτών, αρχικά για να υποστηρίξει και να στεγάσει όσους έμειναν άστεγοι στο Ηνωμένο Βασίλειο. Και η ασφάλιση υγείας εισήχθη στη Γαλλία και η Εθνική Υπηρεσία Υγείας και το σύστημα πρόνοιας στο Ηνωμένο Βασίλειο μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.

2.5 Αγκαλιάζοντας τα Μετα-αναπτυξιακά Οικονομικά

Οι δομές διακυβέρνησης θα πρέπει επίσης να αντιμετωπίσουν τις διαταραχές που συνδέονται με τη στροφή προς την οικονομία μετά την ανάπτυξη, καθώς οι αλλαγές στη χρήση ενέργειας και τα οικονομικά εξελίσσονται μαζί. Η χρήση ενέργειας και η ανάπτυξη είναι άρρηκτα συνδεδεμένες.^{64,65} Σημαντικές μειώσεις της χρήσης πόρων και των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου δεν είναι δυνατές χωρίς στρατηγικές προσανατολισμένες στην επάρκεια και αυστηρή επιβολή των προϋπολογισμών για τον άνθρακα.⁶⁶

Κατά την απομάκρυνση από μια οικονομία που επικεντρώνεται στην ανάπτυξη, είναι σημαντικό να σημειωθούν τρία βασικά χαρακτηριστικά σχετικά με το πώς έχουν αλλάξει οι οικονομίες του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ευρώπης από τη δεκαετία του 1970:

- Η οικονομική ανάπτυξη έχει αποσυνδεθεί από τις θέσεις εργασίας, με έμφαση στη συσσώρευση κεφαλαίου.
- Υπάρχει μια αυξανόμενη αποσύνδεση μεταξύ της αύξησης του οικονομικού ΑΕΠ και της ανθρώπινης ευημερίας σε όλο τον υπερβιομηχανοποιημένο κόσμο. Αυτό συμβαίνει ιδιαίτερα επειδή τα κέρδη από την οικονομική ανάπτυξη δεν κατανέμονται δίκαια.
- Όπως αναφέρθηκε ήδη, η ανάπτυξη οδήγησε σε απόλυτες αυξήσεις στις εκπομπές άνθρακα και επιτάχυνση της οικολογικής κατάρρευσης.

Ο περιορισμός του ενεργειακού εφοδιασμού ωθεί προς τα πάνω τις τιμές, όπως είδαμε στην περίπτωση των μειωμένων ρωσικών προμηθειών πετρελαίου και φυσικού αερίου μετά την εισβολή στην Ουκρανία τον Φεβρουάριο

62 Chapman, A, et al. (2018) 'Unlocking the Job Potential of Zero Carbon'. Green House Think Tank.

63 Szuba, M (2022) 'Energy Sobriety: Holy Grail of the Green Transition?' GEF.

64 Δεν υπάρχουν εμπειρικά στοιχεία για την αποσύνδεση της οικονομικής ανάπτυξης από τις περιβαλλοντικές πιέσεις κοντά στην απαιτούμενη κλίμακα: Parrique, T, et al. (2019) *Decoupling Debunked. Evidence and arguments against green growth as a sole strategy for sustainability. A study edited by the European Environment Bureau EEB*, European Environment Bureau.

65 Το 2021 το παγκόσμιο ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 5,9% και αντικατοπτρίστηκε σε αύξηση 6% στις παγκόσμιες εκπομπές άνθρακα - IEA (2022) - IEA (2022) 'Global Energy Review: CO2 Emissions in 2021'. Haberl, H, et al. (2020) 'A systematic review of the evidence on decoupling of GDP, resource use and GHG emissions, part II: Synthesizing the insights'. *Environmental Research Letters* 15.

66 CO2 Emissions in 2021. Haberl, H, et al. (2020) 'A systematic review of the evidence on decoupling of GDP, resource use and GHG emissions, part II: Synthesizing the insights'. *Environmental Research Letters* 15.

του 2022 και στα σοκ στις τιμές του πετρελαίου της δεκαετίας του 1970 και του 2000. Οι φόροι άνθρακα και οι έλεγχοι στην εξόρυξη ορυκτών καυσίμων είναι σημαντικοί και θα περιορίσουν επίσης τον ενεργειακό εφοδιασμό. Οι υψηλότερες τιμές στην αγορά ενέργειας τείνουν να καταστέλλουν την ανάπτυξη και συνεπώς να επηρεάζουν ολόκληρη την οικονομία. Ωστόσο, η συνολική τιμή της ενέργειας σε ένα σύστημα υψηλής ανανεώσιμης ενέργειας εξαρτάται από πολλούς παράγοντες όπως διερευνώνται στο **Πλαίσιο 6**.

Οι οικονομίες μας μπορεί να βρίσκονται ήδη στην εποχή της μετα-ανάπτυξης οικονομικών καθώς «όταν υπάρχει αρκετό κεφάλαιο τότε οι αποδόσεις του κεφαλαίου πέφτουν σε στασιμότητα». Οι χαμηλοί και φθίνοντες ρυθμοί ανάπτυξης μπορεί να είναι ήδη το νέο φυσιολογικό, το οποίο κινδυνεύει να αυξήσει την ανισότητα και να αυξήσει τον λαϊκισμό.⁶⁷ Εάν οι μισθοί είναι στάσιμοι, τότε τα αυξανόμενα κέρδη με μειωμένο μερίδιο μισθών θα οδηγήσουν στην ανισότητα. Αν δεν αντιμετωπίσουμε αυτήν την αυξανόμενη ανισότητα, τότε η μείωση της ζήτησης θα είναι μη βιώσιμη. Επομένως, πρέπει τώρα να **επιλέξουμε μια οικονομία αναδιανομής αντί της ανάπτυξης**.

Πλαίσιο 6. Θα είναι φθηνότερη ή ακριβότερη η προσπάθεια «Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας για όλους»;

Η παραγωγή ανανεώσιμων πηγών ενέργειας είναι πλέον σημαντικά φθηνότερη από τα ορυκτά καύσιμα σε πολλές αγορές και οι τιμές για ανανεώσιμες πηγές ενέργειας που παρέχονται απευθείας (π.χ. ιδιωτικές ή κοινοτικές) πέφτουν, σε γενικές γραμμές. Ωστόσο, το συνολικό κόστος παροχής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές εξαρτάται από το επίπεδο αποθήκευσης ενέργειας (π.χ. αντλία αποθήκευσης, μπαταρίες, αποθήκευση θερμότητας), ευελιξία (απόκριση από την πλευρά της ζήτησης, ευέλικτα τιμολόγια, έξυπνη φόρτιση EV), και παρουσία ενέργειας βασικού φορτίου (π.χ. πυρηνικά κ.λπ.).

Συνοπτικά, η δυναμική μετά την ανάπτυξη που διερευνήθηκε παραπάνω παρουσιάζει πρόσθετες προκλήσεις για τα συστήματα διακυβέρνησής μας. Η επανεξέταση της ζήτησης για ενέργεια θα σήμαινε επομένως μια μετατόπιση τόσο του γενικού στόχου της οικονομίας όσο και μεγαλύτερη εστίαση στις αναδιανεμητικές πολιτικές (βλ. **Ενότητα 3.4**).

2.6 Επανακαθορισμός του Στόχου (Δείκτες Διακυβέρνησης KPI)

«Πρέπει να προχωρήσουμε πέρα από το να βλέπουμε την καλή ζωή ως την ανάγκη να «αγοράσεις πράγματα που δεν χρειάζεσαι, με χρήματα που δεν έχεις, για να εντυπωσιάσεις ανθρώπους που δεν σε ενδιαφέρουν (Fight Club)»»⁶⁸

Η επανεξέταση της ζήτησης για ενέργεια, και επομένως η υιοθέτηση μιας μετα-αναπτυξιακής οικονομίας, απαιτεί να εγκαταλειφθεί η ενιαία μέτρηση της αύξησης του ΑΕΠ ως απώτερος στόχος της οικονομίας. Αυτό οδηγεί στο ερώτημα: με τι πρέπει να αντικατασταθεί και πώς πρέπει να συμφωνήσουν οι κοινωνίες μας αυτό.

Το ζητούμενο είναι η οικονομία να αναπροσανατολιστεί προς την παροχή επαρκούς ευημερίας για όλους, εντός πλανητικών ορίων, όπως διερευνάται στο **Πλαίσιο 7**.

Η επιλογή, η αναθεώρηση και η αναφορά τέτοιων νέων δεικτών οικονομικής διακυβέρνησης θα πρέπει να γίνεται με τρόπο που να λογοδοτεί σε όλους τους πολίτες και να μην ευνοεί ορισμένες ομάδες ή συμφέροντα. Μια συμμετοχική προσέγγιση σε αυτό περιγράφεται στο **Πλαίσιο 8**.

2.7 Μεταρρύθμιση Συστημάτων Διακυβέρνησης

Αυτή η έκθεση έχει ήδη σκιαγραφήσει τις αποτυχίες και την ανεπάρκεια των σημερινών συστημάτων διακυβέρνησης, την ανάγκη για διακυβέρνηση έκτακτης ανάγκης τώρα και τη σημασία των αλλαγών διακυβέρνησης για τον επαναπροσδιορισμό του σκοπού της οικονομίας που εστιάζεται στην ανάπτυξη. Με αυτό, παραμένει μια εγγενής ένταση μεταξύ της μεταρρύθμισης των υφιστάμενων συστημάτων διακυβέρνησης και της θέσπισης έκτακτης διακυβέρνησης για την εφαρμογή άμεσων αλλαγών.⁷¹ Τα συστήματα διακυβέρνησης γενικά χρειάζονται πολύ χρόνο για να εξελιχθούν και να σταθεροποιηθούν, ωστόσο η ανάγκη για επείγουσα διακυβέρνηση συνεπάγεται όχι μόνο άμεσες παρεμβάσεις αλλά και προσωρινή αναστολή ή/και αλλαγές στα υπάρχοντα συστήματα διακυβέρνησης.

Αυτές οι εντάσεις δεν μπορούν να επιλυθούν εύκολα, αλλά πρέπει να ληφθούν υπόψη στον τρόπο μεταρρύθμισης της διακυβέρνησης. Αυτή η ενότητα ολοκληρώνεται περιγράφοντας μια σειρά από τομείς όπου απαιτούνται πολιτικές επιλογές για τη μεταρρύθμιση της διακυβέρνησης μέσω:

67 Jackson, T (2019) 'The Post Growth Challenge: Secular Stagnation, Inequality and the Limits to Growth'. CUSP. Ecological Economics 156.

68 Βλ. απόσπασμα από Edward Norton, *Fight Club*.

69 Βλ., για παράδειγμα, 'Alternative Economic Indicators'. USDN.

70 'Better Life Index'. OECD.

71 'Emergency Governance for Cities and Regions'. LSE.

Πλαίσιο 7. Εναλλακτικοί Οικονομικοί Δείκτες

Αυτά γενικά έχουν τη μορφή ενός συνόλου δεικτών που μετρούν την ευημερία με διαφορετικούς τρόπους. Οι επιλογές περιλαμβάνουν τον Γνήσιο Δείκτη Προόδου (GPI) και τα μέτρα Ακαθάριστης Εθνικής Ευτυχίας.⁶⁹ Η αυξανόμενη υποστήριξη για μια εναλλακτική λύση αντικατοπτρίζεται από φορείς όπως ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), οι οποίοι λένε ότι «υπάρχουν περισσότερα στη ζωή από τους ψυχρούς αριθμούς του ΑΕΠ» παρουσιάζοντας τον Δείκτη Καλύτερης Ζωής, που έχει σχεδιαστεί για να συγκρίνει την ευημερία μεταξύ χωρών.⁷⁰ Είναι ζωτικής σημασίας οι οικονομικές προτεραιότητες να περιλαμβάνουν τη μείωση της ανισότητας και τη διασφάλιση της μείωσης της ενεργειακής ζήτησης για επαρκώς γρήγορη απαλλαγή από τον άνθρακα. Άλλες οικονομικές προτεραιότητες θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν θέσεις εργασίας υψηλής ποιότητας και αξιοπρεπώς αμειβόμενες και καλύτερη δημόσια υγεία. Σε ορισμένες περιπτώσεις, το ΑΕΠ θα μπορούσε να παραμείνει δευτερεύων στόχος.

- Αντιμετώπιση αστοχιών στη διαφάνεια και τη λογοδοσία
- Ενίσχυση της συμμετοχής και της τοπικοποίησης
- Βελτίωση της αξιολόγησης και της υποβολής εκθέσεων
- Ανακατεύθυνση επενδύσεων
- Μεταρρύθμιση της εταιρικής και παγκόσμιας διακυβέρνησης.

Μεγιστοποίηση της Διαφάνειας και της Υπευθυνότητας

Οι κοινωνίες μας πρέπει να είναι εγγενώς συνδεδεμένες με πολιτικές δομές. Απαιτείται ισχυρότερη δημοκρατία, μεγαλύτερη συμμετοχή, διαφάνεια και ειλικρίνεια στη λήψη αποφάσεων, σε εθνικό και τοπικό επίπεδο. Η επιρροή των κατοχυρωμένων συμφερόντων πρέπει να περιορίζεται σοβαρά και να αναφέρεται με διαφάνεια, πράγμα που απαιτεί τουλάχιστον:

- **Επαναπροσδιορισμός του λόμπι και αυστηροποίηση των κανονισμών για τα λόμπι.** Περιορίστε τις ώρες πρόσβασης σε εκλεγμένους πολιτικούς και απαγορεύστε την πρακτική των περιστρεφόμενων θυρών με εταιρικά συμφέροντα, κατά τη διάρκεια και μετά την πολιτική σταδιοδρομία.
- **Διασφάλιση πλήρους διαφάνειας πρόσβασης και επιρροής σε όλη τη χάραξη πολιτικών.** Περιορίστε την πρόσβαση σε βασικές επιτροπές, ώστε τα εταιρικά συμφέροντα να μην μπορούν να ελέγχουν τα συστήματα ή να έχουν αποτελεσματικό βέτο σε πιο αποτελεσματικές αλλαγές.
- **Αφαίρεση της επιρροής του χρήματος από την πολιτική.**
- **Περιορισμός του χρόνου στην εξουσία** (τόσο εταιρική όσο και πολιτική), αναγνωρίζοντας ότι η ίδια η εξουσία διαφθείρει.
- **Επισημάνετε εκεί όπου οι επιχειρηματίες ως συνήθως αντιστέκονται στην αλλαγή** (π.χ. ενώσεις στέγασης, εταιρείες ενέργειας).⁷²

Συμμετοχή και Τοπικοποίηση

Η δημοκρατική συμμετοχή πρέπει να διευρυνθεί για να δοθεί μεγαλύτερη δύναμη στους πολίτες, στα εργατικά κινήματα και στα συνδικάτα, στις εκστρατείες και την άμεση δράση στους δρόμους. Η ενεργός συμμετοχή θα μπορούσε

να εξασφαλίσει ότι οι πολιτικοί ανταποκρίνονται πάντα πρώτα στους πολίτες.

Η ενσωμάτωση της συμμετοχής και ο περιορισμός της επιρροής των κεκτημένων συμφερόντων θα συμβάλουν στην ενίσχυση της δημοκρατίας (όπως σημειώθηκε παραπάνω). Αυτό θα βοηθηθεί από την ισχυρότερη αποκέντρωση των ρυθμιστικών εξουσιών, μαζί με τους πόρους και τη χρηματοδότηση που απαιτούνται. Επιπλέον, θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν ρυθμιστικά πλαίσια για να επιτραπούν παρεμβάσεις κοινοτικής κλίμακας (όπως να κατέχουν και να παράγουν οι ίδιοι σημαντική ποσότητα της ενέργειας που απαιτείται). Τέτοιες παρεμβάσεις κοινοτικής κλίμακας μπορούν να αυξήσουν την τοπική συμμόρφωση και νομιμότητα, βοηθώντας έτσι την αλλαγή πολιτικής να είναι επιτυχής (βλ. **Ενότητα 3.3**).

Η αυξημένη συμμετοχή των πολιτών θα πρέπει να τους επανατοποθετήσει (σε αντίθεση με τις εταιρείες, τις ελίτ ή απλώς τους ίδιους τους πολιτικούς) ως εκείνους που κατέχουν τελικά την πολιτική εξουσία, όχι μόνο τις ημέρες πριν και μετά τις εκλογές.⁷³ Η δημοκρατική δέσμευση θα πρέπει να διευρυνθεί, για παράδειγμα μέσω της διαβουλευτικής δημοκρατίας στις κοινότητες (βλ. **Ενότητες 2.3 και 3.3**). Η μετάφραση των αποφάσεων που λαμβάνονται σε εθνικές και τοπικές πολιτικές θα μπορούσε να ακολουθηθεί συντονισμένες «ημέρες διαβούλευσης».

Πλαίσιο 8. Σύμβαση Πολιτών για Συμφωνία Νέων Οικονομικών Στόχων

Η εναλλακτική λύση στο ΑΕΠ θα μπορούσε να συζητηθεί και να αποφασιστεί δημοκρατικά και θα πρέπει να επεκταθεί στη δέσμευση να τερματιστεί η ώθηση για ολοένα μεγαλύτερη ανάπτυξη και φυσική ανάπτυξη και η χρήση των σχετικών πόρων, και να καθοριστούν προϋπολογισμοί άνθρακα που δίνουν προτεραιότητα στην ευημερία. Μια πιθανή λύση είναι το συνέδριο ενός πολίτη που ανατίθεται και υποβάλλει αναφορά στην εθνική κυβέρνηση, με την υποστήριξη μιας ομάδας εμπειρογνομόνων. Αυτό θα μπορούσε να είναι παρόμοιο με αυτό που διερευνήθηκε στο **Πλαίσιο 9**.

72 Newell, P, and Martin, A (2020) 'Towards a New Politics of Rapid Transition'. EIT Climate KIC.

73 Σε ορισμένες χώρες, συμπεριλαμβανομένου του Ηνωμένου Βασιλείου, υπάρχει επίσης ανάγκη αναθεώρησης του εκλογικού συστήματος, ώστε όλοι να έχουν ίσο μερίδιο στην πολιτική.

Αξιολόγηση της Αποτελεσματικότητας των Πολιτικών

Απαιτούνται επίσης αυστηρές νέες διαδικασίες για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της πολιτικής. Αυτό θα πρέπει να καθοδηγείται από οικονομικά μοντέλα που προσομοιώνουν πραγματικές αλλαγές στην κατανάλωση και την παραγωγή και να αντικατοπτρίζουν τον τρόπο με τον οποίο ανταποκρίνεται η συνολική οικονομία. Τα πλαίσια αξιολόγησης θα πρέπει να είναι δημόσια υπόλογα και να συνδέονται με διαφανή αναφορά των ετήσιων προϋπολογισμών για τις εκπομπές άνθρακα. Απαιτείται επίσης διαφανής αναφορά σχετικά με την επιρροή των κατοχυρωμένων συμφερόντων. Όλες οι αξιολογήσεις πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τόσο εντός όσο και εκτός της κυβέρνησης.

Η τρέχουσα λογοδοσία και αξιολόγηση της προόδου για το κλίμα στην Ευρώπη δεν συνδέεται με τη συνεχή συμμετοχή των πολιτών, χωρίς εντολή για τις κυβερνήσεις να ενεργήσουν ως απάντηση. Για παράδειγμα, το HB έχει μια ανεξάρτητη Επιτροπή Κλιματικής Αλλαγής (UKCCC), αλλά τα μέλη της προέρχονται από ειδικούς και η κυβέρνηση δεν είναι υποχρεωμένη να ενεργήσει σύμφωνα με τις συστάσεις της.⁷⁴ Ομοίως, η Γαλλική Σύμβαση για το Κλίμα (Convention Citoyenne pour le Climat) ήταν μια εφάπαξ διαδικασία χωρίς ρόλο στην αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της εφαρμογής των πολιτικών που συμφωνήθηκαν.⁷⁵ Μια πρόταση για μια μόνιμη συνέλευση πολιτών παρατίθεται στο **Πλαίσιο 9**.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι νομικές προκλήσεις μπορεί να οδηγήσουν σε αλλαγές σε μεμονωμένες πολιτικές και σε ευρύτερα συστήματα διακυβέρνησης.

Πλαίσιο 9. Η Υπόθεση για μια Μόνιμη Συνέλευση Πολιτών για την Ενίσχυση των Ανεξάρτητων Μηχανισμών Αξιολόγησης και την Προώθηση της Λογοδοσίας

Μια μόνιμη συνέλευση πολιτών και μια ανεξάρτητη διορισμένη μόνιμη γραμματεία (όπως το UKCCC) που είναι σε θέση να αξιολογεί τις πολιτικές, τη διακυβέρνηση και την αποτελεσματικότητα της εφαρμογής καθώς και να εξουσιοδοτεί νομικά τις κυβερνήσεις να ενεργούν, θα σήμαινε ότι οι κυβερνήσεις είναι υπεύθυνες έναντι των πολιτών δεσμεύσεις για το κλίμα. Αυτό θα μπορούσε επίσης να αυξήσει την υπηρεσία για συλλογική δράση για τη μείωση της ζήτησης ενέργειας.⁷⁶

Αυτά διασφαλίζουν ότι οι πολιτικές είναι αποτελεσματικές αμφισβητώντας τις ασυνέπειες (βλ. **Πλαίσιο 10**).

Επανεξέταση των Επενδύσεων

Οι περισσότερες χώρες έχουν αδήλωτες οικονομικές επενδυτικές στρατηγικές που αυξάνουν τη ζήτηση για ενέργεια. Η μετάβαση σε μια μετα-αναπτυξιακή οικονομία πρέπει να σπάσει τον κύκλο της δημιουργίας ολοένα περισσότερων υποδομών, στέγασης, βιομηχανικής και λιανικής ικανότητας, που αυξάνει την παραγωγή και την κατανάλωση προϊόντων, την ενέργεια και τις ευρύτερες εξαρτήσεις από τους πόρους.⁷⁷

Η μείωση της παραγωγής ενέργειας και υλικών θα πρέπει να αντικατοπτρίζεται σε μαζική μείωση των επενδύσεων σε κεφαλαιουχικά περιουσιακά στοιχεία. Οι νέες δομές διακυβέρνησης, τα εργαλεία, τα μοντέλα και οι στρατηγικές πρέπει να

περιορίζουν και να ανακατευθύνουν σκόπιμα τα πρότυπα επενδύσεων.

Απαιτούνται αλλαγές στη διακυβέρνηση για να ανακατευθυνθούν οι επενδύσεις με αυτούς τους τρόπους. Για παράδειγμα, η διαπλάτυνση του δρόμου θα αντικατασταθεί από επενδύσεις σε νέα δρομολόγια λεωφορείων, ενώ οι θέσεις εργασίας επαναχρησιμοποίησης και ανακύκλωσης θα μειώσουν τις επενδύσεις στη διάθεση απορριμμάτων. Με τέτοιους τρόπους, οι ανακατευθυνόμενες επενδύσεις θα απαλλάξουν από τον άνθρακα τόσο την παραγωγή όσο και την κατανάλωση, ενώ θα μετασχηματιστούν αντί να συνεχίσουν να αναπτύσσονται τα συστήματα υποδομής. Οι αλλαγές πολιτικής για τη μείωση της ζήτησης (βλ. **Ενότητα 3**) θα πρέπει να υποστηρίζονται από σημαντικές αλλαγές στις δημόσιες (και ιδιωτικές) δαπάνες που επιφέρονται μέσω αλλαγών διακυβέρνησης:

1. Μεταρρύθμιση αξιολόγησης των επενδυτικών αποφάσεων του δημόσιου τομέα για να ληφθούν χωριστά υπόψη και να δοθεί προτεραιότητα στο κλίμα, τη βιοποικιλότητα και τις κοινωνικές επιπτώσεις.⁷⁸

2. Κάντε τις οικονομικές στρατηγικές δημοσίων υπόλογες με σαφείς στόχους αντί για κρυφές υποθέσεις. Η ανάλυση κόστους-οφέλους και η απόδοση της επένδυσης θα πρέπει να αντικατασταθούν από τη μέτρηση των μειώσεων των εκπομπών άνθρακα και της χρήσης ενέργειας.⁷⁹

3. Αξιολόγηση της χρήσης ενέργειας και των κλιματικών επιπτώσεων όλων των επενδύσεων. Καθώς η ενεργειακή πολιτική, όπως και η πολιτική για την υγεία, περιορίζεται σε όλους τους τομείς, θα πρέπει να αντικατοπτρίζεται στη λήψη αποφάσεων σε όλες τις κυβερνήσεις, και όχι να συνεχίσει να παραβιάζεται από την τρέχουσα υπεροχή των υπουργείων οικονομίας και οικονομικών.

74 Βλ. [UKCCC website](#).

75 Βλ. [Convention Citoyenne pour le Climat website](#).

76 Citizens Assemblies (2022) 'European Citizens' Assembly: A New Model for Decision-Making'; Extinction Rebellion, 'Citizens' Assembly'.

77 Αυτό είναι το επίπεδο της επένδυσης σε πάγιο κεφάλαιο. Βλ. Essex J, (2014) 'How to Make Do and Mend the Economy': Rethinking Investment Strategies for Construction and Industry to Meet the Challenge of Sustainability. *Green House Think Tank*.

78 Για παράδειγμα, το Πράσινο Βιβλίο του Υπουργείου Οικονομικών του Ηνωμένου Βασιλείου χρησιμοποιείται για να δικαιολογήσει και να δώσει προτεραιότητα στις επενδύσεις χωρίς καμία σχέση με τους προϋπολογισμούς άνθρακα, πόσο μάλλον τη μείωση της ζήτησης ενέργειας. Οι διαδικασίες θα πρέπει να ενημερωθούν για να μετατοπιστεί ο αντίκτυπος των αποφάσεων για τις δημόσιες επενδύσεις - Dawney, E (2021) 'Measuring What Matters: Updating the Treasury's 'Green Book' for the Climate Emergency'. *Green House Think Tank*.

79 Για παράδειγμα, η μέτρηση της απόδοσης ενέργειας στην επενδυμένη ενέργεια (EROI). Βλ. Essex J, (2014) 'How to Make Do and Mend the Economy': Rethinking Investment Strategies for Construction and Industry to Meet the Challenge of Sustainability. *Green House Think Tank*.

Πλαίσιο 10. Ο Ρόλος των Νομικών Προκλήσεων στη Μεταβολή της Διακυβέρνησης και των Πολιτικών

Υπάρχει ένας αυξανόμενος αριθμός νομικών προκλήσεων για την ενίσχυση της δράσης για το κλίμα σε ολόκληρη την Ευρώπη.⁸⁰ Αυτά περιλαμβάνουν:

- Όπου η εθνική πολιτική δεν ευθυγραμμίζεται με τις διεθνείς δεσμεύσεις.⁸¹
- Όπου οι δεσμεύσεις για το κλίμα δεν αντικατοπτρίζονται μεμονωμένες επενδυτικές αποφάσεις.⁸²
- Όπου οι πολιτικές δεν δίνουν προτεραιότητα στη μείωση της ζήτησης.⁸³

«Τα επενδυτικά πρότυπα στην οικονομία είναι ο σύνδεσμος μεταξύ του παρόντος και του μέλλοντος».

Αλλαγή των Συστημάτων Εταιρικής και Διεθνούς Διακυβέρνησης

Οι εταιρείες (συμπεριλαμβανομένων των πολυεθνικών εταιρειών) συχνά δίνουν προτεραιότητα στη μεγιστοποίηση της βραχυπρόθεσμης απόδοσης της επένδυσης (μαζί με τη μακροπρόθεσμη συσσώρευση κεφαλαίου) με τις ευρύτερες κοινωνικές και περιβαλλοντικές πτυχές να έχουν μικρότερο βάρος ή να παραμερίζονται από βασικές αποφάσεις. Το ίδιο ισχύει και για τους διεθνείς θεσμούς, οι οποίοι συχνά υποτάσσονται στην οικονομική και πολιτική εξουσία. Αυτό αποδεικνύεται από τη σχετική βαρύτητα που δίνεται στους μηχανισμούς της UNFCCC για την εθελοντική αναφορά προόδου έναντι των συμφωνιών για το κλίμα σε σύγκριση με τους κανόνες του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου. Οι προτάσεις για μεταρρύθμιση συζητούνται ευρέως αλλού. Ορισμένες πτυχές που σχετίζονται ιδιαίτερα με τη μείωση της ζήτησης ενέργειας περιλαμβάνουν:

- **Υποχρεωτική μείωση του άνθρακα και της ενέργειας** (με μεγαλύτερη προτεραιότητα έναντι του δικαίου του ανταγωνισμού και των εμπορικών κανόνων). Οι εθελοντικές εταιρικές δεσμεύσεις είναι ανεπαρκείς.^{84,85}
- **Αντικατάσταση των συστημάτων εμπορίας εκπομπών του Ηνωμένου Βασιλείου και της ΕΕ.** Αυτά είναι διεφθαρμένα και ακριβά. Ο φόρος άνθρακα στην πηγή θα ήταν ένα σαφέστερο και απλούστερο μέτρο.
- **Επέκταση της νομοθεσίας για την εταιρική διακυβέρνηση.** Οι νέοι κανονισμοί θα μπορούσαν να επαναπροσδιορίσουν τον σκοπό των εταιρειών και να ορίσουν την οικολογική και κοινωνική βλάβη ως αντιανταγωνιστική.
- **Μεταρρύθμιση εμπορικών κανόνων και διεθνούς διακυβέρνησης.** Αυτό θα πρέπει να περιλαμβάνει εμπορικούς κανόνες και συμφωνίες, ιδίως μεταξύ του παγκόσμιου Βορρά και του Νότου. Η Συνθήκη για τον Χάρτη Ενέργειας πρέπει να καταργηθεί και να μεταρρυθμιστούν οι κανόνες του ΠΟΕ.⁸⁶

80 Gallage-Alwis, S, and Eaton, S (2021) 'The Rise of Climate Change Litigation in Europe'. *Signature*.

81 Για παράδειγμα, η απόφαση του 2019 από το Ανώτατο Δικαστήριο της Ολλανδίας διαπίστωσε ότι η κυβέρνηση έπρεπε να μειώσει επείγοντως και σημαντικά τις εκπομπές άνθρακα (βλ. [report here](#)).

82 Για παράδειγμα, μια νομική αμφισβήτηση της απόφασης της κυβέρνησης του Ηνωμένου Βασιλείου να επιτρέψει έναν 3ο διάδρομο στο αεροδρόμιο Heathrow απέτυχε - αλλά το Ανώτατο Δικαστήριο του Ηνωμένου Βασιλείου απέτυχε να αποκαλύψει ότι το σχέδιο δεν αξιολογήθηκε σε σχέση με την προτίμηση της Συμφωνίας του Παρισιού να περιοριστεί η υπερθέρμανση του πλανήτη στους 1,5°C πάνω από το προηγούμενο. - βιομηχανικά επίπεδα. Αυτό υπογραμμίζει την ανάγκη ενίσχυσης και της νομικής διακυβέρνησης. Βλ. Higham, C (2021) 'The Emerging Use of the Law as a Vehicle for Climate Protest'. *LSE*.

83 Τη στιγμή της συγγραφής, οι νομικές προκλήσεις ήταν σε εξέλιξη κατά της αποτυχίας της κυβέρνησης του ΗΒ να έχει πολιτικές για:

– μόνωση όλων των σπιτιών (End Fuel Poverty Coalition (2022) 'Legal Challenge Against Government's Fuel Poverty Failings Launched')

– περιορισμός των αεροπορικών ταξιδιών (Grant, A (2022) 'Leeds Bradford Airport Expansion Campaigners Taking Government to Court Over "fantasy" Jet Zero Strategy'. *Yorkshire Evening Post*)

– αύξηση αντί για περιορισμός της ζήτησης για οδική κυκλοφορία (Transport Action Network, 'Our Legal Challenges').

84 Για παράδειγμα, το αίτημα του Ηνωμένου Βασιλείου για εταιρείες που προμηθεύονται σημαντικές κρατικές συμβάσεις για τη διατήρηση των σχεδίων μείωσης του άνθρακα δεν εφαρμόζεται. UK Government (2021) 'Procurement Policy Note 06/21: Taking Account of Carbon Reduction Plans in the Procurement of Major Government Contracts'.

85 Άλλα πρότυπα αναφοράς για την εταιρική διακυβέρνηση της δράσης για το κλίμα τείνουν να είναι εθελοντικά: *Global Reporting Initiative* και *GDP*.

86 Για παράδειγμα, βλ. Dearden, N (2020) 'Trade Secrets: The Truth About the US Trade Deal and How We Can Stop It'. *Global Justice Now*; and Dietrich, M (2021) 'Should the European Union Fix, Leave or Kill the Energy Charter Treaty?'. *Business & Human Rights Resource Centre*.

Ενότητα 3 – Πολιτικές για την Επανεξέταση της Ζήτησης Ενέργειας

Αυτή η ενότητα υπογραμμίζει τον βαθμό στον οποίο η επανεξέταση της ενεργειακής ζήτησης απαιτεί νέες πολιτικές σε όλους τους τομείς. Αυτό θα πρέπει πρώτα να δώσει προτεραιότητα στις μη ενεργειακές «πολιτικές επάρκειας» πάνω από τα μέτρα από την πλευρά της προσφοράς και την ενεργειακή απόδοση, όπως η χρήση της ιεραρχίας πολιτικής Αποφυγή-Μετατόπιση-Βελτίωση (**Ενότητα 3.1**). Στη συνέχεια εξετάζει πώς πρέπει να ενωθούν πακέτα παρεμβάσεων για να μεταμορφώσουν την πρακτική παράλληλα με την υποδομή (**Ενότητα 3.2**). Οι αποτελεσματικές πολιτικές πρέπει να είναι επαρκώς τολμηρές, ενώ συνδυάζουν τις διαδικασίες δέσμευσης τόσο με καρότα (κίνητρα) όσο και με μπαστούνια (κανονισμοί) (**Ενότητα 3.3**). Είναι ζωτικής σημασίας η αναδιανομή να ενσωματώνεται στις πολιτικές μείωσης της ζήτησης ενέργειας (**Ενότητα 3.4**) και να ενσωματώνεται η ανθεκτικότητα στις παρεμβάσεις (**Ενότητα 3.5**).

3.1 Προτεραιότητα στην Επάρκεια

Η ενεργειακή επάρκεια ορίζεται ως «στοχεύοντας στην κάλυψη των αναγκών του καθενός για ενεργειακές υπηρεσίες προσαρμόζοντας παράλληλα τη φύση και την ποσότητα τους προκειμένου να διατηρηθεί η ζήτηση ενέργειας σε επίπεδο που δεν θέτει σε κίνδυνο τη φέρουσα ικανότητα της γης».⁸⁷ Οι πολιτικές επάρκειας είναι **μη ενεργειακές** πολιτικές.⁸⁸ Οι πολιτικές επάρκειας ορίζονται ως ένα σύνολο μέτρων και καθημερινών πρακτικών που *αποφεύγουν τη ζήτηση* για ενέργεια, υλικά, γη, νερό και άλλους φυσικούς πόρους, ενώ *παρέχουν ευημερία για όλους εντός των πλανητικών ορίων*.⁸⁹

Όπως ορίζεται στην **Ενότητα 1**, η ενεργειακή απόδοση και η εγκατάσταση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας από μόνες τους δεν αρκούν, ούτε πρέπει να ληφθούν υπόψη πρώτα. Ως εκ τούτου, πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στην επανεξέταση της ζήτησης ενέργειας για να ξεκλειδωθεί πολύ μεγαλύτερη και ταχύτερη απαλλαγή από τον άνθρακα. Ωστόσο, τέτοιες πολιτικές συχνά λείπουν ή δεν είναι ανεπτυγμένες. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο έχουν δημιουργηθεί πλαίσια όπως το **Avoid-Shift-Improve (Αποφυγή-Μετατόπιση-Βελτίωση)** για τη διάκριση και την ιεράρχηση διαφορετικών τύπων παρέμβασης πολιτικής. Για την παροχή επάρκειας:

- Οι κοινωνίες μας πρέπει να δώσουν πολύ μεγαλύτερο βάρος στην **αποφυγή** της ανάγκης για προϊόντα και υπηρεσίες υψηλής έντασης ενέργειας και υψηλής περιεκτικότητας σε άνθρακα. Αυτό περιλαμβάνει τη σταδιακή κατάργηση δραστηριοτήτων που δεν μπορούν

να απελευθερωθούν από τις ανθρακούχες εκπομπές και τη διακοπή της συνεχούς αύξησης της κλίμακας των πάντων (π.χ. σπίτια, ψυγεία, αυτοκίνητα, δομημένο περιβάλλον).

- Αυτό θα επαναπροσδιορίσει τον τρόπο με τον οποίο θα **στραφούμε** σε πιο ενεργειακά αποδοτική παραγωγή και κατανάλωση, σε αντίθεση με την αύξηση της ζήτησης ενέργειας. Αυτό θα αντιπροσώπευε μια μετατόπιση από την τρέχουσα εξατομικευμένη καταναλωτική κοινωνία σε μια πιο αναδιανεμητική κοινωνία που επαναπροσδιορίζει και μοιράζεται ό,τι ήδη έχουμε, χρησιμοποιώντας διαφορετικά τα υπάρχοντα προϊόντα, κτίρια και υποδομές.

- Μαζί αυτά θα **περιορίσουν** την ανάγκη για περαιτέρω βελτιώσεις μειώνοντας ουσιαστικά τον όγκο της νέας ανάπτυξης, παραγωγής και κατανάλωσης. Με τη σειρά του, αυτό θα μειώσει δραστικά την ποσότητα της ανανεώσιμης ενέργειας (καθώς και των υλικών και των υποδομών) που απαιτούνται για την πλήρη απαλλαγή από τον άνθρακα των κοινωνιών μας.

Ένα τέτοιο πλαίσιο Αποφυγής-Μετατόπισης-Βελτίωσης έχει χρησιμοποιηθεί για να διασφαλιστεί ότι η μείωση της ζήτησης έχει προτεραιότητα μέσω στρατηγικών μεταφορών,⁹⁰ και συνάδει με μακροχρόνιες ιεραρχίες που χρησιμοποιούνται για την καθοδήγηση της μειωμένης χρήσης ενέργειας στα κτίρια^{91,92} και για την κυκλική οικονομία.⁹³ Αυτό είναι επίσης το πλαίσιο μείωσης της ζήτησης στην Έκτη Έκθεση Αξιολόγησης της IPCC.⁹⁴ Στο **Σχήμα 1** αυτό το πλαίσιο Αποφυγής-Μετατόπισης-Βελτίωσης χρησιμοποιείται για τον καθορισμό παραδειγμάτων πολιτικών για τη μείωση της ζήτησης ενέργειας στους τομείς της θέρμανσης κτιρίων, της κατανάλωσης κρέατος και γαλακτοκομικών προϊόντων και των μεταφορών (ιδίως οδήγηση και πτήση).

87 Marignac, Y (2022, 1 Απρίλιος) 'Introducing Energy Sufficiency and the Need for Sufficiency Modelling'. Berlin Energy Transition Dialogue 22 [Webinar]. Βλ. επίσης ['Energy Sufficiency: The Missing Driver on the Way to Carbon Neutrality in "Catching Up Economies"'](#). Cactus.

88 Saheb, Y (2021) 'COP26: Sufficiency Should Be First'. *Buildings & Cities*.

89 Saheb, Y (2022, 1 Απρίλιος) 'The need for sufficiency policies in the international context'. Berlin Energy Transition Dialogue 22 [Webinar]. Βλ. επίσης ['Energy Sufficiency: The Missing Driver on the Way to Carbon Neutrality in "Catching Up Economies"'](#). Cactus.

90 Για παράδειγμα, ['Sustainable Transport: Avoid-Shift-Improve'](#). *Innotrans*.

91 Να είστε αδύνατοι, να είστε καθαροί και μετά να είστε πράσινοι – ['The London Plan: Chapter Five London's Response To Climate Change – Policy 5.2 Minimising Carbon Dioxide emissions'](#). Δήμαρχος Λονδίνου και Συνέλευση του Λονδίνου.

92 Saheb, Y, et al. (2018) 'The Zero Energy Concept: Making the Whole Greater Than the Sum of the Parts to Meet the Paris Climate Agreement's Objectives'. *Current Opinion in Environmental Sustainability* 30, σελ.138–150.

93 Μειώστε και επαναχρησιμοποιήστε πριν από την ανακύκλωση, την ανάκτηση και την απόρριψη – European Commission, ['Waste Framework Directive'](#).

94 IPCC (2022) ['IPCC Sixth Assessment Report: Mitigation of Climate Change'](#).

Σχήμα 1. Το πλαίσιο Αποφυγής-Μετατόπισης-Βελτίωσης για να δοθεί προτεραιότητα στη Ζήτηση Ενέργειας

Πρώτον, **Αποφύγετε** την υπερβολική κατανάλωση και μειώστε τη ζήτηση για προϊόντα και υπηρεσίες έντασης ενέργειας:

Σταματήστε να επεκτείνετε τις υποδομές και το δομημένο περιβάλλον καθώς αυτό τόσο χρησιμοποιεί ενέργεια για την κατασκευή του και στη συνέχεια οδηγεί περισσότερη ενέργεια μέσω της χρήσης του.

Σταδιακή κατάργηση της χαλυβουργίας και της παραγωγής τσιμέντου σε υψικαμίνους.⁹⁵

Μειώστε τη συνολική ζήτηση για θέρμανση, συμπεριλαμβανομένης της αλλαγής των περιορισμών σχεδιασμού για το μέγεθος του κτιρίου και τα πρότυπα κτιρίων (συμπεριλαμβανομένης της παθητικής θέρμανσης και ψύξης ως στάνταρ) και των κοινωνικών κανόνων για θέρμανση και ψύξη.

Αντικαταστήστε την επέκταση του αεροδρομίου με παροπλισμό της χωρητικότητας του αεροδρομίου.

Απαγόρευση ιδιωτικών τζετ και πτήσεων εσωτερικού. Περιορίστε τις αεροπορικές μεταφορές. Παράγετε λιγότερα, μικρότερα αυτοκίνητα.

Καταργήστε σταδιακά τις πτήσεις μεγάλων αποστάσεων και όλες τις θαλάσσιες μεταφορές με ορυκτά καύσιμα.⁹⁶

Αποφύγετε εξαρχής την ανάγκη για ταξίδια.⁹⁷

Σταδιακή κατάργηση της εργοστασιακής γεωργίας, μείωση της εκβιομηχάνισης των τροφίμων και ελαχιστοποίηση της ανάγκης για ψύξη.⁹⁸

Απαγόρευση διαφήμισης δραστηριοτήτων που πρέπει να μειωθούν (π.χ. αγορές αυτοκινήτων, πτήσεις).

Στη συνέχεια, **Μετατόπιση** (και κοινή χρήση):

Επαναχρησιμοποίηση υφιστάμενων περιουσιακών στοιχείων (αντί αντικατάστασης ή επέκτασης), όπως η επαναχρησιμοποίηση κτιρίων και η ανακατανομή του υπάρχοντος οδικού χώρου σε λωρίδες λεωφορείων και ποδηλάτων.

Μετακινήστε τα ταξίδια από το ιδιωτικό αυτοκίνητο στα μέσα μαζικής μεταφοράς, το περπάτημα και το ποδήλατο.

Αντικαταστήστε τις επαγγελματικές πτήσεις και τις πτήσεις αναψυχής μεσιδηροδρομικά ταξίδια, περισσότερες τοπικές διακοπές και διαδικτυακές συναντήσεις. Απαγόρευση παραδόσεων την επόμενη ημέρα για ενοποποίησης παραδόσεων.

Μειώστε την ανάγκη για θέρμανση στα κτίρια μέσω της αναβάθμισης ενεργειακής απόδοσης.

Φορολογήστε τις δραστηριότητες με υψηλή περιεκτικότητα σε άνθρακα και δώστε κίνητρα σε εναλλακτικές λύσεις χαμηλότερης εκπομπής άνθρακα/ενέργειας, όπως SUV σε μικρά ηλεκτρικά οχήματα.

Στη συνέχεια, **Βελτιώστε** τα υπάρχοντα πρότυπα κατανάλωσης μέσω μέτρων από την πλευρά της προσφοράς:

Επιτάχυνση της αντικατάστασης των λεβήτων αερίου με αντλίες θερμότητας.

Αντικαταστήστε τα αυτοκίνητα βενζίνης/ντίζελ με ηλεκτρικά οχήματα.

⁹⁵ Τα υδρογονοκίνητα και ηλεκτρικά αεροπλάνα δεν είναι (ακόμη) οικονομικά βιώσιμα ή εμπορικά λειτουργικά. Η χρήση βιοκαυσίμων για τις πτήσεις ή τα καύσιμα ναυτιλίας θα ανταγωνίζεται άμεσα την παραγωγή τροφίμων, η οποία θα περιοριστεί από τη μείωση των ενεργοβόρων ζωοτούχων λιπασμάτων και τις πιέσεις των ήδη κλειδωμένων αλλαγών στα καιρικά πρότυπα και στη στάθμη της θάλασσας.

⁹⁶ Οι χημικές διεργασίες παραγωγής τσιμέντου και παραγωγής σιδήρου υψικαμίνου για την παραγωγή χάλυβα δεν μπορούν εύκολα να απανθρακωθούν. Η χρήση υδρογόνου για την παραγωγή χάλυβα εξακολουθεί να εφαρμόζεται πιλοτικά και είναι πολύ ενεργοβόρα. Οι κλιβανοί ηλεκτρικού τόξου μπορούν να λιώσουν ξανά σκραπ χάλυβα ως μέρος μιας κυκλικής οικονομίας.

⁹⁷ Όπως αντικατοπτρίζεται στη νέα πολιτική μεταφορών της Σκωτίας για μείωση των συνολικών μιλίων αυτοκινήτου κατά 20% έως το 2030. Transport Scotland (2021) 'Reducing Car Use for a Healthier, Fairer and Greener Scotland'.

⁹⁸ Chapter 3 of Rinkinen, J, et al. (2020) *Conceptualising demand: A distinctive approach to consumption and practice*. Routledge.

3.2 ΣΥΝΕΚΤΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ

Είναι θεμελιώδες η ανάπτυξη πολιτικής για την επανεξέταση της ζήτησης ενέργειας να κατανοεί και να αντιμετωπίζει τις βαθύτερες αιτίες που διαμορφώνουν αυτή τη ζήτηση. Αυτό διερευνάται μέσω έρευνας στους τομείς της «θεωρίας της πρακτικής» και των «συστημάτων παροχής» (βλ. **Πλαίσιο 11**).

Πλαίσιο 11. Εισαγωγή Θεωρίας Πρακτικής και Συστημάτων Προμήθειας

- Η θεωρία της πρακτικής εξηγεί την κοινωνία, τον πολιτισμό και την καθημερινή πρακτική των ατόμων ως αποτέλεσμα των υπάρχουσών δομών και της ατομικής δράσης.⁹⁹
- Τα συστήματα παροχής ενός αγαθού ή μιας υπηρεσίας είναι ο συνδυασμός των οικονομικών και κοινωνικών παραγόντων που επηρεάζουν τόσο τη δημιουργία όσο και τη χρήση του.¹⁰⁰

Η ανάπτυξη πολιτικής χρειάζεται:

- Δημιουργήστε ορατές πολιτικές που επηρεάζουν τη ζήτηση ενέργειας και αντιμετωπίζετε με συνέπεια πολλούς τομείς
- Αλλάξτε τις κοινωνικές και επιχειρηματικές πρακτικές παράλληλα με τον επαναπροσδιορισμό των υποδομών, μεταξύ άλλων μέσω της παροχής δημόσιας ενημέρωσης και εκπαίδευσης, καθώς και άμεσων παρεμβάσεων και βασικών πρακτικών (π.χ. χρήση φόρων και επιδοτήσεων)
- Αντιμετώπιση της προσφοράς και της ζήτησης παράλληλα.¹⁰¹

Πλαίσιο 12. Αόρατες Ενεργειακές Πολιτικές

Πολλές πολιτικές δημιουργούν ζήτηση ενέργειας χωρίς καν να το αναγνωρίζουν αυτό, επομένως η αυξημένη χρήση ενέργειας και οι εκπομπές άνθρακα είναι στο ραντάρ – αόρατα.¹⁰⁴ Ένα καλό παράδειγμα αυτού είναι ο τρόπος με τον οποίο οι θερμοκρασίες δωματίου αντικατοπτρίζουν τους οικοδομικούς κανονισμούς που καθοδηγούν τις προσδοκίες ότι τα δωμάτια πρέπει να θερμαίνονται ή να ψύχονται στους 18–22°C.¹⁰⁵ Είναι δυνατό να αλλάξουν γρήγορα τέτοια πρότυπα. Για παράδειγμα, ένας νέος ισπανικός νόμος εισήχθη τον Αύγουστο του 2022 για τον περιορισμό της θέρμανσης και ψύξης όλων των κτιρίων (εκτός των κατοικιών) με θέρμανση μόνο έως 19°C και ψύξη όχι κάτω από 27°C.

Πλαίσιο 13. Παραδείγματα Πακέτων Παρέμβασης για Μετατόπιση Κοινωνικών και Επιχειρηματικών Πρακτικών

Μεταφορά:

- Προμηθευτείτε ξανά τη φροντίδα στο σπίτι σε συμβόλαιο γειτονιάς, ώστε οι επισκέψεις να είναι με τα πόδια ή με ποδήλατο.
- Απαγόρευση πτήσεων μικρών αποστάσεων παράλληλα με φθηνότερα ταξίδια με τρένο, απαγορεύσεις διαφημίσεων, επανατοποθέτηση του τουρισμού και αλλαγή επιχειρηματικής κουλτούρας για να θεωρούνται οι πτήσεις ως κόστος και όχι ως προνόμιο.

Θέρμανση σπιτιού:

- Τοποθετήστε εκ των υστέρων παράλληλα με την εκπαίδευση για την άνετη ζωή σε ένα πιο μονωμένο σπίτι.

Αυτό σημαίνει ότι μεμονωμένοι τομείς όπως η ενέργεια ή οι μεταφορές δεν μπορούν να εξεταστούν μεμονωμένα, όπως έχει εδραιωθεί στον τομέα της υγείας. Μεγάλο μέρος της τρέχουσας ενεργειακής ζήτησης δεν δημιουργείται μόνο από την ενεργειακή πολιτική ή από έναν τομέα πολιτικής.¹⁰² Πολλές πολιτικές που συντηρούν και αυξάνουν τη ζήτηση ενέργειας θεωρούνται φυσιολογικές και πολλά από αυτά είναι αόρατα (βλ. **Πλαίσιο 12**).¹⁰³

Οι εκστρατείες ευαισθητοποίησης του κοινού μπορούν να αλλάξουν τον τρόπο που ζούμε, όπως τη θερμοκρασία που επιλέγουμε για να πλύνουμε τα ρούχα. Ωστόσο, η ανάπτυξη πακέτων πολιτικής απαιτεί μια θεμελιώδη μετατόπιση από την τρέχουσα υπερβολική εξάρτηση από τις κυρίαρχες κοινωνικές ψυχολογικές προσεγγίσεις όπως το «μοντέλο ABC» (οι άνθρωποι έχουν μια στάση και μετά συμπεριφέρονται με έναν συγκεκριμένο τρόπο, που έχει ένα πλαίσιο).¹⁰⁶ Αντίθετα, απαιτείται μεγαλύτερη εμπιστοσύνη και βαθύτερη κατανόηση της «θεωρίας της πρακτικής», η οποία μέχρι στιγμής είχε περιορισμένο αντίκτυπο στις πολιτικές.¹⁰⁷

Πολύ πιο σημαντικές αλλαγές συμβαίνουν όταν αλλάζουν οι κοινωνικές και επιχειρηματικές πρακτικές (συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσης) παράλληλα με ευρύτερα συστήματα: υποδομές, κτίρια και ολόκληρα συστήματα παροχής υπηρεσιών, συμβάσεις και αλυσίδες εφοδιασμού. Οι πολιτικές πρέπει να συνδυάζουν διαφορετικές φυσικές παροχές με την εκπαίδευση, ώστε οι αλλαγές να γίνουν ευκολότερες και να ανταμείβονται – όπως επισημαίνεται στο **Πλαίσιο 13**. Επιπλέον, τα συστήματα παροχής έχουν ένα μη μειώσιμο πολιτισμικό στοιχείο που παίζει σημαντικό ρόλο στην αύξηση της ζήτησης. Είναι κρίσιμο οι νέοι κοινωνικοί κανόνες να ενσωματώνονται σε

99 Shove, E, et al. (2012) *The Dynamics of Social Practice: Everyday Life and How it Changes*. Sage.

100 Bayliss, K, and Fine, B (2020) *A Guide to Systems of provision: Who Gets What, How and Why*. Palgrave Macmillan.

101 Ένα παράδειγμα της αλληλεξάρτησης προσφοράς και ζήτησης φαίνεται στη γαλακτοκομία: όταν η ζήτηση για πλήρες γάλα μειώθηκε, η προσφορά τυριού αυξήθηκε – Mearman, A (2022) 'A Guide to the Systems of Provision Approach: A Review'. *Green House Think Tank*.

102 Βλ. επίσης ένα κινούμενο βίντεο ζήτησης – 'Episode 5 - Using Non Energy Policies to Reduce Demand' *Demand Centre*. YouTube.

103 Βλ. Shove, E (2018) 'What is Wrong with Energy Efficiency?' *Building Research & Information* 46:7, σελ.779–789.

104 Royston, S, et al. (2018) 'Invisible Energy Policy: A New Energy for Energy Demand Reduction'. *Energy Policy* 123.

105 Elizabeth Shove, Gordon Walker and Sam Brown (2014) 'Material Culture, Room Temperature and the Social Organisation of Thermal Energy'. *Journal of Material Culture* 19(2), σελ.113–124.

106 Shove, E (2009) 'Beyond the ABC: Climate Change Policy and Theories of Social Change'. *Environment and Planning A* 42, σελ.1273–1285.

107 Watson, M, et al. (2020) 'Challenges and Opportunities for Re-framing Resource Use Policy with Practice Theories: The Change Points Approach'. *Global Environmental Change* 62.

ιδρύματα (π.χ. σχολεία και νοσοκομεία) και να ενσωματώνονται στους πολιτισμούς μας (π.χ. μέσω των μέσων ενημέρωσης).

3.3 Αποτελεσματικές Παρεμβάσεις

Εκτός από τη συνδυασμένη προσέγγιση του σχεδιασμού πολιτικής που περιγράφεται παραπάνω, είναι σημαντικό να παρασχεθούν παρεμβάσεις που είναι αρκετά αποτελεσματικές. Η αποδοχή και η συμμόρφωση είναι κρίσιμες για αυτό. Οι αποτελεσματικές παρεμβάσεις απαιτούν τη σωστή ισορροπία του συμμετοχικού σχεδιασμού παράλληλα με την εκπαίδευση, τους διαφημιστικούς περιορισμούς, τις επενδύσεις, την πολιτιστική εξερεύνηση, τους κανονισμούς και την επιβολή. Οι αποτελεσματικές παρεμβάσεις δίνουν στους ανθρώπους ουσιαστικές επιλογές και καθώς και σαφή κατεύθυνση εντός ευρύτερων συλλογικών αλλαγών που αναφέρονται παραπάνω.

Είναι σημαντικό να αναγνωρίσουμε ότι για κάθε τομέα και δραστηριότητα υπάρχει μια σειρά πιθανών τύπων παρέμβασης, ακόμα κι αν ορισμένοι φαίνονται εύκολο να απορριφθούν ως απίθανοι. Μια εξέλιξη από ασθενέστερους σε ισχυρότερους τύπους παρέμβασης παρουσιάζεται στο **Σχήμα 2**. Τα καταλληλότερα μέτρα θα ποικίλλουν ανάλογα με το χρόνο, τον τόπο και τον τομέα πολιτικής.

Η αυξημένη δέσμευση, η συμμετοχή και η συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων τείνει να αυξάνει την ατομική συμμόρφωση και συμβάλλει στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της ανάπτυξης, εφαρμογής και επιβολής πολιτικών. Για να είναι αποτελεσματικές οι παρεμβάσεις πολιτικής στην επίτευξη της απαιτούμενης μείωσης της ζήτησης ενέργειας, πρέπει να προσαρμόσουν τόσο την τόλμη της παρέμβασης όσο και το επίπεδο συμμετοχής μαζί. Το **Σχήμα 3** περιγράφει τους

διαφορετικούς βαθμούς δημόσιας εντολής που δημιουργούνται από διαφορετικά επίπεδα δέσμευσης. Όσο πιο συμμετοχική είναι η διαδικασία λήψης αποφάσεων και εφαρμογής των παρεμβάσεων, τόσο ισχυρότεροι είναι οι τύποι κινήτρων (καρότα) και κανονισμών (μπαστούνια) που μπορούν να κερδίσουν αποδοχή και συμμόρφωση.

Οι αποτελεσματικές παρεμβάσεις συχνά εφαρμόζουν πολλαπλές πολιτικές που τόσο ρυθμίζουν (μπαστούνια) όσο και δίνουν κίνητρα (καρότο). Για παράδειγμα, ο φόρος άνθρακα των αεροπορικών καυσίμων σε συνδυασμό με την επιδότηση σιδηροδρομικών ταξιδιών παρέχει ένα ισχυρό κίνητρο για αλλαγή. Υπάρχουν ακόμη καθαρές επιδοτήσεις για ορυκτά καύσιμα στην παραγωγή και την κατανάλωση.¹⁰⁸ Όλα αυτά πρέπει να αντιστραφούν.

Τέτοιες αλλαγές θα πρέπει να παρέχουν ισχυρά οικονομικά κίνητρα στις επιχειρήσεις να επενδύσουν και να αλλάξουν τις καθημερινές πρακτικές.¹⁰⁹ Για να αυξηθεί η κλίμακα και ο ρυθμός αλλαγής που προσφέρει μια πολιτική, υπάρχει ανάγκη μετατόπισης προς τα δεξιά των περιοχών που παρουσιάζονται στο **Σχήμα 2** μέχρι να επιτευχθεί επαρκής αλλαγή. Αυτό μπορεί να απαιτεί αξιολόγηση και επανάληψη (**Ενότητα 2.7**). Σε ορισμένους τομείς μπορεί να απαιτείται μια ολόκληρη αρχιτεκτονική μέτρων πολιτικής που να ενσωματώνουν πολλαπλά κίνητρα, αντικίνητρα και μορφές συμμετοχής. Το **Πλαίσιο 14** διερευνά το εύρος της αναδιάρθρωσης της τιμολόγησης για την απελευθέρωση αλλαγών στις καθημερινές δραστηριότητες των ανθρώπων σε δύσκολους τομείς πολιτικής.

Ωστόσο, είναι σπάνιο οι τιμές να είναι αποτελεσματικές από μόνες τους – για τους λόγους που διερευνώνται στις **Ενότητες 3.2 και 3.3**.

Σχήμα 2. Το Εύρος των Διαφορετικών Τύπων Πολιτικής Παρέμβασης

108 Essex, J. et al. (2021) 'Global Public Investment Requirements for Zero Carbon: Rethinking International Climate Finance, Aid and Transport Investment'. *Green House Think Tank*.

109 Bλ. [Supercharge Me website](#).

110 Stirling, A. and Caddick, D (2022) 'Warm Homes, Cool Planet: A Package to Fix the UK's Energy Price Crisis'. *New Economics Foundation*.

111 Bλ. [a free ride website](#).

Σχήμα 3. Οι Βαθμοί Δημοκρατικής Συμμετοχής ανά Θητεία που Διετελέστηκε

Εργαλεία δημοκρατίας/λογοδοσίας με βάση το επίπεδο της θητείας

Πλαίσιο 14. Αναδιάρθρωση Τιμολόγησης Ενέργειας και Ενεργειακών Υπηρεσιών

Υπάρχει μια ένταση μεταξύ της ανάγκης αύξησης των τιμών των ορυκτών καυσίμων και των ενεργοβόρων δραστηριοτήτων και της ανάγκης να διασφαλιστεί ότι όλοι μπορούν να αντέξουν εναλλακτικές λύσεις και ότι αυτές καλύπτουν τις βασικές τους ανάγκες. Η αναδιάρθρωση των τιμών από τη γραμμική πληρωμή ανά χρήση στη διαφορική τιμολόγηση (με λιγότερη χρέωση για τις πρώτες μονάδες που χρησιμοποιήθηκαν) ή τη σταθερή τιμολόγηση μπορεί να βοηθήσει να αποφευχθεί αυτό. Για παράδειγμα, η διαφορετική τιμολόγηση της ενέργειας θα ελαχιστοποιούσε τη φτώχεια των καυσίμων, ενώ θα αποθάρρυνε τους τρόπους διαβίωσης με υψηλή κατανάλωση ενέργειας για όσους έχουν την οικονομική δυνατότητα να πληρώσουν.¹¹⁰ Ομοίως, μια επιδοτούμενη σταθερή τιμή πρόσβασης στα μέσα μαζικής μεταφοράς σε συνδυασμό με τη μεταρρύθμιση της οδικής τιμολόγησης και της φορολογίας των οχημάτων θα μπορούσε να εξασφαλίσει ότι δεν είναι ποτέ φθηνότερη η οδήγηση. Ομοίως, οι εισφορές συχνών επιβατών εστιάζουν την αποθάρρυνση στον υπερβολικό τρόπο ζωής.¹¹¹

Συμπεριφορά και Πολιτισμός

Η ενθάρρυνση από μόνη της (αναφέρεται επίσης ως θεωρία ώθησης) βασίζεται μόνο στην αλλαγή συμπεριφοράς. Αυτό συχνά αποτυγχάνει να αντιμετωπίσει τα υποκείμενα κίνητρα και τον πολιτισμικό εθισμό πίσω από τις πράξεις, επομένως κινδυνεύει να έχει αντίστροφα αποτελέσματα.¹¹² Δεν αρκεί η συμπεριφορά ώθησης. Η εκπαίδευση παίζει ρόλο όχι μόνο στη διαμόρφωση νέων κοινωνικών κανόνων, αλλά στο να κάνει κοινωνικά απαράδεκτες συμπεριφορές που λειτουργούν ενάντια στην επανεξέταση της ζήτησης ενέργειας και του κοινού συμφέροντος (βλ. **Πλαίσιο 15**). Ενδέχεται ακόμη και να συμφωνηθούν πρόσθετα προστατευμένα χαρακτηριστικά, προκειμένου να ομαλοποιηθούν οι τρόποι ζωής χαμηλής ενέργειας

περιορίζοντας τις διακρίσεις (π.χ. κατά της μη οδήγησης ή πτήσης).¹¹⁴

Είναι επίσης σημαντικό να διασφαλιστεί ότι η αποτελεσματικότητα των πολιτικών για την επανεξέταση της ζήτησης ενέργειας δεν υπονομεύεται από τη διαφήμιση ή άλλες εταιρικές επιρροές στον πολιτισμό. Οι αμειβόμενοι social influencers και οι τηλεοπτικές εκπομπές κανονικοποιούν τα πολυτελή αυτοκίνητα και τη γρήγορη μόδα. Πώς μπορούν οι άνθρωποι να συμβιβαστούν με το γεγονός ότι δεν υπάρχει «μακριά» ενώ οι διαφημίσεις και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης κανονικοποιούν τα προϊόντα μιας χρήσης και την κουλτούρα των πεταξέων; Η διαφήμιση αυξάνει την κατανάλωση. Υπολογίστηκε ότι ο αντίκτυπος του διαφημιστικού τομέα του Ηνωμένου Βασιλείου οδήγησε σε αύξηση των εκπομπών άνθρακα κατά 186 MtCO₂ (28% όλων των εδαφικών εκπομπών άνθρακα στο Ηνωμένο Βασίλειο) το 2019.¹¹⁵ Είναι κρίσιμο να αντιμετωπιστούν αυτά τα κίνητρα που διαιωνίζουν κοινωνικούς κανόνες υψηλής ενέργειας για να διασφαλιστεί ότι οι παρεμβάσεις για την επανεξέταση της ζήτησης είναι αποτελεσματικές (βλ. **Πλαίσιο 16**).

Τελικά, για να είναι αποτελεσματικές οι πολιτικές, πρέπει να αντιμετωπιστούν οι διεστραμμένες ανισότητες κόστους μεταξύ των επιλογών που εξαρτώνται από τα ορυκτά καύσιμα και των εναλλακτικών. Αυτά εξακολουθούν να είναι συνηθισμένα, κυρίως λόγω των καθαρών επιδοτήσεων ορυκτών καυσίμων.¹¹⁸

Πλαίσιο 15. Ζώνες Ασφαλείας: Ένα Παράδειγμα Εκπαίδευσης που Επιτρέπει την Αποτελεσματική Νομοθεσία

Η εκπαίδευση μπορεί να θέσει τις βάσεις για νομοθετικές αλλαγές, όπως συνέβη με τις ζώνες ασφαλείας στα αυτοκίνητα. Η έννοια της ασφαλείας στα αυτοκίνητα άλλαξε γρήγορα, αλλά οι ζώνες ασφαλείας έπρεπε να γίνουν υποχρεωτικές για τις εταιρείες αυτοκινήτων για να τις εφαρμόζουν.¹¹³

112 Newell, P, et al. (2021) 'Changing our Ways? Behaviour Change and the Climate Crisis'. *The Cambridge Sustainability Commission on Scaling Behaviour Change*, σελ.26.

113 Kaye, BK, et al. (1995) 'Increasing Seat Belt Use Through PI&E and Enforcement: The Thumbs Up Campaign'. *Journal of Safety Research* 26(4), σελ.235–245.

114 Ο νόμος για την ισότητα του Ηνωμένου Βασιλείου (2010) ορίζει προστατευόμενα χαρακτηριστικά όπως η ηλικία, η αναπηρία, η αλλαγή φύλου, ο γάμος και η σύμβαση συμβίωσης, η εγκυμοσύνη και η μητρότητα, η φυλή, η θρησκεία ή πεποιθήσεις, το φύλο και ο σεξουαλικός προσανατολισμός.

115 Purpose Disruptors (2021) 'Advertised Emissions: The Carbon Emissions Generated by UK Advertising'.

116 Rapid Transition Alliance (2022) 'Waking-Up to Adverts Promoting Polluting Lifestyles'.

117 Sims, P (2021) 'A Proposal for Restricting Manipulative Advertising in Public Spaces'. *Green House Think Tank*.

118 Essex, J, et al. (2021) 'Global Public Investment Requirements for Zero Carbon: Rethinking International Climate Finance, Aid and Transport Investment'. *Green House Think Tank*.

Για παράδειγμα, οι πτήσεις μεταξύ πόλεων του Ηνωμένου Βασιλείου είναι επί του παρόντος δύο φορές πιο ακριβές από τα τρένα, αλλά έξι φορές πιο εντάσεις άνθρακα.¹¹⁹ Η αναδιάρθρωση των τιμών θα συμβάλει στη δημιουργία σαφών κινήτρων τιμών για την αλλαγή των επιχειρηματικών και κοινωνικών πρακτικών (βλ. **Πλαίσιο 14** παραπάνω). Αυτό θα πρέπει να μετατοπίσει τόσο τις επιλογές των καταναλωτών όσο και τις επιχειρηματικές επενδυτικές αποφάσεις. Οι ισχυρότερες εντολές (βλ. **Σχήμα 3**) μπορεί να απαιτούν μεγαλύτερο επίπεδο δέσμευσης για την επίτευξη συμμόρφωσης με την πολιτική, αλλά στη συνέχεια να επιτύχουν μεγαλύτερη αλλαγή στις κοινωνικές και επιχειρηματικές πρακτικές.

3.4 Αναδιανομή

*«Τα δύο τρίτα των οικογενειών του Ηνωμένου Βασιλείου θα μπορούσαν να βρίσκονται σε φτώχεια καυσίμων αυτόν τον χειμώνα με την προβλεπόμενη αύξηση του ανώτατου ορίου των τιμών των καυσίμων. Αυτό είναι καταστροφικό. Δεν είναι μια κρίση κόστους ζωής: είναι μια κοινωνική έκτακτη ανάγκη».*¹²⁰

Η επιλογή της επανεξέτασης της ζήτησης για ενέργεια σημαίνει την παροχή τρόπων ζωής 1,5°C για όλους.¹²¹ Όμως οι παραπάνω πολιτικές δεν θα είναι αρκετές για να επιτευχθεί αυτό, εκτός εάν υπάρξει δίκαιη κατανομή της διαθέσιμης ανανεώσιμης ενέργειας. Η Ευρώπη είναι υπερβολικά βιομηχανοποιημένη και διαθέτει επαρκή πλούτο για να εξασφαλίσει ευημερία για όλους, αλλά επί του παρόντος κατανέμεται άνισα. Το πλουσιότερο 10% των Ευρωπαίων και των πολιτών του Ηνωμένου Βασιλείου είναι υπεύθυνο για το 36% των εκπομπών άνθρακα. Ο Wilkinson και ο Pickett¹²² απέδειξαν πώς η ανισότητα επηρεάζει όλους, όχι μόνο τους φτωχότερους.

Εάν δεχτούμε ότι θα υπάρχει περιορισμένος και μειωμένος ενεργειακός εφοδιασμός (όπως ορίζεται στην **Ενότητα 1**) και ότι ο καθένας έχει ανθρώπινο δικαίωμα στην ικανοποίηση των βασικών του αναγκών, τότε υπάρχει ισχυρό επιχείρημα ότι η κοινωνία μας πρέπει να περιορίσει την άνιση πρόσβαση στην ενέργεια κατά περισσότερο δίκαια τη διανομή. Μια τέτοια αναδιανομή είναι μια επιλογή, αλλά αν δεν γίνει αυτό επηρεάζει όλους και κινδυνεύει με κοινωνική αναταραχή και δυνητικά θεσμική κατάρρευση (βλ. **Ενότητα 2.4**), καθώς και αποτυχία περιορισμού της κλιματικής αλλαγής. Τρεις τύποι αναδιανεμητικών οικονομικών πολιτικών διερευνώνται παρακάτω:

- Αναδιανομή ως μέρος προγραμμάτων μείωσης της ζήτησης ενέργειας

- Αναδιανομή πλούτου και εισοδήματος
- Ανακατανομή ευκαιριών εργασίας και βιοπορισμού.

Τέτοιες παρεμβάσεις πολιτικής μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την κατανομή του κόστους και των οφελών από την επανεξέταση της ενεργειακής ζήτησης. Αυτό δεν είναι μόνο απαραίτητο για να διασφαλιστεί ότι οι άνθρωποι δεν θα χάσουν, αλλά θα διαμορφώσει επίσης τη φύση και την προτεραιότητα των επιλογών πολιτικής, για την επανεξέταση της παραγωγής ενέργειας καθώς και της ενεργειακής ζήτησης.

Αναδιανομή ως Μέρος Προγραμμάτων Μείωσης Ζήτησης Ενέργειας

Αυτή η ενότητα έχει ήδη εισαγάγει το εύρος των πιθανών παρεμβάσεων για να βοηθήσει στην επανεξέταση της ζήτησης ενέργειας – πολιτικές όπως η αναδιάρθρωση της τιμολόγησης (**Πλαίσιο 14**), οι ποσοστώσεις, τα δικαιώματα και οι απαγορεύσεις που σημαίνουν ότι η πρόσβαση των ανθρώπων στην ενέργεια και τις ενεργειακές υπηρεσίες δεν βασίζεται αποκλειστικά στην ικανότητα πληρωμής. Είναι επίσης δυνατό να χρησιμοποιηθούν έσοδα από φόρους άνθρακα ή άλλα οικονομικά αντικίνητρα για την υποστήριξη κοινοτήτων και ατόμων που πλήττονται περισσότερο από τις παρεμβάσεις. Όλοι αυτοί είναι τρόποι αναδιανομής πόρων. Οι ακόλουθες υποενότητες διερευνούν ορισμένες βασικές επιλογές που έχουν εντοπιστεί.

Πλαίσιο 16. Πόσο Πρέπει να Περιοριστεί η Διαφήμιση;

Υπάρχει ισχυρή αιτία για συνολική μεταρρύθμιση των κανονισμών για τη διαφήμιση. Τρεις προτάσεις είναι:

Απαγόρευση διαφήμισης προϊόντων υψηλής περιεκτικότητας σε άνθρακα¹¹⁷

Περιορίστε τη χειραγωγική διαφήμιση σε δημόσιους χώρους για να δημιουργήσετε πολιτιστικό χώρο για ενημέρωση και εμπλοκή του κοινού¹¹⁸

Απαγόρευση κάθε διαφήμισης κατά τη διάρκεια μιας κλιματικής έκτακτης ανάγκης, καθώς αυτό θα μπορούσε να αυξήσει τις εκπομπές έως και 28% (βλ. παραπάνω).

Κοινωνικά ταμεία. Η φορολόγηση της μη βιώσιμης παραγωγής και κατανάλωσης μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη δημιουργία ενός κοινωνικού ταμείου για τη στήριξη της οικολογικής μετάβασης. Αυτό έχει δοκιμαστεί τόσο στην Ελβετία όσο και στον Καναδά,¹²³ καθώς και στο (περιορισμένο) κοινωνικό ταμείο που συνοδεύει την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία.¹²⁴

119 Bell, L (2021) 'UK Domestic Flights Nearly 50% Cheaper Than the Train, But Six Times Worse for Carbon'. Which?.

120 Crerar, Pippa (2022, 19 Αύγουστος) 'Two-thirds of UK Families Could Be in Fuel Poverty by January, Research Finds'. The Guardian.

121 HutorCool, '1.5-Degree Lifestyles'.

122 Οι επιπτώσεις της ανισότητας επηρεάζουν τους πλούσιους και τους φτωχούς. Βλ. Wilkinson, R, and Pickett, K (2009) *The Spirit Level: Why More Equal Societies Almost Always Do Better*.

123 Ελβετία: Ελβετική Κυβέρνηση (2021) 'Taxe sur le CO2 et taxe sur les billets d'avion'. Καναδάς: Lobby Climatique Citoyen (2021) 'Le revenu climatique au Canada'. Δήλωση 3.500 οικονομολόγων υπέρ των μερισμάτων άνθρακα: 'Economists' Statement on Carbon Dividends'.

124 European commission, 'Social Climate Fund'.

Ποσοστώσεις. Η μείωση του ενεργειακού εφοδιασμού θα αυξήσει τις τιμές και θα έχει επιπτώσεις στη διανομή. Η θέσπιση ποσοστώσεων και η προτεραιότητα στη χρήση σπάνιων πόρων για βασικές υπηρεσίες και ανάγκες είναι δικαιότερη. Αυτό ισχύει για την ενέργεια τώρα, όπως συνέβη στην περίπτωση των τροφίμων και άλλων σπάνιων πόρων κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Αυτό θα μπορούσε να περιλαμβάνει, για παράδειγμα, προτεραιότητα στη θέρμανση των νοσοκομείων και των γηροκομείων. Οι ποσοστώσεις και τα επιδόματα στέλνουν ένα πολύ σαφές μήνυμα στο κοινό ότι οι βασικές ανάγκες του καθενός και οι συλλογικές υπηρεσίες έχουν προτεραιότητα. Αυτό μπορεί να βοηθήσει στην αποδοχή του κοινού.¹²⁵

Καθολικές βασικές υπηρεσίες. Αυτή είναι μια πρόταση για την επέκταση των δημόσιων υπηρεσιών όπως η «καθολική υγειονομική περίθαλψη» σε άλλους τομείς.¹²⁶ Αυτό έχει μια σειρά από πλεονεκτήματα: i) διασφαλίζει ότι ο καθένας έχει τις βασικές του ανάγκες, ii) είναι μια μορφή αναδιανομής μειώνοντας έτσι την ανισότητα, iii) έχει ήδη ευρεία αποδοχή από το κοινό, και iv) σε πολλές περιπτώσεις είναι μεγαλύτερο κόστος -αποτελεσματικός μηχανισμός παράδοσης. Τα παραδείγματα περιλαμβάνουν:

- Παροχή προσπιτής «κοινωνικής» στέγης που επιτρέπει σε περισσότερους ανθρώπους να ζουν κοντά στην εργασία τους, γεγονός που μειώνει τη ζήτηση ενέργειας για μετακινήσεις
- Καθολικά ενεργειακά δικαιώματα (βλέπε **Πλαίσιο 17**)
- Δωρεάν τοπικές δημόσιες συγκοινωνίες με εκτεταμένες υπηρεσίες, χωρίς τις οποίες πολλοί άνθρωποι θα παραμείνουν εξαρτημένοι από το αυτοκίνητο.

Στοχεύοντας στην ακραία κατανάλωση. Οι περισσότερες εκπομπές προέρχονται από το κορυφαίο 1% και 10%, τη λεγόμενη «ελίτ των ρυπαίνων». Το πλουσιότερο 1% παγκοσμίως προκαλεί το ήμισυ όλων των παγκόσμιων εκπομπών από τις αερομεταφορές.¹²⁸ Μπορεί να χρειαστεί περιορισμός μιας τέτοιας ακραίας κατανάλωσης (π.χ. απαγόρευση ιδιωτικών τζετ) για τη μείωση της ζήτησης ενέργειας σε ορισμένες περιοχές. Ωστόσο, εξυπηρετεί επίσης έναν συμβολικό σκοπό, καθώς τέτοιες πολιτικές περιορίζουν πολύ εμφανώς την υπερβολική κατανάλωση ενέργειας των ελίτ και καθιστούν σαφές ότι δεν «συνεχίζονται ως συνήθως», ενώ όλοι οι άλλοι καλούνται να κάνουν αλλαγές. Τέτοιες πολιτικές αλλάζουν τους κοινωνικούς κανόνες στιγματίζοντας την εμφανή ή ακραία κατανάλωση.

Δημόσια καθοδήγηση και χρηματοδότηση μετασχηματισμών. Για παράδειγμα, η αναβάθμιση της ενεργειακής απόδοσης των σπιτιών θα ήταν καλύτερα να παραδοθεί μέσω του δημόσιου τομέα, με τα σπίτια να εκσυγχρονίζονται ανά δρόμο, όπως ακριβώς εγκαταστάθηκε κεντρική θέρμανση σε μεγάλα τμήματα του Ηνωμένου Βασιλείου τη δεκαετία του 1970.

Κρατική χρηματοδότηση για προκαταβολικά έξοδα. Απαιτείται κρατική χρηματοδότηση όπου δεν μπορούν όλοι να αντέξουν οικονομικά ένα μέτρο (π. Άλλα παραδείγματα περιλαμβάνουν επιχορηγήσεις για την υποστήριξη ηλικιών συλλεκτών ταράτσας και την αγορά ηλεκτρικών οχημάτων.

Αναδιανομή Πλούτου και Εισοδήματος

Ένα αναδιανεμητικό φορολογικό σύστημα. Αν και η διασφάλιση της αναδιανομής των παρεμβάσεων μείωσης της ζήτησης απαιτείται για να καταστεί δίκαιη η απαλλαγή από τις ανθρακούχες εκπομπές, απαιτείται επίσης ευρύτερη ανακατανομή για την αντιμετώπιση της υπάρχουσας και υποκείμενης ανισότητας (όπως σημειώνεται στην **Ενότητα 1**). Οι λιγότερο εύποροι κινδυνεύουν να ζημιωθούν περισσότερο από την απαλλαγή από τις ανθρακούχες εκπομπές, καθώς έχουν το υψηλότερο ποσοστό δαπανών για ενέργεια, ενώ συμβάλλουν λιγότερο στην κλιματική αλλαγή.

Εξασφάλιση ότι τα στοχευμένα μέτρα είναι δίκαια. Τα οπισθοδρομικά οφέλη από τη λήψη συγκεκριμένων μέτρων θα πρέπει να αντικατοπτρίζονται στην αύξηση της φορολογίας με υψηλότερο εισόδημα και περιουσία. Για παράδειγμα, οι πλούσιοι θα ήταν πιο πιθανό να αγοράσουν επιδοτούμενες αντλίες θερμότητας και ηλεκτρικά οχήματα, επομένως θα επωφεληθούν δυσανάλογα από τη δημόσια χρηματοδότηση για αυτά – αυτό θα μπορούσε να αντισταθμιστεί από υψηλούς φόρους για αυτές τις κοινωνικές ομάδες. Αυτό μπορεί επίσης να έχει έμμεσο αντίκτυπο στη μείωση της υπερβολικής κατανάλωσης των υψηλότερων εκπομπών.

Πλαίσιο 17. Ένα Καθολικό Επίδομα Ενέργειας

Ένα Καθολικό Ενεργειακό Επίδομα που δίνει σε κάθε νοικοκυριό ή πολίτη έναν καθορισμένο αριθμό μονάδων ενέργειας δωρεάν ή σε επιδοτούμενη τιμή θα ωφελούσε δυσανάλογα τους φτωχότερους στην κοινωνία.¹²⁷ Οι αυξήσεις των τιμών των ορυκτών καυσίμων είναι ένας βασικός τρόπος για να αποθαρρυνθεί η ζήτηση ενέργειας γενικά. Ωστόσο, η εξασφάλιση της πρόσβασης όλων σε λίγη ενέργεια επιτρέπει στις εγχώριες αυξήσεις των τιμών της ενέργειας να είναι πιο εύγευστες, καθώς το βάρος πέφτει περισσότερο σε αυτούς που είναι πιο ικανοί να πληρώσουν.

Καθολικό βασικό εισόδημα.

Η σύνδεση ενός καθολικού βασικού εισοδήματος με ένα τοπικό νόμισμα θα μπορούσε να συμβάλει στη μείωση της ζήτησης ανακατευθύνοντας τις δαπάνες εντός της τοπικής οικονομίας. Υπάρχουν επίσης προτάσεις για «φόρο άνθρακα και μέρισμα» όπου όλοι οι πολίτες λαμβάνουν ίσο μερίδιο εσόδων από φόρους ρύπανσης.¹²⁹ Αυτό θα μπορούσε να συνδυάζεται με

125 Szuba, M (2022) 'Energy Sobriety: Holy Grail of the Green Transition?' GEF.

126 Gough, I (2017) 'Recomposing Consumption: Defining Necessities for Sustainable and Equitable Well-being'. *Philosophical Transactions of the Royal Society A* 375(2095).

127 Gough, I (2019) 'Universal Basic Services: A theoretical and moral framework'. *The Political Quarterly* 90(3), σελ.534–542.

128 Gössling, S, and Humpe, A (2020) 'The Global Scale, Distribution and Growth of Aviation: Implications for Climate Change'. *Global Environmental Change* 65.

129 Green Party of England and Wales, 'Policy EC777'.

την κοινή χρήση εργασίας και μια μικρότερη εβδομάδα εργασίας.¹³⁰

Αναδιανομή Εργασίας και Μέσων Διαβίωσης

Απλώς μετάβαση μέσω πράσινων σχεδίων εργασίας.

Αυτό είναι απολύτως κρίσιμο. Ορισμένοι τομείς πρέπει να καταργηθούν ή να μειωθούν σημαντικά. Απαιτούνται δημόσια σχέδια δίκαιης μετάβασης για τη δημιουργία νέων πράσινων θέσεων εργασίας μαζί με άλλα μεταβατικά μέτρα στήριξης για τους εργαζομένους, συμπεριλαμβανομένης της επανειδίκευσης.¹³¹ Οι κοινότητες που εξαρτώνται περισσότερο από την εργασία που θα καταργηθεί ή θα μειωθεί σημαντικά θα επηρεαστούν περισσότερο: παραγωγή ορυκτών καυσίμων, βιομηχανική γεωργία, αεροπορία και ναυτιλία, παραγωγή χάλυβα και τσιμέντου και ορισμένοι μεταποιητικοί τομείς όπως η αυτοκινητοβιομηχανία. Αυτό θα πρέπει να υποστηρίζεται από κοινωνική εγγύηση.¹³²

Κοινή ιδιοκτησία της παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές. Όπου τα κατανεμημένα συστήματα ανανεώσιμων πηγών ενέργειας ανήκουν σε κοινότητες, αγρότες και δήμους, οι άνθρωποι έχουν μερίδιο στον έλεγχο της παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές. Αυτό έχει διαπιστωθεί ότι μειώνει τη χρήση ενέργειας κατά 20-45% και δημιουργεί τοπικό πλούτο και ευκαιρίες.¹³³

3.5 Ανθεκτικότητα

Αν και δεν αποτελεί βασικό επίκεντρο αυτής της έκθεσης, είναι προφανές ότι παράλληλα με τον μετριασμό θα χρειαστούν πτυχές της προσαρμογής του κλίματος. Ως εκ τούτου, η οικοδόμηση της κοινωνικής ανθεκτικότητας γίνεται υψηλότερη προτεραιότητα. Σε πολιτιστικό επίπεδο, η ανθεκτικότητα μπορεί επίσης να δημιουργηθεί μέσω διαφόρων μέσων υποστήριξης για να βοηθήσει τους ανθρώπους να βρουν νέο νόημα στη ζωή πέρα από τον καταναλωτισμό – για παράδειγμα μέσω της μάθησης, των τεχνών, της κοινότητας και της εργασίας με τον φυσικό κόσμο.

Η μείωση της ζήτησης μπορεί, από μόνη της, να ανακουφίσει την πίεση στις υπάρχουσες υποδομές, οδηγώντας σε βελτιωμένη ανθεκτικότητα. Για παράδειγμα, μπορεί να διαφοροποιήσει τους τρόπους με τους οποίους καλύπτεται η ζήτηση, επιτρέποντας ένα ευρύτερο φάσμα επιλογών μεταφοράς εντός μιας τοπικής περιοχής, όπως περπάτημα, ποδηλασία και αποκλειστικές λωρίδες λεωφορείων. Η μείωση της ζήτησης μπορεί να δημιουργήσει χαλαρότητα ή πλεονασμό σε ένα σύστημα, γεγονός που μπορεί να το κάνει πιο ευέλικτο και προσαρμόσιμο στις αλλαγές (και στη χονδρική διακοπή).

Ο πόλεμος στην Ουκρανία έδειξε πώς η ενέργεια και η επισιτιστική ασφάλεια είναι βασικοί τομείς όπου οι ευρωπαϊκές χώρες πρέπει να οικοδομήσουν ανθεκτικότητα. Μερικές αρχικές ιδέες περιλαμβάνουν:

- Δημόσια ιδιοκτησία βασικών πόρων, με το κράτος να είναι σε θέση να έχει μακροπρόθεσμη οπτική
- Αναπροσανατολισμός των κρατικών επενδύσεων στην τεχνολογία, προς τομείς όπως η μηχανική μετάβασης¹³⁴
- Δυνατότητα λήψης αποφάσεων σε τοπικό επίπεδο για τη διευκόλυνση γρήγορων και κατάλληλων απαντήσεων
- Αποκεντρωμένη παροχή ενέργειας και τροφίμων μέσω της ενδυνάμωσης των κοινοτήτων να κατέχουν (ή να κατέχουν εν μέρει) τα μέσα παραγωγής και διανομής τροφίμων και ενέργειας
- Επιλεκτική χρήση τοπικών νομισμάτων για να αντισταθούν μακροοικονομικές ανακάμψεις
- Μετατόπιση της εστίασης μόνο από την ενεργειακή απόδοση και δημιουργία χώρου για πλεονάζουσα χωρητικότητα και αποθήκευση, που μπορεί να αυξήσει την εξάρτηση
- Ελαχιστοποίηση ανεκπλήρωτων κοινωνικών και συναισθηματικών αναγκών καθώς και προληπτικών παρεμβάσεων ψυχικής υγείας για τη μεγιστοποίηση της ατομικής ικανότητας αντιμετώπισης της αβεβαιότητας.

Η ίδια η χάραξη πολιτικής μπορεί να προωθήσει την ανθεκτικότητα όντας ευέλικτη και προσαρμόσιμη. Αυτό διευκολύνεται από τη σαφήνεια γύρω από τους στόχους (**Ενότητα 2.6**) και τα μεταρρυθμισμένα συστήματα διακυβέρνησης (**Ενότητα 2.7**).

130 Onaran, Ö, and Calvert Jump, R (2022) 'A Shorter Working Week as Part of a Green Caring Economy: Feminist Green New Deal Policy Paper'. *The Women's Budget Group*.

131 Chapman, A, et al. (2018) 'Unlocking the Job Potential of Zero Carbon'. *Green House Think Tank*.

132 Button, D, and Coote, A (2021) 'A Social Guarantee: The Case for Universal Services'. *NEF*. Seedat, I (2021) 'Universal Basic Income and Universal Basic Services: A New Social Guarantee'. *The Unprecedented Impacts of COVID-19 and Global Responses*, σελ. 147–162.

133 REScoop Plus, 'D2.3 – Data Analysis Report'.

134 Σχεδιασμένα συστήματα που καλύπτουν τις ανάγκες του σήμερα χωρίς να διακυβεύονται τα οικολογικά, κοινωνικά και οικονομικά συστήματα από τα οποία θα εξαρτηθούν οι μελλοντικές γενιές για να καλύψουν τις δικές τους ανάγκες. Βλ. *Global Association for Transition Engineering website*.

Ενότητα 4 – Αφηγήσεις για Επανεξέταση της Ζήτησης

«Συχνά εστιάζουμε υπερβολικά στην απλοποίηση των πραγμάτων, αλλά όταν απλοποιούμε τα πράγματα... ο κίνδυνος παραμόρφωσης αυξάνεται. Αυτό που συνέβη με το [εμβόλιο] για τον Covid».

Η πραγματικότητα που εκτίθεται στην αρχή αυτής της έκθεσης δεν είναι ούτε εύκολο να ειπωθεί ούτε να ακουστεί. Ωστόσο, μέχρι να γίνει αποδεκτή αυτή η πραγματικότητα, η επανεξέταση της ζήτησης δεν θα είναι εφικτή. Οι αφηγήσεις έχουν ρόλο στο να επιτρέψουν στην κοινωνία μας –και ιδιαίτερα στους πολιτικούς και τα πολιτικά κόμματα– να συζητήσουν, να αναγνωρίσουν και να αποδεχτούν αυτήν την πραγματικότητα. Ωστόσο, είναι σημαντικό να αναγνωρίσουμε τους περιορισμούς τους. Η ανταλλαγή μηνυμάτων μπορεί να επιλεγεί από το mainstream ή να ανατραπεί και να παραμορφωθεί από συνωμοσίες, από μόνη της είναι πιθανό να μην επαρκεί για να επιφέρει τις αλλαγές που απαιτούνται.¹³⁵ Η απλοποίηση των μηνυμάτων μπορεί να τα μειώσει σε οδηγίες που στερούνται επεξήγησης, οι οποίες ταιριάζουν σε ένα ηχητικό δάγκωμα, αλλά μπορεί να αποτύχουν να επικοινωνήσουν την ευρύτερη κατανόηση που απαιτείται για την επανεξέταση της ζήτησης.

«Πρέπει να δείξουμε θάρρος και με αυτοπεποίθηση για να προσπαθήσουμε να εξηγήσουμε ίσως περίπλοκες αρχές, γιατί αν δεν το κάνουμε, κάποιος άλλος θα εξηγήσει κάτι διαφορετικό».

Η ανταλλαγή μηνυμάτων λειτουργεί επίσης καλύτερα όταν παρουσιάζονται στους ανθρώπους λύσεις σε «προβλήματα που έχουν ήδη», κάτι που δεν είναι δυνατό για πολλά από τα παραδείγματα που αναφέρονται παραπάνω.¹³⁶ Η ανταλλαγή μηνυμάτων είναι επίσης εξ ορισμού μια διαδικασία από πάνω προς τα κάτω κατά την οποία οι άνθρωποι ενημερώνονται για την απάντηση ή τι πρέπει να κάνουν. Είναι πιθανό ότι μεγάλο μέρος της κατανόησης

«Το ερώτημα είναι αν η διαφήμιση και η ανταλλαγή μηνυμάτων είναι η σωστή απάντηση».

και της εκτίμησης της ανάγκης επανεξέτασης της ζήτησης και της οικοδόμησης συναίνεσης σχετικά με τον τρόπο απόκρισης, μπορεί να συμβεί μόνο μέσω αμφίδρομης επικοινωνίας (αυτό σχετίζεται με το εύρος των εργαλείων δημοκρατίας στο **Σχήμα 3**). Αυτό σημαίνει ότι η συμμετοχή και η συλλογική συζήτηση μπορεί να είναι τουλάχιστον εξίσου σημαντικές με τα μηνύματα και τις αφηγήσεις.

«Η ανταλλαγή μηνυμάτων και η επικοινωνία πρέπει να ληφθούν πολύ σοβαρά υπόψη».

Σε κάθε περίπτωση, εξακολουθεί να απαιτείται η αποστολή μηνυμάτων (βλ. **Ενότητα 2.3**). Αυτή η ενότητα δεν επιδιώκει να παρέχει μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για την ανταλλαγή μηνυμάτων. Λαμβάνει μάλλον υπόψη ορισμένες από τις βασικές εκτιμήσεις για την επικοινωνία της σημασίας, των πρακτικών και των συνεπειών της επανεξέτασης της ζήτησης. Αυτά διερευνούν πώς οι αφηγήσεις για την επανεξέταση της ζήτησης πρέπει να είναι: συνεπείς, διαφοροποιημένες και τολμηρές, ευαίσθητες και εξελισσόμενες.

4.1 Δημιουργία Συνεπών Αφηγήσεων για την Επανεξέταση της Ζήτησης

Υπάρχουν ορισμένοι τομείς στους οποίους είναι σημαντικό να δημιουργηθούν συνεπείς αφηγήσεις προκειμένου να δημιουργηθεί μια κοινή κατανόηση της πραγματικής έκτασης και των επιπτώσεων της κλιματικής έκτακτης ανάγκης και να επιτευχθεί συναίνεση σχετικά με την απάντηση που απαιτείται. Αυτό περιλαμβάνει τα ακόλουθα:

«Δεν υπάρχει χρόνος: χρειαζόμαστε μια μεταμόρφωση και όχι μια μετάβαση ή μεταμόρφωση. Πρέπει να αλλάξουμε τα πάντα».

Η ανάγκη επανεξέτασης της ζήτησης. Η ενότητα «Καλώς ήρθατε στην πραγματικότητα» στην αρχή αυτής της έκθεσης παρουσιάζει μια γενική αφήγηση, που εκθέτει τα γεγονότα που δικαιολογούν την ανάγκη επανεξέτασης της ζήτησης. Αυτό θα μπορούσε να βελτιωθεί, αλλά είναι σημαντικό να υπάρχει σαφής και συνεπής αφήγηση ως προς το γιατί υπάρχει ανάγκη επανεξέτασης της ζήτησης και μείωσης της χρήσης ενέργειας. Αυτό θα πρέπει να περιλαμβάνει την ανάγκη να υιοθετηθεί η αναστάτωση ως κρίσιμης σημασίας για τον περιορισμό της κλιματικής αλλαγής.

¹³⁵ Creutzig, F. and Roy, J. (2022) 'IPCC Sixth Assessment Report: Chapter 5, Demand, Services and Social Aspects of Mitigation'. IPCC.

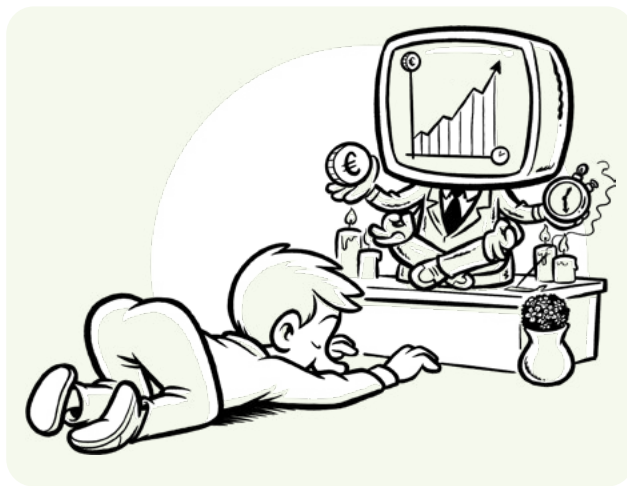
¹³⁶ Hopkins, R. (2020) *From What Is to What If*. Chelsea Green Publishing.

*«Μια προληπτική αντίδραση
[για την αντιμετώπιση της
κλιματικής κατάρρευσης] θα
προκαλέσει μαζική
αναστάτωση
[στις οικονομίες μας]».*

Πλαισιώνοντας τον σκοπό της οικονομίας μας. Η «Ανάπτυξη» είναι μια σαφής και απλή αφήγηση σχετικά με το ποιος πρέπει να είναι ο στόχος της οικονομίας και της κοινωνίας μας. Αυτό καθιστά εύκολη τη συσχέτιση ως αφήγηση για την πρόοδο. Αυτή η έκθεση λαμβάνει υπόψη τις εκκλήσεις για «ευημερία για όλους»¹³⁷ και «ζωή εντός περιβαλλοντικών ορίων» που πρέπει να υιοθετηθούν ως σαφείς κεντρικοί στόχοι τόσο της επανεξέτασης της ζήτησης όσο και των οικονομιών και των κοινωνιών μας γενικότερα.

Συλλογική επιλογή. Η επανεξέταση της ζήτησης και η αποδοχή της αναστάτωσης και της αναδιανομής θα πρέπει να παρουσιάζονται ως συλλογικές επιλογές (σε αντίθεση με το business-as-usual). Παρόλο που πολλοί άνθρωποι θα τις δουν ως τις μόνες λογικές επιλογές (αφού υποστηριχθεί η γενική αφήγηση), είναι σημαντικό να αναγνωρίσουμε ότι εξακολουθούν να αποτελούν επιλογές. Το να παρουσιάζονται αυτά ως «απαραίτητα» ή «η μόνη επιλογή» μπορεί να μοιάζει με απώλεια δράσης, καθώς προϋποθέτει μια απάντηση στο μεγαλύτερο ερώτημα: εάν οι κοινωνίες μας επιλέγουν να συμβάλουν δίκαια στον περιορισμό των παγκόσμιων εκπομπών. Αυτή η επιλογή θα πρέπει να αναγνωριστεί και όχι να αγνοηθεί. Για πολλούς ανθρώπους, οι αξίες τους και η προηγούμενη κατανόησή τους σημαίνει ότι αυτό μπορεί να αισθάνεται αδιαπραγμάτευτο. Ωστόσο, η πραγματικότητα παραμένει ότι παρά τις υφιστάμενες παγκόσμιες συμφωνίες και τις εθνικές δεσμεύσεις, αυτή είναι μια επιλογή που οι κοινωνίες μας δεν έχουν κάνει ακόμη. Το να το αρνούμαστε αυτό σημαίνει ότι αγνοούμε την ανάγκη «να κερδίσουμε επαρκή υποστήριξη για επαρκή δράση» (βλ. **Ενότητα 2.3**) και την ανάγκη να βάλουμε τα χρήματά μας εκεί που είναι το στόμα μας και να επιτύχουμε πραγματικά τους στόχους που έχουν συμφωνηθεί.

Η συλλογική διαβούλευση είναι το κλειδί. Είναι πολύ απίθανο η μονόδρομη επικοινωνία από πάνω προς τα κάτω να είναι αρκετή. Ακόμη και αν επιβλήθηκε η διακυβέρνηση έκτακτης ανάγκης, η «κοινωνική απόδειξη» και η δημόσια αποδοχή της ανάγκης αντιμετώπισης έκτακτης ανάγκης αναμένεται να απαιτήσουν σημαντικές διαβουλευτικές και συμμετοχικές διαδικασίες. Επομένως, η επιλογή της επανεξέτασης της ζήτησης προϋποθέτει

την επιλογή της ενσωμάτωσης της συζήτησης και της συμμετοχής στα συστήματα διακυβέρνησής μας.

Η θέση της ανθρωπότητας στον κόσμο. Η κυρίαρχη πολιτική αφήγηση παρουσιάζει την ανθρωπότητα ως «ελεγχόμενη».

Αυτό παρουσιάζει το περιβάλλον μας καθαρά ως πόρο προς χρήση, χωρίς να αναγνωρίζουμε την αξία που έχει από μόνη της.¹³⁸ Αυτό καλλιεργεί μια άποψη ότι η θέση μας στον κόσμο είναι ξεχωριστή και ανώτερη από οτιδήποτε άλλο στη γη. Οι αντιλήψεις ότι η ανθρωπότητα μπορεί «να κάνει ό,τι θέλει χωρίς να λαμβάνει υπόψη τις συνέπειες» και «οι άνθρωποι μπορούν να διαχειριστούν τα γήινα συστήματα για να διορθώσουν προβλήματα,

επομένως δεν έχει σημασία αν τα αποσταθεροποιήσουμε» είναι επικίνδυνοι τρόποι σκέψης. Αν και είναι ευρέως αποδεκτό ότι η ανθρωπότητα έχει γίνει ο κύριος μοχλός της αλλαγής στη γη, θα ήταν λάθος να υποθέσουμε ότι οι συνέπειες αυτού είναι ευρέως κατανοητές.¹³⁹

*«Ίσως θα μπορούσαμε να
εμπιστευτούμε τους ανθρώπους
και θα μπορούσαν να βρουν ποια
είναι η σωστή απάντηση που
πιστεύουν. Ίσως δεν θα το
κάνουν, αλλά θα μπορούσαμε να
τους δώσουμε ένα βήμα, αντί να
πιστεύουμε ότι τα ανώτερα
στελέχη σε θέσεις εξουσίας
γνωρίζουν τις απαντήσεις, γιατί
αυτό δεν πάει πολύ καλά».*

¹³⁷ Βλ. [WEAll website](#).

¹³⁸ Αυτή είναι η διάκριση μεταξύ της οργανικής και της εγγενούς αξίας στην περιβαλλοντική ηθική.

¹³⁹ Berry, W (2014) 'Welcome to the Anthropocene'.

«Η ταυτότητά [μας] καθορίζεται από τα προϊόντα που αγοράζουμε και παρουσιάζουμε ο ένας στον άλλον».

Στην πραγματικότητα, υπάρχει ένα τεράστιο ποσό που η ανθρωπότητα δεν γνωρίζει για το τι συμβαίνει στη γη.¹⁴⁰ Η Αρχή της Προφύλαξης καλεί την ανθρωπότητα να μην βασίζεται σε αυτόν τον τρόπο σκέψης, τον οποίο ο επιστήμονας του κλίματος Kevin Anderson περιγράφει ως εσκεμμένη παρανόηση της επιστήμης: παραληρηματικό και ανόητα αισιόδοξο.¹⁴¹ Ως εκ τούτου, είναι χρήσιμο να διαμορφωθεί η θέση της ανθρωπότητας στον κόσμο ως θέση αλληλεξάρτησης και ευθύνης μεταξύ των γενεών.¹⁴²

Βασικά Ζητήματα στον Αφηγηματικό Σχεδιασμό

Η παραπάνω λίστα διερευνά τομείς όπου απαιτείται αφήγηση-οικοδόμηση. Δεν είναι ούτε εξαντλητικό ούτε περιεκτικό. Κατά την ανάπτυξη και τη συμφωνία σαφών αφηγήσεων, είναι σημαντικό να λάβετε υπόψη:

«Έχουμε εθισμό στο νόημα – οι άνθρωποι είναι μηχανές που δημιουργούν νόημα – στον πολιτισμό αναζητούμε αυτό που μας βοηθά να κατανοήσουμε τον κόσμο και αυτό μας δίνει προσωπικό νόημα».

Ταυτότητα. Οι αφηγήσεις συχνά διαμορφώνουν τις ταυτότητες με τις οποίες τα άτομα βρίσκουν απήχηση. Οι άνθρωποι συχνά έχουν πολλές ταυτότητες ταυτόχρονα και οι πολιτικές ταυτότητας δεν είναι πάντα χρήσιμες.

Ωστόσο, μπορεί να δοθεί κάποια προσοχή στο πώς οι αφηγήσεις υποθέτουν απαντήσεις στην ερώτηση «ποιοι είμαστε;». Με τον ίδιο τρόπο που η οικοδόμηση της «ευρωπαϊκής» ταυτότητας μπορεί να βοηθήσει στο να ξεπεράσουμε τους εθνικούς ανταγωνισμούς, ίσως υπάρχει ανάγκη καλλιέργειας ταυτοτήτων γύρω από όλους όσους είναι «γήινοι» ή «πολίτες του κόσμου» – σε τελική ανάλυση, όλοι μοιραζόμαστε μια ατμόσφαιρα και έναν παγκόσμιο άνθρακα προϋπολογισμό.

Αντιπροσώπηση και νόημα. Οι αφηγήσεις και τα μηνύματα έχουν σημαντικό αντίκτυπο στον βαθμό στον οποίο οι άνθρωποι αισθάνονται ότι οι επιλογές, οι απόψεις και οι ενέργειές τους έχουν σημασία και εάν αισθάνονται μέρος μιας συλλογικής προσπάθειας. Επίσης, οι αλλαγές διακυβέρνησης και η συμμετοχική συμμετοχή στην εφαρμογή της αλλαγής μπορούν να δημιουργήσουν αντιπροσώπηση και νόημα. Για παράδειγμα, το να μιλάμε για «οικονομία μας» και όχι για «οικονομία» και αναφερόμενοι στους ανθρώπους ως «πολίτες» σε αντίθεση με τους «καταναλωτές» επιτρέπει στους ανθρώπους να αισθάνονται ότι δικαιούνται να συμμετέχουν στις οικονομικές αποφάσεις.¹⁴³ Μπορεί να χρειαστεί να ασχοληθούμε με τα μεγάλα ερωτήματα «γιατί» γύρω από το τι είναι να είσαι άνθρωπος, προκειμένου να συμμετάσχουμε σε επικοινωνιακή συζήτηση σχετικά με το ποιος πρέπει να είναι ο πρωταρχικός σκοπός των οικονομιών μας. Το πώς μοιάζει η «καλή ζωή» θα μπορούσε να είναι μια χρήσιμη ερώτηση για την εξερεύνηση του πεδίου εφαρμογής διαφορετικών τρόπων ζωής. Αυτό μπορεί να βοηθήσει να ξεπεραστεί ο πολιτισμικός εθισμός στον καταναλωτισμό και στον τρόπο ζωής υψηλής ενέργειας.

«Η κοινωνία μας αποτυγχάνει να καλύψει μια ολόκληρη σειρά ανθρώπινων αναγκών. Η οικονομία μας ωθεί τους ανθρώπους σε κάθε είδους ψευδείς ικανοποιήσεις και καταστρέφει ζωές».¹⁴⁴

Μιλώντας για χρήματα. Το αν οι παρεμβάσεις και τα επιχειρήματα πλαισιώνονται με όρους νομισματικού κόστους/εξοικονόμησης ή σε μη χρηματοοικονομικούς όρους επηρεάζει τόσο το ποιες αξίες ενισχύονται (βλ. ενότητα Ενίσχυση αξιών παρακάτω) όσο και το πώς οι άνθρωποι κατανοούν τις επιλογές και την απόφαση που λαμβάνουν. Για παράδειγμα, εάν οι άνθρωποι μονώνουν τα σπίτια για να «βελτιώσουν την άνεση» ή «να μειώσουν τη σπατάλη θερμότητας/ενέργειας» σε αντίθεση με την «εξοικονόμηση χρημάτων».

140 Μέχρι σήμερα, οι επιστήμονες έχουν περιγράψει και ονομάσει επίσημα περίπου 1,8 εκατομμύρια είδη οργανισμών, από τα δυνητικά 10-100 εκατομμύρια. Reece, JB, et al. (2011) *Campbell Biology* (ninth edn). Pearson, σελ.1284.

141 Gibbons, J (2016) 'We're Deluding Ourselves – Note My Words'. *Village Magazine*.

142 Όπως διερεύνησε περίφημα ο Aldo Leopold στο δοκίμιό του «Land Ethic» στο Sand County Almanac το 1949. Βλ. The Aldo Leopold Foundation, 'A Sand County Almanac'.

143 Για παράδειγμα, βλ. [Jon Alexander's website](#).

144 Περιγράφεται ως «ψευδοικανοποιήτες» από τον Max Neef: πράγματα που ισχυρίζονται ότι ικανοποιούν μια ανάγκη, αλλά στην πραγματικότητα έχουν ελάχιστη έως καθόλου επίδραση στην πραγματική ικανοποίηση μιας τέτοιας ανάγκης. Βλ. Khandewal, N (2016) 'Maslow's Hierarchy of Needs vs. The Max Neef Model of Human Scale Development'. *Medium*.

«Ίσως να πρέπει να μιλήσουμε για κατάργηση των «ενεργειακών προνομίων»»;

Αύξηση της ειλικρίνειας στην πολιτική. Συχνά γίνονται επιλογές (τόσο συνειδητά όσο και υποσυνειδητά) ως προς το αν η πραγματικότητα παρουσιάζεται με ειλικρίνεια (όσο βάνουσα κι αν φαίνεται ή ισχνή η ελπίδα που αφήνει).¹⁴⁵ Σε πολλές περιπτώσεις, η πραγματικότητα αποδυναμώνεται ή γίνεται πιο εύγευστη παραλείποντας γεγονότα ή απαλύνοντας τη γλώσσα που χρησιμοποιείται. Είναι συχνά δύσκολο για τους πολιτικούς και τα πολιτικά κόμματα να είναι βάνουσα ειλικρινείς, ιδιαίτερα χωρίς να κατηγορούνται για καταστροφή. Ωστόσο, εάν το κοινό δεν γνωρίζει την πραγματικότητα, όχι μόνο για την κατάσταση όσον αφορά την κλιματική αλλαγή αλλά και για τις επιλογές που αντιμετωπίζει η κοινωνία ως απάντηση, τότε πώς μπορεί να κερδίσει ειλικρινά «επαρκή υποστήριξη για επαρκή δράση».

Ενίσχυση των αξιών. Ο τρόπος με τον οποίο δημιουργούνται οι αφηγήσεις και τα μηνύματα θα ενισχύσει (ή απουσιάζει) συγκεκριμένες αξίες. Ορισμένες αξίες ταιριάζουν καλά με παρεμβάσεις για την επανεξέταση της ζήτησης (π.χ. εγγενείς αξίες όπως η ενσυναίσθηση, η ακεραιότητα και η ειλικρίνεια). Άλλοι θα έκαναν την επιτυχία πιο δύσκολη (π.χ. εξωτερικές αξίες όπως «κοινωνική θέση» ή «δημοτικότητα»).¹⁴⁶

Οι περιβαλλοντικές οργανώσεις πρέπει να εξετάσουν τις αξίες και τους στόχους που αντικατοπτρίζονται στις επικοινωνίες και τις εκστρατείες τους, για να μειώσουν τον βαθμό στον οποίο ενισχύουν υλιστικές και αυτοενισχυόμενες αξίες και στόχους.¹⁴⁷

4.2 Διαφοροποίηση των Αφηγήσεων για Επανεξέταση της Ζήτησης

Ενώ υπάρχουν ορισμένα σημεία που σκιαγραφήθηκαν παραπάνω όπου χρειάζονται σαφή συνεπή μηνύματα και αφηγήσεις για την οικοδόμηση συναίνεσης, υπάρχουν και άλλες πτυχές της συζήτησης για επανεξέταση της ζήτησης όπου η διαφορετική έμφαση και αφηγήσεις ανάλογα με το γεωγραφικό ή πολιτιστικό πλαίσιο μπορεί να είναι πολύ επωφελής. Αυτά αφορούν κυρίως την αναγνώριση της ανάγκης για μια ευρεία βάση υποστήριξης σε μια

σειρά από γεωγραφικές περιοχές, ηλικίες, πολιτιστικά υπόβαθρα, θρησκευτικά υπόβαθρα, επίπεδα εκπαίδευσης και προηγούμενη γνώση.¹⁴⁸ Ενώ όλοι στην κοινωνία δεν είναι όλοι εξίσου πιθανό να συνεισφέρουν σε μια επαρκή δημόσια εντολή για διακυβέρνηση έκτακτης ανάγκης να επανεξετάσει τη ζήτηση, καμία κοινωνική ομάδα από μόνη της δεν είναι αρκετή. Προκειμένου η κοινωνία μας στο σύνολό της να αγκαλιάσει τη ζήτηση για επανεξέταση, απαιτείται υψηλό επίπεδο συμμόρφωσης. Αυτό καθιστά σημαντικό να διασφαλιστεί ότι οι αφηγήσεις και τα μηνύματα προσεγγίζουν και έχουν απήχηση σε ένα ευρύ φάσμα κοινού. Ορισμένες σκέψεις σχετικά με το πού πρέπει να προσαρμόζονται οι αφηγήσεις για να προσεγγίζουν συγκεκριμένο κοινό διερευνώνται παρακάτω:

«Χρειάζεται όλο το μήνυμα – όχι εμπόδια στη νοοτροπία μας ή να φοβόμαστε πολύ για να πούμε το σωστό».

παραδειγμα, η «οικονομία» έχει καλή απήχηση σε ορισμένες κοινωνικές ομάδες. Αυτό θα μπορούσε να βοηθήσει στην οικοδόμηση ευρύτερων συμμαχιών για αλλαγή. Ωστόσο, τα μηνύματα μπορούν ακούσια να ενισχύσουν (συχνά εξωγενείς) αξίες που δρουν ενάντια σε ορισμένες πτυχές της επανεξέτασης της ζήτησης ενέργειας.

Αν και υπάρχει μια ισορροπία που πρέπει να επιτευχθεί, μπορεί να βοηθήσει να διαφοροποιηθεί ποια τιμή δίνεται έμφαση (συνήθως μία από τις εγγενείς αξίες που ευθυγραμμίζονται καλύτερα με την επανεξέταση της ζήτησης), για να αποφευχθεί ο κίνδυνος ορισμένων αξιών να υπονομεύσουν τις αλλαγές που απαιτούνται σε ορισμένα περιβάλλοντα.

Μεταβολή της πλαισίωσης συγκεκριμένων παρεμβάσεων. Υπάρχουν πολλοί τρόποι για να πλαισιώσετε και να μετατοπίσετε την έμφαση της επικοινωνίας σχετικά με διαφορετικές παρεμβάσεις. Για ορισμένα κοινά, η έμφαση στα «καρότα» για την ενθάρρυνση της αλλαγής μπορεί να προσγειωθεί καλύτερα, ενώ για άλλα η έμφαση στα «μπαਸτούνια» για την αποθάρρυνση της υπερβολικής

«Περίπου το ένα τρίτο [των ανθρώπων] βιώνει μια τραυματική εμπειρία κατά την παιδική ηλικία. Αυτό οδηγεί σε μια επιθυμία για βεβαιότητα και προβλεψιμότητα».

¹⁴⁵ Αυτό το ζήτημα της ειλικρίνειας σε σχέση με την παρουσίαση της κλιματικής επιστήμης συζητείται από τον Kevin Anderson το 2014 εδώ (Citizen Action Monitor (2014) [“We have crossed the threshold between acceptable and dangerous climate change”, says Kevin Anderson](#).) και αποτελεί πλέον το κύριο δόγμα της εκστρατείας της Extinction Rebellion.

¹⁴⁶ Βλ. [Common Cause Foundation website](#).

¹⁴⁷ Crompton, T, and Kasser, T (2009) [‘Meeting Environmental Challenges: The Role of Human Identity’](#). WWF.

¹⁴⁸ Climate Outreach, [‘Britain Talks Climate’](#).

ή της αθέμιτης κατανάλωση μπορεί να είναι πιο αποτελεσματική. Για παράδειγμα, η επικοινωνία για τη συγκέντρωση υποστήριξης για ορισμένα μέτρα μείωσης της ζήτησης ή/και κοινό μπορεί να είναι πιο αποτελεσματική εάν δικαιολογείται με βάση την υγεία και όχι τα κλιματικά αποτελέσματα.

«Μην ορίζετε [την κατάσταση] ως πρόβλημα ζήτησης ενέργειας».

Πολλαπλά οράματα για ταξίδια και προορισμούς. Το να γίνει ο προορισμός (μετά την περίοδο της ανατρεπτικής αλλαγής) απτός μπορεί να βοηθήσει στην οικοδόμηση συλλογικού σκοπού και αποδοχής. Αυτό πρέπει να είναι ένα βραχυπρόθεσμο όραμα για να διασφαλιστεί ότι σχετίζεται με την τρέχουσα ζωή των ανθρώπων. Εξίσου μεταφορές για το ταξίδι μέσω της διακοπής προς αυτόν τον προορισμό βοηθούν στην οικοδόμηση της αντιπροσωπείας, της αποδοχής και της πίστης σε αυτό το συλλογικό ταξίδι. Οι ιστορίες, οι μεταφορές και τα οράματα που θα είναι πιο αποτελεσματικά για να γίνει αυτό θα διαφέρουν μεταξύ και εντός των κοινωνιών και των κοινοτήτων.

4.3 Τολμηρές, Ευαίσθητες και Εξελισσόμενες Αφηγήσεις

Υπάρχουν επίσης ορισμένες στρατηγικές και πρακτικές σκέψεις σχετικά με τον καλύτερο τρόπο ανάπτυξης και χρήσης αφηγήσεων για να επικοινωνήσουμε γιατί πρέπει να επανεξετάσουμε τη ζήτηση:

Εκμεταλλευόμενοι τις κρίσεις. Οι περίοδοι μεγάλης έντασης, αναταραχής ή αβεβαιότητας δημιουργούν χώρο στις κοινωνίες να αλλάξουν αυτό που είναι αποδεκτό και να υποστούν σημαντικές αλλαγές στις κοινωνικές και επιχειρηματικές πρακτικές. Αυτό θα μπορούσε να περιλαμβάνει την όρεξη για αλλαγή μετά από ακραία καιρικά φαινόμενα.¹⁴⁹ Αυτό πρέπει να προετοιμαστεί (όπως η ετοιμότητα για ανθρωπιστικές καταστροφές) και στη συνέχεια να αξιοποιηθεί, ώστε η επανεξέταση της ζήτησης να μπορεί να βασιστεί, αντί να εκτροχιαστεί από τις μεταβαλλόμενες πολιτικές συνθήκες.

Διασφάλιση ότι οι αφηγήσεις είναι ευαίσθητες στην ανθρώπινη ψυχολογία. Είναι πιο εύκολο για τις κυβερνήσεις να προσφέρουν περισσότερα από αυτά που έχουν συνηθίσει οι άνθρωποι ή προσφέρουν τα ίδια σε φθηνότερη τιμή (π.χ. μείωση του φόρου καυσίμου). Είναι πιο δύσκολο να φανταστεί κανείς έναν διαφορετικό τρόπο κάλυψης των αναγκών, ειδικά αν αυτό απαιτεί αλλαγές στις κοινωνικές πρακτικές. Οι άνθρωποι είναι κατανοητοί ανήσυχοι για την αλλαγή, ειδικά όταν αντιμετωπίζουν άμεσες προκλήσεις τις οποίες μπορεί επίσης να μην έχουν την ικανότητα να αντεπεξέλθουν ή να εργαστούν. Είναι σημαντικό οι αφηγήσεις και τα μηνύματα να είναι ευαίσθητα και να αντισταθμίζουν τον φόβο και την αποφυγή της αλλαγής, τα ταμπού και τις υπάρχουσες στρατηγικές αντιμετώπισης των ανθρώπων (συμπεριλαμβανομένης της άρνησης ότι απαιτείται αλλαγή).

Επαναληπτική βελτίωση. Είναι αδύνατο να λάβετε σωστά τα μηνύματα την πρώτη φορά, για όλα τα είδη κοινού. Και μόνο και μόνο επειδή μια αφήγηση δεν αποτυγχάνει, δεν σημαίνει ότι δεν μπορεί να βελτιωθεί. Θα πρέπει να διερευνηθούν νέα πλαίσια. Οι βασικές πτυχές της επανεξέτασης της ζήτησης δεν πρέπει να παραληφθούν λόγω έλλειψης αυτού που εμφανίζεται ως «καλή αφήγηση». Ωστόσο, το πιο σημαντικό είναι να μάθετε τι λειτουργεί και τι όχι μέσω ανατροφοδότησης και αξιολόγησης, ιδανικά με αυστηρούς και ανεξάρτητους τρόπους.

«Πρέπει να δείξουμε στους ανθρώπους ότι η ιδέα της ανάπτυξης, ότι τρέφονται καθημερινά με το κουτάλι, που σημαίνει περισσότερες θέσεις εργασίας και δημόσιες υπηρεσίες, είναι ψέμα».

¹⁴⁹ Η έννοια της ετοιμότητας για καταστροφές μπορεί να ισχύει για επικοινωνίες έκτακτης ανάγκης για το κλίμα. Βλ. European Commission, 'European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations'.

Επίλογος

Αυτή η έκθεση παρουσιάζει μια προσέγγιση για την κλιματική έκτακτη ανάγκη που είναι πολύ διαφορετική από αυτή που υποστηρίζουν οι περισσότεροι στην κυρίαρχη πολιτική. Αν και ορισμένα ευρωπαϊκά πράσινα κόμματα αναγνωρίζουν δημοσίως πολλές από τις πραγματικότητες και τις παρεμβάσεις που περιγράφονται σε αυτήν την έκθεση, παραμένει ένα σημαντικό χάσμα μεταξύ των περισσότερων πολιτικών θέσεων και των πορισμάτων της.

Οι κοινώς προτεινόμενες λύσεις δεν θα είναι επαρκείς. Η αύξηση της παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, η βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης και οι τεχνολογικές λύσεις από μόνες τους δεν θα επιτρέψουν την επίτευξη μηδενικού άνθρακα. Οι κοινωνίες μπορούν μόνο να περιορίσουν τον κίνδυνο για το κλίμα και να τερματίσουν την εξάρτηση της κοινωνίας μας από τα ορυκτά καύσιμα αποφεύγοντας την ανάγκη για ενεργειακή ζήτηση και μεταβαίνοντας σε πιο κοινές ενεργειακές υπηρεσίες. Οι κοινωνίες μας πρέπει επομένως να επιλέξουν να επανεξετάσουν τη ζήτηση για ενέργεια και, με βάση αυτή τη νέα αντίληψη, να εμπνεύσουν ανατρεπτικές συστημικές παρεμβάσεις στις οικονομίες μας.

Αυτό με τη σειρά του απαιτεί διαφορετική σκέψη σχετικά με την κατανάλωση ενέργειας και πώς να την αλλάξει. Μια διαφορετική προσέγγιση για τη μείωση της ζήτησης θα απομακρυνόταν από την τρέχουσα εστίαση αποκλειστικά στην αλλαγή συμπεριφοράς. Αντίθετα, με την κατανόηση του τρόπου με τον οποίο η ζήτηση ενέργειας υποστηρίζεται από τις επικρατούσες καθημερινές πρακτικές και πώς αυτές συνδέονται με τον τρόπο παροχής ενέργειας, οι παρεμβάσεις μπορούν να αμφισβητήσουν τις υποθέσεις που οδηγούν σε ολοένα αυξανόμενη κατανάλωση ενέργειας. Αυτό στην πραγματικότητα είναι να σκεφτόμαστε με όρους καλής διαβίωσης μέσα σε *επαρκή* ενεργειακή ζήτηση. Ωστόσο, εάν δεν αναγνωριστούν οι συναισθηματικές πτυχές του τρόπου με τον οποίο οι άνθρωποι εμπλέκονται στην αλλαγή - και σε κάποιο βαθμό ο πολιτισμικός εθισμός στον καταναλωτισμό - οποιαδήποτε προσπάθεια για επαρκή αλλαγή στη διακυβέρνηση και τις πολιτικές θα είναι ανεπιτυχής.

Η εκμετάλλευση αυτής της ευκαιρίας απαιτεί διαφορετική βάση από τη χάραξη πολιτικής. Τα αποτελεσματικά πακέτα πολιτικών πρέπει να υπερβαίνουν την προσεκτική συνένωση κινήτρων (καρότα), ρυθμιστικές πτυχές (μπαστούνια) και καλύτερη επικοινωνία. Η αντιμετώπιση των βαθύτερων αιτιών της κακής υγείας ή των υψηλών ποσοστών εγκληματικότητας απαιτεί παρέμβαση πέρα από τα όρια μιας κοινότητας και τμημάτων – με τον ίδιο τρόπο, οι πολιτικές ζήτησης ενέργειας πρέπει να τοποθετούνται στο πλαίσιο και να υποστηρίζουν άλλες πολιτικές σε όλη την κυβέρνηση. Αυτό μπορεί να γίνει με τη σύνδεση της παροχής υποδομής με την εκπαίδευση ή μέσω ολιστικών παρεμβάσεων που αλλάζουν την παραγωγή και την κατανάλωση ταυτόχρονα. Ο σχεδιασμός και οι επενδύσεις πρέπει να συμβαδίζουν με πολιτικές που σκόπιμα διαμορφώνουν κοινωνικούς κανόνες,

περιορίζοντας ταυτόχρονα τις τρέχουσες τάσεις που απαιτούν περισσότερη παραγωγή και κατανάλωση ενέργειας. Τα μηνύματα από πάνω προς τα κάτω και οι ωθήσεις δεν επαρκούν για την παράδοση αυτών των αλλαγών. Οι απαραίτητες αλλαγές πολιτικής απλώς δεν είναι εύλογες εντός των σημερινών πολιτικών και οικονομικών δομών.

Είναι σημαντικό ότι αυτή η έκθεση υποστηρίζει ότι οι σημαντικές αλλαγές στα συστήματα διακυβέρνησής μας είναι απολύτως απαραίτητες και όχι προαιρετικά πρόσθετα. Αυτό το σημείο σπάνια αναγνωρίζεται εκτός ομάδων διαμαρτυρίας όπως η Extinction Rebellion και παραμένουν λίγες ολοκληρωμένες προτάσεις για ουσιαστικές αλλαγές διακυβέρνησης ως απάντηση στην κλιματική έκτακτη ανάγκη (εκτός από ορισμένες που απαιτούν νέες διαδικασίες και διακυβέρνηση για στρατηγικό σχεδιασμό έκτακτης ανάγκης).

Η κατανόηση και η πλοήγηση στην απαραίτητη επανεξέταση της ζήτησης απαιτεί συμμετοχή των πολιτών και όχι επικοινωνίες από πάνω προς τα κάτω, διαφορετικά η αποδοχή και η συμμόρφωση θα είναι περιορισμένες. Οι κυβερνήσεις πρέπει επίσης να σταματήσουν να επιτρέπουν στα ιδιωτικά συμφέροντα να εμποδίζουν τους μετασχηματισμούς που χρειάζονται. Απαιτείται αξιολογική, υπεύθυνη και διαφανής διακυβέρνηση που να προλαμβάνει την αδικία με την αναδιανεμητική κοινωνική πολιτική.

Η διασφάλιση ότι όλοι συμβάλλουν δίκαια και επωφελούνται από αυτήν την αλλαγή απαιτεί μια αναδιανεμητική προσέγγιση που μειώνει την ανισότητα. Αυτό υπερβαίνει τη συμφωνία ότι χρειάζονται τόσο κοινωνικές όσο και κλιματικές (και ευρύτερες περιβαλλοντικές) πολιτικές και την από κοινού εφαρμογή τους. Αν η κυβέρνηση δεν διασφαλίσει ότι οι επιπτώσεις γίνονται δίκαια αισθητές σε όλη την κοινωνία, οι παρεμβάσεις κινδυνεύουν να αποδώσουν και να προκαλέσουν κοινωνική αναταραχή.

Αυτή η έκθεση δεν ισχυρίζεται ότι αναφέρει όλες τις απαντήσεις. Η σημαντική και ταχεία μείωση της χρήσης ενέργειας έχει σημαντικές επιπτώσεις, κυρίως με την αποδοχή της ανάγκης να τερματιστεί η συνεχιζόμενη οικονομική ανάπτυξη και αντ' αυτού να δοθεί προτεραιότητα στην ευημερία για όλους. Αυτή η αλλαγή προτεραιοτήτων ενημερώνει επίσης την εξερεύνηση της έκθεσης για πιθανές αφηγήσεις και βασικές εκτιμήσεις για την αξιολόγηση της καταλληλότητάς τους.

Απαιτείται συλλογική κατανόηση και αποδοχή ότι η ουσιαστική μείωση της ενεργειακής ζήτησης που απαιτείται για τον περιορισμό της κλιματικής κατάρρευσης πρέπει να συνδυάζεται με αναδιανεμητικές πολιτικές και αλλαγές συστημικής διακυβέρνησης. Μόνο τότε θα είναι εφικτή η δυνατότητα επίτευξης τόσο σημαντικής μείωσης της ενεργειακής ζήτησης.

Προκειμένου οι υπερβιομηχανοποιημένες ευρωπαϊκές κοινωνίες να φτάσουν στο μηδέν άνθρακα σε χρονοδιάγραμμα συμβατό με τον περιορισμό της επικίνδυνης κλιματικής αλλαγής, πρέπει να μειώσουν σημαντικά τη ζήτηση ενέργειας. Αυτό θα διαταράξει το business-as-usual. Αυτή η έκθεση διερευνά τις προσεγγίσεις πολιτικής που απαιτούνται για να γίνει αυτή η επιλογή, καθώς και οι αλλαγές διακυβέρνησης και οι αφηγήσεις που μπορεί να την φέρουν εφικτό.

Για να μάθετε περισσότερα, επισκεφτείτε:

 www.greenhousethinktank.org

 [GreenHouse_UK](#)

 [GreenHouseThinkTank](#)

GEF

GREEN EUROPEAN FOUNDATION

 www.gef.eu

 [GEF_Europe](#)

 [GreenEuropeanFoundation](#)

 [GEF_Europe](#)